

Kvalitet i vitenskapelig publisering

Organisering og innretning av publiseringsindikatoren, publiseringsstatistikken og kanalregisteret.

En utredning for Kunnskapsdepartementet

Det nasjonale publiseringsutvalget

Forord

Denne rapporten er utarbeidet av Det nasjonale publiseringsutvalget (publiseringsutvalget) på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Regjeringen har i Meld. St. 14 (2022-2023), *Utsyn over kompetansebehovet i Norge*, lagt frem endringer i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Endringene innebærer at publiseringsindikatoren ikke lenger vil benyttes i tildelingen av denne sektorens grunnbevilgninger, men den skal fortsatt benyttes i finansieringen av forskning i instituttsektoren og helsesektoren. I alle tre sektorer skal statistikk fra vitenskapelig publisering videreføres. Meldingen peker også på behovet for å videreføre registeret over vitenskapelige publiseringskanaler for å formidle forskerfelleskapets vurderinger av hvilke tidsskrifter som gir tillitsvekkende kvalitets-sikring.

Utredningens oppdrag har vært å vurdere ulike alternativer for videreføring knyttet til flere formål, for det første behovene til finansieringssystemene for helsetoretak og forskningsinstitutter for en publiseringsindikator som stimulerer både til kvalitet og omfang i forskningsproduksjonen, for det andre god statistikk om vitenskapelig publisering som kan benyttes til styrings- og analyseformål og andre formål både nasjonalt og ved forskningsinstitusjonene i alle tre sektorer, og for det tredje forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag. Samtidig skulle utredningen vurdere mulige besparelser i administrasjonskostnader og rapporteringsbyrder.

Publiseringsutvalget har delegert til en arbeidsgruppe å lede arbeidet. Arbeidsgruppen har vært ledet av Tanja Storsul, leder av publiseringsutvalget og prorektor for forskning ved OsloMet, Henrik Urdal, direktør ved PRIO og Jens Petter Berg, overlege ved Oslo Universitetssykehus. Gunnar Sivertsen, NIFU, har vært rådgiver for arbeidsgruppen og Vidar Røeggen, UHR, har vært sekretariat.

Publiseringsutvalget har behandlet og stiller seg bak rapporten.

Oslo, 31. mai 2024

Tanja Storsul
Leder av Det nasjonale publiseringsutvalget

Vidar Røeggen
Sekretær

Innhold

Sammendrag	9
1 Innledning.....	14
1.1 Mandatet.....	14
1.2 Organisering.....	15
2 Metoder.....	17
2.1 Forankring ved oppstart.....	17
2.2 Skriftlige innspill	17
2.3 Dialogmøter	18
2.4 Dokumentgjennomgang og internasjonalt utblikk.....	19
3 Bakgrunn: Innføringen og utviklingen av indikatoren i tre sektorer	20
3.1 Universitets- og høyskolesektoren.....	20
3.2 Helseforetakene.....	23
3.3 Instituttsektoren	24
3.4 Felles organisering for tre sektorer	25
3.5 Evaluering i 2013-14.....	26
3.6 Nåværende bruk til finansiering av institusjonene.....	27
4 Organisering	29
4.1 Oversikt.....	29
4.2 Faglig organisering.....	31
4.2.1 Det nasjonale publiseringsutvalget.....	31
4.2.2 Nasjonalt publiseringsutvalg for medisin (NPU-Medisin)	32
4.2.3 Det nasjonale publiseringsutvalget for humaniora (NPU-Humaniora)	33
4.2.4 Det nasjonale publiseringsutvalget for samfunnsfag (NPU-Samfunnsfag)	33
4.2.5 Det nasjonale publiseringsutvalget i MNT-fag (NPU-MNT).....	34
4.2.6 Fagfelt uten tilhørighet til nasjonale underutvalg	34

4.2.7	Instituttsektorens representasjon i fagorgan og publiseringskomiteer	35
4.2.8	Nettside for Norsk publiseringsindikator (NPI).....	35
4.3	Kanalregisteret.....	38
4.4	Rapporteringen av publikasjoner	42
4.4.1	Rapportering ved institusjonene.....	42
4.4.2	SIKT sine oppgaver knyttet til NVI-rapportering.....	43
5	Bruken av indikatoren, publiseringsstatistikken og registeret.....	45
5.1	Nasjonal statistikk, styring og evaluering	45
5.1.1	Norges forskningsråd.....	45
5.1.2	Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse	47
5.1.3	Helse- og omsorgsdepartementet.....	47
5.1.4	NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen.....	48
5.1.5	Språkrådet.....	48
5.2	Lokal bruk ved institusjonene	49
5.2.1	Styringsinformasjon	49
5.2.2	Informasjon om kanalkvalitet	50
5.2.3	Fordeling av ressurser	51
5.2.4	Institusjoner utenfor finansieringssystemene	52
5.3	Bruk av Kanalregisteret	53
5.3.1	Forskere og forskningsmiljøene i Norge.....	53
5.3.2	Andre lands bruk av Kanalregisteret.....	55
5.4	Publiseringsutvalgets vurderinger.....	55
6	Ressursbruk	56
6.1	Ressurser som medgår til faglig organisering.....	56
6.2	Ressurser som medgår til organisering av Kanalregisteret	60
6.3	Ressurser som medgår til rapportering i SIKT	60
6.4	Ressurser som medgår til rapportering ved institusjonene.....	61
6.4.1	Superbrukere.....	61
6.4.2	Forskere	63
6.5	Samlet ressursbruk	64
6.6	Publiseringsutvalgets vurderinger.....	65
7	Innspill til videreutvikling.....	66
7.1	Bør vi involvere forskersamfunnet i vurdering av kvalitet på kanalnivå i fremtiden?	66
7.1.1	Universitets- og høyskolesektoren.....	66
7.1.2	Instituttsektoren	67
7.1.3	Helseforetakene.....	68

7.1.4	Fagorgan	68
7.2	Bør vi videreføre arbeidet med å skille på kvalitet på kanalnivå?	70
7.2.1	Universitets- og høgskolesektoren	70
7.2.2	Instituttsektoren	72
7.2.3	Helseforetak	73
7.2.4	Fagorgan	74
7.3	Hvordan bør vi organisere arbeidet med rapportering?	77
7.3.1	Universitets- og høgskolesektoren	77
7.3.2	Instituttsektoren	79
7.3.3	Helseforetakene	80
7.4	Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør	81
7.5	Videreutvikling av Kanalregisteret	84
7.5.1	Forslag i <i>Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024</i>	85
7.5.2	Innspill på teknisk infrastruktur	86
7.6	Andre forslag til videreutvikling	87
7.6.1	Utvidelse av grunnlaget for publiseringsindikatoren	88
7.6.2	Datakvalitet	89
7.6.3	Ansvarlig bruk av indikatoren	90
7.7	Andre innspill	91
7.7.1	Akademiet for Yngre Forskere (AYF)	91
7.7.2	Det norske Videnskaps-Akademi	92
7.7.3	Forskerforbundet	93
7.8	Publiseringsutvalgets vurderinger	93
8	Åpen publisering, ansvarlig vurdering og norsk fagspråk	95
8.1	Åpen publisering	95
8.2	Ansvarlig vurdering av forskning	99
8.3	Norsk fagspråk	101
8.4	Publiseringsutvalgets vurderinger	104
9	Løsninger i andre land	106
9.1	Finansiering av forskningsinstitusjoner	106
9.2	God publiseringstatistikk med et godt datagrunnlag	108
9.3	Behovet for informasjon om publiseringskanaler	111
9.4	Publiseringsutvalgets vurderinger	113
10	Drøfting av mulige løsninger	114
10.1	Alternativ 1: En modell basert på utenlandske datakilder	115
10.2	Alternativ 2: En organisering som ligner dagens system	117
10.2.1	Hensyn som taler for Alternativ 2a (ett nivå)	118
10.2.2	Hensyn som taler for Alternativ 2b (to nivå)	119

10.2.3	Publiseringsutvalgets vurderinger av alternativ 2a og 2b.....	121
10.3	Alternativ 3: En modell med mer informasjon.....	121
10.3.1	Mer informasjon i kanalregisteret.....	122
10.3.2	Utvide publiseringsutvalgets ansvar for rådgivning og samarbeid	124
10.3.3	Innføre siteringer i publiseringsindikatoren	126
10.4	Publiseringsutvalgets vurderinger.....	127
11	Konklusjoner og anbefalinger	128
11.1	Konklusjoner.....	128
11.1.1	Bruken av indikatoren, publiseringsstatistikken og registeret	128
11.1.2	Ressursbruk	129
11.1.3	Innspill til videreutvikling.....	130
11.1.4	Åpen publisering, ansvarlig vurdering og norsk fagspråk.....	131
11.1.5	Løsninger i utlandet.....	131
11.1.6	Drøfting av mulige løsninger.....	131
11.2	Publiseringsutvalgets anbefalinger.....	133
11.2.1	Valg av modell	133
11.2.2	Behov for videreutvikling.....	135
11.3	Vurdering opp mot utredningsinstruksen	137
	Referanser.....	138
	Vedlegg.....	141

Sammendrag

Bakgrunn og mandat

Det nasjonale publiseringsutvalget har fått i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å utrede den videre organiseringen av publiseringsstatistikken og Kanalregisteret etter at regjeringen la frem endringer i finansieringssystemet til universiteter- og høyskoler i Meld. St. 14 (2022-2023), *Utsyn over kompetansebehovet i Norge*. I mandatet spesifiseres at utredningen skal vurdere ulike alternativer for avgrensningen av publiseringsstatistikken og organiseringen av arbeidet knyttet til denne opp mot følgende mål:

- behovene til finansieringssystemene for helseforetak og forskningsinstitutter for en publiseringsindikator som stimulerer både til kvalitet og omfang i forskningsproduksjonen
- god statistikk om vitenskapelig publisering som kan benyttes til styrings- og analyseformål og andre formål både nasjonalt og ved forskningsinstitusjonene
- god avgrensning av publikasjoner som følger vitenskapelige metoder og normer for kvalitetssikring
- forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag
- lavest mulig samlede administrasjonskostnader og rapporteringsbyrder

Videre sier mandatet at tre alternativer for organisering skal vurderes; (1) en organisering som ligner dagens system og som er mest mulig effektivt gjennomførbart i lys av endringene i finansieringssystemet i UH-sektoren og samtidig ivaretar instituttsektorens og de regionale helseforetakenes behov (2) et alternativ som innebærer vesentlig, reduserte samlede administrasjonskostnader og (3) et alternativ som dekker flere av forskersamfunnets informasjonsbehov knyttet til vitenskapelig publisering og publiseringskanaler vesentlig bedre enn i dag.

Metode og data

Publiseringsutvalget har vært opptatt av at utredningen skal ha et godt kunnskapsgrunnlag om hvordan indikatoren brukes i dag. Derfor har vi valgt å invitere et bredt spekter av institusjoner og fagorgan som bruker indikatoren i dag direkte eller indirekte, til å gi oss skriftlige innspill. Videre har publiseringsutvalget invitert til en lang rekke møter med foreninger, akademier og myndighetsorganer som bruker publiseringsstatistikken til ulike formål. Det er også gjennomført en selvstendig gjennomgang av historiske dokumenter, gjennomgang av løsninger i andre land og en vurdering av ressursbruken tilknyttet faglig organisering, kanalregisteret og rapporteringen. Til sammen utgjør dette datagrunnlaget for denne utredningen.

Bakgrunn, organisering og ressursbruk

Rapporten redegjør for hvordan publiseringsindikatoren ble utviklet og innført i universitets- og høyskolesektoren, instituttsektoren og helseforetakene. Redegjørelsen viser hvordan indikatoren hadde ulike formål knytta til utforming av statistikk, som indikator i finansieringssystemene, og som insentiv for å styrke omfang og kvalitet av forskningsaktiviteten. Over tid har indikatoren fått en langt videre bruk, og rapporten dokumenterer hvordan indikatoren brukes til styrings- og analyseformål både nasjonalt og innen de enkelte institusjonene. Videre dokumenteres det hvordan kanalregistret indikatoren bygger på spiller en viktig veiledende rolle for forskere og fagmiljøer.

Rapporten utreder ressursene som brukes på publiseringsindikatoren knyttet til faglig organisering, forvaltning og utvikling av registrene, og rapportering. Våre beregninger viser at rapporteringen utgjør 96,4 % av ressursene, kanalregisteret 2,4 % og den faglige organiseringen 1,2 %.

Fagmiljøenes og institusjonenes vurderinger

Innspillene fra fagmiljøer og institusjoner i de tre forskningssektorene viser:

- Det er stor oppslutning om en modell som bygger på dagens system.
- Det er svært stor enighet om kanalregistrets betydning som ressurs for det norske forskersamfunnet, og at det er et økende behov for kvalitets-sikring av vitenskapelige publiseringskanaler.
- Det er svært stor enighet om at arbeidet med å vurdere kanalkvalitet krever faglig organisering.
- Det er ulike meninger om hvorvidt ordningen med å skille mellom to nivåer for kanalkvalitet bør videreføres. I UH-sektoren og helseforetakene er det delte meninger, mens det i instituttsektoren er tydelig støtte til en videreføring av en modell med 2 nivåer.

- Det er flere som uttrykker bekymring for at datakvaliteten og deltakelsen fra UH-sektoren vil svekkes når indikatoren ikke lenger inngår i sektorens finansieringssystem.
- Det er flere forslag til videreutvikling og forbedring av indikatoren. Noen av forslagene er knyttet til den faglige organiseringen, noen er knyttet til kanalregisteret, mens de fleste forslagene er knyttet til forenklinger og redusert ressursbruk.

En del innspill kommenterer publiseringsindikatorens berøring med politikk-områdene åpen publisering, ansvarlig vurdering av forskere og norsk fagspråk. Disse politikkområdene omtales derfor særskilt i rapporten.

Tre alternative modeller

I tråd med mandatet har publiseringsutvalget sett på tre modeller for framtidig innretning og organisering:

- Alternativ 1: Denne modellen innebærer direkte bruk av utenlandske data uten rapportering fra institusjonene og uten et eget kanalregister.
- Alternativ 2: Dette er en modell som ligner dagens system. Dette alternativet presenteres i to varianter, der variant (a) er en modell med ett nivå og variant (b) er en modell med to nivå.
- Alternativ 3: Denne modellen bygger på alternativ 2 og innebærer konkrete tillegg til alternativ 2a og 2b.

Publiseringsutvalgets anbefalinger

Våre anbefalinger knyttes til hvilken modell utvalget anbefaler, behov for forbedringer og potensialet for ressursbesparelser. Et samlet publiseringsutvalg anbefaler at man i videre arbeid med publiseringsindikatoren bygger på alternativ 2.

Utvalget er samstemt i at vurdering av kanalkvalitet forutsetter en faglig organisering, at indikatoren er viktig for statistikk og analyseformål både nasjonalt og innad på institusjonene, og at kanalregistret har blitt stadig viktigere for å skille mellom publiseringskanaler som holder vitenskapelig standard (nivå 1) og mer tvilsomme kanaler. Når det gjelder inndeling i to nivåer for kvalitet er utvalget delt. Et flertall i utvalget (8 medlemmer) anbefaler variant 2b med to nivåer, mens et mindretall (ett medlem) anbefaler variant 2a med ett nivå.

Flertallet (Storsul, Løvholt, Madland, Urdal, Mathiesen, Skoie og Gloppen) legger vekt på at en variant med to nivåer stimulerer til kvalitet over kvantitet i publiseringen, at kanalregistrets informasjon om to nivåer gir nyttig veiledning om kanalkvalitet for forskere, samt at det gir viktig informasjon om kvalitet for analyse og styringsformål. Disse medlemmene mener at følgende endringer bør vurderes i organiseringen av nivå 2:

- Å utvide nivå 2 fra 20% til 25 % slik at avgrensningen fungerer bedre innen små fagområder og kan inkludere større variasjon av gode kanaler enn i dag.
- Å revidere kriteriene for nivå 2 for å gjøre dem enda tydeligere.
- Å innføre lenger tidsintervall mellom hver gang nivåene oppdateres, for eksempel hvert annet år.

Mindretallet (Maliks) legger vekt på at det avgjørende er en god røkting av nivå 1, og at det er viktig å videreføre et nivå 1 som styrker vitenskapelig publisering på norsk språk gjennom at norske og internasjonale kanaler sidestilles.

Et samlet utvalg vurderer at den anbefalte modellen kan ses i sammenheng med noen av tilvalgene i alternativ 3, men dette vil kreve økte ressurser og må vurderes kritisk i lys av det.

Alternativ 1 vil innebære sterkt redusert ressursbruk, men vil ikke ivareta behovene til institusjonene eller fagmiljøene og vil heller ikke ivareta hensynene skissert i mandatet. En slik modell anbefales derfor ikke.

Behov for videreutvikling

Faglig organisering

Den faglige organiseringen av arbeidet med Kanalregistret er viktig. Samtidig er det behov for noen justeringer og forbedringer av arbeidet. Utvalget anbefaler at følgende prioriteres:

- Vurdere endring i den faglige organiseringen innen humaniora og medisin.
- Igangsette et arbeid som har som formål å forbedre organiseringen av tverrfaglighet.
- Sikre at instituttsektoren er representert i relevante fagorgan. Representasjonen for instituttsektoren i samfunnsvitenskapelige fag må styrkes.

Rapportering

Rapporten har vist at innrapportering av publikasjoner fra forskere og institusjoner er svært ressurskrevende. Publiseringsutvalget foreslår at det ses nærmere på hvordan dette arbeidet kan forenkles betydelig. Utvalget foreslår:

- Å opprette en egen prosjektgruppe under publiseringsutvalget som får i oppdrag å vurdere forslagene til forbedringer og forenklinger som kan redusere ressursbruk for SIKT, forskere og superbrukere i forbindelse med rapportering. Publiseringsutvalget anslår at slike tiltak vil kunne gi besparelser i tidsbruk ved institusjonenes arbeid med rapportering på inntil 30% eller ca. 47 årsverk.

Oppgradering av registrene

Kanalregistret er av stor betydning som informasjon til forskere og fagmiljøer. Samtidig har kanalregistret en annen teknisk plattform enn Nettstedet for publiseringsindikatoren, som er grunnlaget for nominasjonsprosesser og den faglige organiseringen. Samtidig tilbyr begge nettstedene mulighet for å legge inn kommentarer og bekymringsmeldinger. Denne todelingen er lite hensiktsmessig. Publiseringsutvalget foreslår:

- Nettstedet for publiseringsindikatoren og Kanalregisteret slås sammen til en ny og oppdatert ressurs med nytt og bedre grensesnitt. Dette må organiseres som et samarbeidsprosjekt mellom HK-dir og publiseringsutvalget. Prosjektet forutsetter at det tilføres nødvendige ressurser til oppgradering.

Sluttresultatet for en ny felles infrastruktur må inneholde:

- Utvidet statistikk i Kanalregisteret slik at den også dekker instituttsektor og helseforetak (forutsetter samarbeid mellom SIKT og HK-dir)
- En tettere integrasjon av fagorganene i arbeidet med nivå 1
- Import av pris for artikkelbetaling for åpen publisering (DOAJ)
- En automatisert import av tidsskrifter som inngår i publiseringsavtaler, inkludert hvilke institusjoner som er med, for å løse dagens problem med manuell oppdatering (forutsetter samarbeid mellom SIKT og HK-dir).
- Utvikle teknisk løsning for rapportering av tidsskrifter som sender ut spam-e-post
- Rette opp i kjente svakheter i tilknytning til saksbehandling

Flere av innspillene og også en av anbefalingene i strategi for vitenskapelig publisering etter 2024, tar til orde for å samarbeide internasjonalt om et kanalregister, gjerne i form av nordisk samarbeid. Publiseringsutvalget er svært positive til dette og vil utforske mulighetene for slikt samarbeid.

1 Innledning

I et brev datert 23. mai 2023 inviterte Kunnskapsdepartementet (heretter departementet) Det nasjonale publiseringsutvalget (heretter publiseringsutvalget) til å lede arbeidet med å utrede den videre organiseringen av publiseringsstatistikken og Kanalregisteret. Det skjedde på bakgrunn av publiseringsutvalgets rolle som faglig ansvarlig for publiseringsindikatoren og som departementets rådgiver i saker som angår vitenskapelig publisering. Publiseringsutvalget takket ja til oppdraget 8. september. Prosjektet ble igangsatt av publiseringsutvalget 15. september.

1.1 Mandatet

I mandatet spesifiseres at utredningen skal vurdere ulike alternativer for avgrensningen av publiseringsstatistikken og organiseringen av arbeidet knyttet til denne opp mot følgende mål:

- behovene til finansieringssystemene for helseforetak og forskningsinstitutter for en publiseringsindikator som stimulerer både til kvalitet og omfang i forskningsproduksjonen
- god statistikk om vitenskapelig publisering som kan benyttes til styrings- og analyseformål og andre formål både nasjonalt og ved forskningsinstitusjonene
- god avgrensning av publikasjoner som følger vitenskapelige metoder og normer for kvalitetssikring
- forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag
- lavest mulig samlede administrasjonskostnader og rapporteringsbyrder

Videre sier mandatet at følgende alternativer for organisering skal vurderes:

- en organisering som ligner dagens system og som er mest mulig effektivt gjennomførbart i lys av endringene i finansieringssystemet i UH-sektoren

og samtidig ivaretar instituttsektorens og de regionale helseforetakenes behov

- et alternativ som innebærer vesentlig, reduserte samlede administrasjonskostnader
- et alternativ som dekker flere av forskersamfunnets informasjonsbehov knyttet til vitenskapelig publisering og publiseringskanaler vesentlig bedre enn i dag

Utredningen skal videre vurdere hvordan de angitte behovene blir dekket i andre land, og se hen til mulige utviklingstrekk i det samlede datagrunnlaget knyttet til vitenskapelig publisering internasjonalt.

Utredningen skal innenfor rammene av oppdraget oppfylle utredningsinstruksens krav til innholdet i beslutningsgrunnlaget for statlige tiltak, og beskrive eventuelt økonomiske eller administrative konsekvenser av alternativene.

Oppdraget skal ferdigstilles og overleveres departementet innen 1. juni 2024.

1.2 Organisering

Det nasjonale publiseringsutvalget¹

Medlemmene av utvalget i utredningsperioden har vært²:

- Tanja Storsul, leder, OsloMet
- Finn Løvholt, nestleder, Norsk Geoteknisk Institutt
- Merete Vadla Madland, Universitetet i Stavanger, representerer matematikk, naturvitenskap og teknologi
- Jakob Mattias Emanuel Maliks, NTNU, representerer forskning i profesjonsutdanningene
- Henrik Urdal, PRIO, representerer instituttsektoren
- Ellisiv Mathiesen, UiT, representerer medisin, dessuten helseforetakene som vikar for Melinda Berg Roaldsen
- Mathilde Skoie, UiO, representerer humaniora (inkludert teologi)
- Siri Gloppen, UiB, representerer samfunnsvitenskap (inkludert utdanningsvitenskap og rettsvitenskap)

Publiseringsutvalget startet oppdraget 15. september 2023 med en diskusjon av mandatet, ressursbehovet og organiseringen av arbeidet. Gitt at utvalget har en møtefrekvens på tre årlige møter, ble det vedtatt å opprette en mindre hurtigarbeidende arbeidsgruppe som kunne lede arbeidet og rapportere til

¹ <https://npi.hkdir.no/organisering/npu?id=1109>

² På grunn av sykdom har utvalget i perioden hatt kun 8 møtende personer

publiseringsutvalget underveis. Det ble vurdert at arbeidsgruppa måtte ha representanter fra de tre sektorene som har benyttet publiseringsindikatoren i sine finansieringssystemer. Publiseringsutvalget utnevnte sin påtroppende leder, Tanja Storsul³, prorektor for forskning ved OsloMet, til å lede arbeidsgruppa. Hun representerer samtidig UH-sektoren i arbeidet. Publiseringsutvalget inviterte deretter De regionale helseforetakenes strategigruppe for forskning (RHFenes strategigruppe) til å oppnevne en representant fra helseforetakene og Forskningsinstituttene Fellesarena (FFA) til å oppnevne en representant fra forskningsinstituttene. RHFenes strategigruppe oppnevnte overlege Jens Petter Berg⁴ ved Oslo Universitetssykehus, mens FFA oppnevnte Henrik Urdal⁵, direktør ved Institutt for fredsforskning (PRIO).

Gunnar Sivertsen⁶, Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU), som er rådgiver for publiseringsutvalget, og Vidar Røeggen⁷, som leder sekretariatet i publiseringsutvalget, ble oppnevnt til å være sekretariat for arbeidet. Departementet finansierte ekstra sekretariatstøtte i deler av utredningsperioden og en utvidelse av publiseringsutvalgets avtale med NIFU med 2 ekstra månedeverk for at utvalget skulle ha kapasitet til å utføre oppdraget.

Inntil utredningen var gjennomført og det eventuelt gjøres endringer, ønsket departementet at systemet rundt publiseringsindikatoren og registeret over vitenskapelig publiseringskanaler skulle videreføres som i dag. For å klare å opprettholde normal aktivitet samtidig som utredningen pågikk, hadde publiseringsutvalget behov for ekstra støtte i sekretariatet. Universitetet i Agder lånte ut seniorrådgiver Øyvind Nystøl⁸ i en 50 % stilling i perioden 1. september 2023 til 31. januar 2024 til dette formålet.

Arbeidsgruppa har hatt ett møte i måneden i perioden oktober 2023 til mai 2024. Arbeidsgruppa har rapportert til publiseringsutvalget underveis i tre møter 1. desember 2023, 26. februar 2024 og 26. april 2024. Publiseringsutvalget stiller seg bak endelig versjon av denne rapporten.

³ <https://www.oslomet.no/en/about/employee/tasto5433/>

⁴ <https://www.med.uio.no/klinmed/personer/vit/jenspb/>

⁵ <https://www.prio.org/people/3473>

⁶ <https://www.nifu.no/ansatte/gunnar-sivertsen/>

⁷ <https://www.uhr.no/om/ansatte/#/details/13909e00-1f0d-41ba-badb-507d2607b1b6>

⁸ <https://www.uia.no/om-uia/ansatte/oyvinnys/>

2 Metoder

2.1 Forankring ved oppstart

Publiseringsutvalget har vært opptatt av at utredningen måtte ha et godt kunnskapsgrunnlag om hvordan indikatoren brukes, og hvilke behov en framtidig indikator bør dekke. Det var derfor ekstra viktig å innhente erfaringer og synspunkter fra ulike deler av forskningssektoren. Arbeidsgruppa utarbeidet derfor en plan for involvering som ble diskutert med representanter for de tre sektorenes forskning på nasjonalt nivå:

Universitets- og høyskolerådet (UHR): Arbeidsgruppen presenterte arbeidet og mottok innspill fra UHR-Forskning (arbeidsutvalget) 16. oktober, fra UHR-Forskning (enhetsmøte) 20. november og i UHR-Styret 13. desember.

Forskningsinstituttene Fellesarena (FFA): Arbeidsgruppen presenterte arbeidet for daglig leder og nestleder av styret i FFA 7. september. 2. november ble det avholdt møte mellom sekretariatet i FFA og arbeidsgruppen om involvering av instituttsektoren og 4. desember 2023 deltok arbeidsgruppen på styremøtet til FFA.

De regionale helseforetakenes strategigruppe for forskning (RHFeenes strategigruppe): 31. august deltok arbeidsgruppen på strategigruppens møte for å orientere om utredningen, og den 9. november deltok arbeidsgruppen på ny i strategigruppens møte for å diskutere plan for involvering av helseforetakene.

2.2 Skriftlige innspill

Som en del av planen for involvering ble det opprettet [en egen nettside for utredningen](#) der publiseringsutvalget inviterte åpent alle som ønsket å sende inn innspill.

Videre ønsket publiseringsutvalget at institusjonene i de tre sektorene skulle inviteres særskilt til å gi skriftlige innspill til arbeidet. Den 15. desember ble det derfor sendt ut invitasjon til å levere skriftlige innspill til arbeidsgruppens arbeid, med svarfrist 15. februar. Institusjonene i de tre sektorene fikk tilsendt identiske brev der vi ba dem besvare tre overordnede spørsmål. Se eksempelbrev til de regionale helseforetakene i vedlegg 1. I UH-sektoren har vi fått skriftlige svar fra 18

institusjoner. I tillegg har UHR (styret) gitt et eget svar. Fra forskningsinstituttene har vi mottatt 12 svar og FFA-styret har gitt et eget svar. Det er tre helseforetak som har gitt skriftlig innspill.

Videre inviterte publiseringsutvalget alle komiteene/fagorganene (til sammen 70) som har egne fagfelt i arbeidet med publiseringsindikatoren til å gi skriftlig innspill. De fikk tilsendt identiske brev. Se eksempelbrev til fagorganene i humaniora i vedlegg 2. 11. nasjonale fagorgan i humaniora, 8 nasjonale fagorgan i samfunnsfag, 5 nasjonale fagorgan i MNT-fag og 5 publiseringskomiteer i medisin og helsefag har gitt skriftlige svar.

Ut over institusjoner og fagorganer beskrevet over, ble det sendt særskilt invitasjoner til Det Norske Videnskabs-Akademi, Norges Tekniske Vitenskapsakademi, De nasjonale forskningsetiske komiteene, Språkrådet, Akademiet for yngre forskere og de tolv forskningsinstituttene som er utenfor grunnfinansieringssystemet, slik at disse også kunne gi oss skriftlige innspill. I tillegg har en gruppe forskere i museumssektoren sendt oss innspill. Mottatte innspill er gjort åpent tilgjengelig på nettsidene for utredningen (se note under)⁹.

Det ble også invitert til et åpent nettmøte 11. januar 2024, der arbeidsgruppa presenterte arbeidet med utredningen og representanter fra de tre sektorene og enkelte foreninger kommenterte.

2.3 Dialogmøter

I januar og februar 2024 ble det gjennomført separate møter mellom arbeidsgruppen og de nasjonale publiseringsutvalgene for humaniora, samfunnsfag, medisin og realfag og teknologi (MNT), der disse fikk diskutert og gitt innspill på de samme spørsmål som fagorganene/komiteene ble bedt om å gi skriftlige innspill på. Innspillene er også publisert i referater på utvalgenes respektive nettsider og lenkes til her:

- Det nasjonale publiseringsutvalget for humaniora¹⁰
- Det nasjonale publiseringsutvalget for samfunnsfag¹¹
- Det nasjonale publiseringsutvalget for medisin¹²
- Det nasjonale publiseringsutvalget for MNT¹³

Arbeidsgruppen har også hatt dialogmøter med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (Sikt), Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), Forskningsrådet,

⁹ Mottatte innspill kan leses på nettsiden til utredningen: <https://www.uhr.no/ressurser/det-nasjonale-publiseringsutvalget/>

¹⁰ Referat fra NPU-Humaniora: <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1143>

¹¹ Referat fra NPU-Samfunnsfag: <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan?id=1146>

¹² Referat fra NPU-Medisin: <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1132>

¹³ Referat fra NPU-MNT: <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1128>

Forskerforbundet, Akademiet for yngre forskere (AYF), Nasjonalt forum for åpen forskning og forskningsdekanene i medisin (UiO, UiB, UiT og NTNU).

Gjennom UHR har det også vært avholdt egne dialogmøter med UHR-Forskning, UHR-Bibliotek, UHR-Økonomi og administrasjon, UHR-Humaniora, UHR-Samfunnsfag, UHR-Kunst, design og arkitektur og UHRs styre.

I kapittel 6 om ressursbruk, har vurdering av tidsbruk vært diskutert med SIKT, HK-dir og representanter for superbrukere ved USN, Sintef og UIB.

2.4 Dokumentgjennomgang og internasjonalt utblikk

I arbeidet med utredningen har det også vært viktig å gå gjennom andre dokumenter enn de vi har fått inn gjennom skriftlige innspill. I de innledende kapitlene gjelder dette særlig myndighetenes og direktoratenes beskrivelser av utformingen av indikatoren og hvordan den brukes i ulike sammenhenger. I kapittel 8 om berøringer med tre andre politikkområder, åpen publisering, vurdering av forskning og norsk fagspråk, viser vi til sentrale norske og internasjonale dokumenter som tar opp disse spørsmålene. Kapittel 9 viser til forskning og/eller løsninger i andre land som er knyttet til lignende problemstillinger som berøres i denne utredningen.

3 Bakgrunn: Innføringen og utviklingen av indikatoren i tre sektorer

Dette kapittelet gir innsikt i hvorfor og hvordan publiseringsindikatoren ble introdusert i norsk forskning. Hensikten med indikatoren var ulik i universitets- og høgskolesektoren, helsesektoren og instituttsektoren – og er det fortsatt. Likevel var det gode grunner til at de tre sektorene etter hvert fikk en felles indikator, et felles system for rapportering, og felles organisering av arbeidet med indikatoren. Her omtaler vi i korte trekk innføringen og utviklingen av indikatoren fram til i dag med et hovedfokus på finansierings- og dokumentasjonssystemer og hvordan indikatoren ble utformet for å ivareta dette. Bruk av indikatoren til annet enn finansiering beskrives i kapittel 5.

3.1 Universitets- og høgskolesektoren

Publiseringsindikatoren ble første gang brukt i budsjettmodellen for universiteter og høgskoler i 2005 i statsbudsjettet for 2006 på grunnlag av data fra 2004. Utformingen av indikatoren og avgrensningen av datagrunnlaget ble utviklet i rapporten *Vekt på forskning* (2004),¹⁴ som ble utarbeidet av Universitets- og høgskolerådet (UHR) på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Rapporten tok utgangspunkt i tre problemer som ble formulert og løst i sammenheng (s.8):

- «å bidra til et enhetlig system for fullstendig dokumentasjon av vitenskapelig publisering ved universitetene og høgskolene
- for dermed å legge grunnlaget for at sammenlignbar statistikk for vitenskapelig publisering kan rapporteres årlig til Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)
- slik at departementet kan utarbeide en modell for å benytte statistikk for vitenskapelig publisering i den resultatbaserte delen av forskningskomponenten i budsjettene til institusjonene.»

¹⁴ https://npi.hkdir.no/dok/Vekt_pa_forskning_2004.pdf

Det ble samtidig framhevet at «de tre punktene danner forutsetninger for hverandre».

De to første punktene hadde man forgjeves arbeidet med i mange år. Felles forskningsinformasjon, som også kunne gi samfunnet innsyn i forskningen, hadde vært en ambisjon siden nitti-tallet. DBH var etablert for å gi styringsinformasjon i sektoren, men inneholdt så langt bare ressurs- og utdanningsstatistikk. Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) hadde etablert en nasjonal database for metadata for vitenskapelige publikasjoner, men den inneholdt kun data fra Forskningsrådets bevilgede prosjekter, ikke fra institusjonene. Institusjonene brukte systemene Forskdok og Frida til registrering av vitenskapelige publikasjoner, men mye ble aldri registrert, og systemene manglet autoritetsregistre og definisjoner. Som eksempel forekom *Tidsskrift for den norske legeförening* med 21 stovevarianter og ble klassifisert som internasjonalt og nasjonalt om hverandre, og som med og uten referee, uavhengig av hva slags artikkel som ble registrert. I praksis ble alle utenlandske tidsskrifter regnet som internasjonale og rangert over de norske, noe som innebar en nedvurdering av norsk som fagspråk. Det største problemet var likevel at det som fantes av publiseringstatistikk, var usammenlignbar på tvers av fag, blant annet fordi artikler med mange forfattere ble telt flere ganger og bokpublisering manglet en avgrensning til vitenskapelige bøker.

Tittelen *Vekt på forskning* viste til myndighetenes ønske om å gi forskningen en egen vekt i budsjettmodellen, som inntil da var basert på historiske fordelinger og målt utdanningsaktivitet. *Kvalitetsreformen*¹⁵ (St.meld. nr.27 (2000-2001)) innebar at forskningen fikk en komponent i den resultatbaserte modellen for tildeling av grunnbevilgninger: «Det er ikke nødvendigvis ønskelig at de samme institusjonene og fagområdene som øker eller reduserer undervisningsvirksomheten, også skal øke eller redusere forskningsvirksomheten parallelt.» Derfor ble det foretatt «en delvis løsrivelse av ressurser til forskning fra endringer i studenttallene».

En slik delvis løsrivelse av forskningsfinansieringen var begrunnet av Mjøs-utvalget¹⁶ i NOU 2000:14, s. 30: «Institusjonene må i større grad bli i stand til å utføre interne prioriteringer og fordelinger av forskningsressurser, og gjennom det bidra til å nå målene for kvalitetsutvikling.» I St.meld. nr. 39 (1998-99) *Forskning ved et tidsskille*¹⁷ var det foreslått å innføre en felles grunnbevilgning med midler til undervisning og forskning, basert på en beregningsmodell der beregningene av de to komponentene skjedde separat. Stortinget ga sin prinsipielle tilslutning til dette, jf. Innst. S. nr. 110 (1999-00).¹⁸

¹⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-27-2000-2001-/id194247/>

¹⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-14/id142780/>

¹⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-39-1999-/id192405/?ch=7>

¹⁸ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/1999-2000/inns-199900-110/>

Formålet med en egen forskningskomponent i budsjettmodellen var altså å stimulere lærestedene til å ivareta forskningen bedre som et institusjonelt ansvar. Som løsning valgte man «å tildele en del av forskningsmidlene på bakgrunn av en incentivbasert beregningsmodell med kvantitative indikatorer» (*Kvalitetsreformen*, s. 76). To andre modeller ble også vurdert. Den ene var å «overlate fordeling av en større andel av forskningsmidlene til Forskningsrådet», men dette «vil svekke institusjonenes frihet og mulighet til å realisere forskningspolitiske strategier», som var formålet med å innføre forskningskomponenten. Den andre modellen var, som foreslått av Mjøs-utvalget, å innføre en britisk modell med et eget evalueringsorgan for å rangere forskningen på instituttnivå i hvert fag og tildele en del av grunnbevilgningene etter rangeringen. Denne modellen vurderte norske myndigheter som for byråkratisk. Norge valgte dermed *en indikatorbasert budsjettmodell*. De fleste andre mindre land har gjort det samme før eller siden, blant dem alle de nordiske.¹⁹ Se også kapittel 9.1 nedenfor.

Den første versjonen av forskningskomponenten i budsjettene til universiteter og høyskoler hadde en indikator for *antall førstestillinger*. Denne ressursindikatoren fantes i DBH, men myndighetene og lærestedene ønsket en *resultatindikator* for forskning som erstatning. På denne bakgrunnen inviterte UHR medlemsinstitusjonene, departementet, Norges forskningsråd og andre aktører på feltet til en konferanse om forskningsdokumentasjon den 17. september 2002. Man ble enige om å gå videre med *vitenskapelig publisering* som en mulig resultatindikator. UHR og NIFU gjennomførte to koordinerte utredninger i 2003 som pekte på mulige løsninger. Gjennom et nytt oppdrag i 2004, som munnet ut i rapporten *Vekt på forskning*, fordelte UHR oppgavene mellom et Teknisk og et Faglig utvalg. Det tekniske utvalget utformet en ny struktur for datagrunnlaget med utgangspunkt i *Forskdok* og *Frida*. Som ledd i dette arbeidet utviklet NIFU et autoritetsregister for vitenskapelig publiseringskanaler med en faginndeling som muliggjorde faglige vurderinger og nivåinndeling. Dette ble snart til Kanalregisteret, som i dag driftes av HK-dir.

Det faglige utvalget på dekan- og prorektornivå (opprinnelsen til det nåværende Publiseringsutvalget) skulle ifølge oppdraget fra departementet «arbeide etter faglige kriterier med inndelinger og rangeringer av publiseringskanaler med henblikk på kvalitet» og «utarbeide vekter slik at ulike publikasjonsformer kan sammenlignes». Faglig utvalg ble enig om en definisjon på vitenskapelig publisering som var felles for alle fag og dekket alle aktuelle publikasjonsformer og språk. Utformingen av indikatoren tok hensyn til at den skulle brukes til å finansiere institusjoner med ulike fagprofiler og med varierende dekning i internasjonale

¹⁹ Sivertsen, G. (2017). Unique, but still best practice? The Research Excellence Framework (REF) from an international perspective. *Palgrave Communications*, 3: 17078, doi:10.1057/palcomms.2017.78

bibliografiske datakilder. Derfor måtte den være fagnøytral og bygge på fullstendige data som ble rapportert gjennom institusjonenes informasjonssystemer.

Fagnøytralitet, fullstendighet og inkludering av publikasjoner på landets egne språk skilte den nye indikatoren fra andre bibliometriske indikatorer på verdensmarkedet, noe som førte til etterligninger i andre land.²⁰ Indikatoren var også forskjellig fra kommersielle indikatorer ved at man involverte forskningens fagmiljøer i utforming, implementering og vedlikehold av indikatoren. Som utgangspunkt for involveringen valgte man i 2004 å benytte organisasjonen av fagorganer i UHR under ledelse av Faglig utvalg i spørsmål som gjaldt indikatoren. Hensikten var ikke bare å understøtte indikatoren, men å stimulere til diskusjon av forskningskvalitet på tvers av lærestedene innenfor det enkelte fag.

Fra begynnelsen hadde forskningskomponenten tre andre indikatorer i tillegg til publiseringsindikatoren: EU-inntekter, inntekter fra Norges forskningsråd og avlagte doktorgrader. Blant disse ble publiseringsindikatoren den eneste som ga oversikt over og innblikk i all forskning som grunnbevilgningene går til. Den var også den eneste som i seg selv bidro til å produsere data og statistikk som ikke var tilgjengelig i andre kilder, og som dermed viste seg nyttig i andre sammenhenger både på nasjonalt nivå og internt ved institusjonene (se kapittel 5).

3.2 Helseforetakene

Helseforetakene bidrar til 17 prosent av all vitenskapelig publisering som registreres i Cristin. De har et lovpålagt ansvar for å drive forskning som ivaretar den klinisk rettede, pasientnære forskningen, men også annen forskning. For å understøtte formålet bevilger Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) hvert år *øremerkede* tilskudd til forskning over statsbudsjettet. Systemet for finansiering skiller seg dermed vesentlig fra *rammebevilgningene* til universiteter og høyskoler, som dekker alle lovpålagte oppgaver, og som institusjonene selv kan fordele mellom oppgavene.

For 25 år siden manglet HOD oversikt over hva det øremerkede tilskuddet til forskning gikk til. Derfor utførte NIFU i 2001-2002 et utviklingsarbeid under ledelse av Norges forskningsråd (Medisin og helse) og på oppdrag fra HOD for å finne fram til hensiktsmessige data og indikatorer for måling av forskningsaktiviteten ved helseforetakene. Resultatet av arbeidet ble publisert i begynnelsen av 2003.²¹ Selv om hensikten først var å skape oversikt gjennom statistikk, ble

²⁰ *Journal of Data and Information Science* har et særhefte (2018) med artikler om bruken av den norske indikatoren i Belgia, Danmark, Finland, Irland, Norge, Polen og Sverige: http://www.jdis.com/EN/volumn/volumn_53.shtml

²¹ Gunnar Sivertsen: Måling av forskningsaktiviteten ved helseforetakene. Vitenskapelige artikler og doktorgrader som resultatindikatorer. *NIFU skriftserie* nr. 1/2003.

indikatorerne innført i finansieringssystemet for helseforetakene allerede i 2004. Helsesektoren var dermed først ute med en publiseringsindikator i Norge.

Den opprinnelige indikatoren i helsesektoren bygget på data som ble hentet fra *Web of Science* (hvor dekningen av helseforskning er god) og supplert med data fra *Norart* (Nasjonalbibliotekets artikkelindeks, som dekket vitenskapelige artikler i helseprofesjonenes norske og nordiske fagtidsskrifter). Disse data ble levert fra NIFU til helseforetakene, som kvalitetssikret dem. Indikatoren hadde fire nivåer beregnet ut fra siteringshyppighet i tidsskriftets disiplin (og dermed ikke på grunnlag av *Journal Impact Factor*). Nivåinndelingen ble diskutert og justert i samarbeid med RHFenes strategigruppe for forskning.

Det varte bare et par år. Da erstattet HOD den opprinnelige indikatoren i helsesektoren med Kunnskapsdepartementets nye publiseringsindikator.²² HOD tok hensyn til at de to sektorene i stor grad samarbeider om forskning. Endringen medførte at helseforetakene måtte inkluderes i UH-sektorens informasjonssystemer Frida og Forskdok.

3.3 Instituttsektoren

Forskningsinstituttene bidrar med om lag 20 prosent av all vitenskapelig publisering som registreres i Cristin. Enkelte av dem er statlig eid, for eksempel Folkehelseinstituttet og Havforskningsinstituttet, som er underlagt sine fagdepartementer og finansieres av disse, men en større gruppe får grunnbevilgninger hvor publiseringsindikatoren inngår i beregningen. Denne gruppen har siden nitti-tallet vært selvstendige stiftelser eller aksjeselskaper og finansieres primært gjennom egne oppdragsinntekter, men på visse vilkår kan de motta grunnbevilgninger fra Kunnskapsdepartementet gjennom et system som forvaltes av Norges forskningsråd. Disse vilkårene skiller instituttene fra konsulentbransjen og gjør dem til viktige aktører i norsk forskningspolitikk. Ifølge Kunnskapsdepartementets *Retningslinjer for statlig grunnbevilgning til forskningsinstitutter og forskningskonsern*²³ fra 2022 skal instituttene «bruke den statlige grunnbevilgningen til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging, relevant for dagens og framtidens brukere.»

Et viktig kriterium for å få grunnbevilgning er at instituttet «må ha faglig og vitenskapelig kompetanse som kommer til uttrykk gjennom vitenskapelige publikasjoner i anerkjente publikasjonskanaler». Vitenskapelig publisering og tilhørende internasjonal deltakelse på konferanser og i nettverk er aktiviteter som oppdragsgivere vanligvis ikke betaler for, og som konsulentbransjen ikke vier seg til.

²² Men helseforetakene beholdt et nivå 2A med en liten delmengde av de tidsskriftene som ellers var på nivå 2: *Lancet*, *Nature*, *Nature Medicine*, *New England Journal of Medicine*, *PNAS* og *Science*.

²³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-for-statlig-grunnbevilgning-til-forskningsinstitutter-og-forskningskonsern/id2895296/>

Vitenskapelig publisering er ikke bare et krav, men også en indikator i systemet for tildeling av grunnbevilgninger. I 2006 foreslo Forskningsrådet overfor Kunnskapsdepartementet å innføre universitets- og høgskolesektorens publiseringsindikator.²⁴ Forslaget ble innført i budsjettene for 2009. En forutsetning var at instituttene rapporterte vitenskapelige publikasjoner i *Forskdok*, noe mange av dem allerede gjorde. Blant indikatorene for grunnfinansiering fikk publiseringsindikatoren en vekt på 33 prosent.

3.4 Felles organisering for tre sektorer

Med tre forskningssektorer som etter hvert skulle bruke samme publiseringsindikator, var det behov for koordinering. Man visste at det var mye sampublisering mellom sektorene. Med en felles database kunne man hindre dobbeltregistrering, få bedre datakvalitet og utnytte import fra andre datakilder mer rasjonelt. En utfordring var dessuten at *Frida* (skapt ved Universitetet i Oslo) og *Forskdok* (skapt ved forskningsbibliotekenes fellestjeneste Bibsys) i praksis var konkurrerende systemer innenfor samme offentlige sektor.

I februar 2008 oppnevnte Kunnskapsdepartementet en nasjonal arbeidsgruppe som skulle se på mulighetene for å etablere en felles database for vitenskapelig publisering for universiteter, høgskoler, helseforetak og forskningsinstitutter. I arbeidsgruppen deltok forskere fra de tre sektorene og representanter fra *Frida*, *Forskdok* og Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Observatører var med fra Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Norges forskningsråd og Universitets- og høgskolerådet. Arbeidet ble koordinert ved NIFU.

Rapporten²⁵ anbefalte å bygge videre på *Frida*, systemet hvor flest forskere registrerte, og at det nye nasjonalt integrerte systemet burde utvides til å tjene informasjonsformål både innad og utad i forskningen. Ved siden av å dokumentere vitenskapelig publisering skulle systemet ha informasjon om bl.a. forskere, grupper, prosjekter og andre forskningsresultater. Rapporten foreslo statlig finansiering og organisering i samsvar med lovverket og en implementeringsplan for hver sektor. I 2009 fulgte myndighetene opp med å utarbeide kravspesifikasjoner. Systemet ble satt i drift i 2010 og fikk navnet *Cristin* (Current research information system in Norway).

I publiseringsutvalget var samarbeidet mellom UH-sektoren og helsesektoren allerede ivaretatt i underorganet for Medisin. De øvrige fagorganene ble oppfordret til å rekruttere medlemmer fra instituttsektoren i fag hvor man kunne måle at

²⁴ Norges forskningsråd (2006): *Nytt basisfinansieringssystem for instituttsektoren*.

²⁵ Gunnar Sivertsen (red.) *Norsk vitenskapsindeks Forslag til en felles database for vitenskapelig publisering innenfor et nasjonalt system for forskningsinformasjon. Innstilling fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Kunnskapsdepartementet*. NIFU STEP Rapport 33/2008.

instituttene bidro mer 20 prosent eller mer av fagets publisering. Dette gjaldt for det meste i samfunnsvitenskap og i naturvitenskap og teknologi. Det nasjonale publiseringsutvalget fikk nå egne medlemmer fra helseforetakene og instituttsektoren.

Fullføringen av en felles publiseringsindikator med et felles datagrunnlag for de tre sektorene har vist seg viktig. Forsknings- og publiseringsaktiviteten er i stor grad overlappende publiseringsaktivitet. Tall fra Cristin i 2022 viser at hele 49 prosent av instituttsektorens publikasjoner også hadde tilknytning til UH-sektoren mens det samme gjaldt for hele 82 prosent av helsesektorens publikasjoner.

3.5 Evaluering i 2013-14

I 2013 tok Publiseringsutvalget initiativ til en evaluering av publiseringsindikatoren som ble utlyst som et prosjekt i anbudskonkurranse. Evalueringen ble gjennomført i regi av Universitets- og høgskolerådet med finansering fra Kunnskapsdepartementet. Oppdragstaker var Dansk Center for Forskningsanalyse ved Aarhus Universitet, som leverte rapporten *Evaluering af den norske publiceringsindikator*²⁶ i januar 2014.

Oppdraget var bredt formulert og omfattet ikke bare styrker og svakheter ved utformingen av indikatoren og organiseringen omkring den, men også hvordan den ble brukt i norsk forskning på alle nivåer og hvilken effekt den hadde hatt på produksjonen og kvaliteten i forskningen.

Overordnet ble publiseringsindikatoren vurdert som kostnadseffektiv i forhold til formålene og som et positivt eksempel sammenlignet med tilsvarende løsninger i utlandet (s. 89):

Samlet set er vurderingen af den norske publiceringsindikator dog, at man her har konstrueret en model, hvor formål, dækningsgrad og incitamentsstruktur er fornuftigt afstemte og hvor valgene fremstår velbegrundede med afsæt i den internationale litteratur. Ud fra en overordnet betragtning vurderes indikatoren således som en af de mindst problemfyldte, blandt de modeller, der aktuelt kan observeres internationalt.

Man fant at veksten i vitenskapelig publisering siden 2004 var noe høyere enn veksten i forskningsressurser. Dette skyldtes en vekst i andelen av de vitenskapelig ansatte som aktivt publiserte og at de som i utgangspunktet publiserte minst nå publiserte mer. Det var ingen vekst i publisering blant de mest aktive forskerne.

Tre hovedproblemer med utformingen og bruken av indikatoren ble observert:

²⁶ [https://npi.hkdir.no/dok/eval2014/Evaluering af den norske publiceringsindikator 2014.pdf](https://npi.hkdir.no/dok/eval2014/Evaluering%20af%20den%20norske%20publiceringsindikator%202014.pdf)

- 1) Fagmiljøene hadde for liten innflytelse på hva deres fagorganer nominerte til nivå 2.
- 2) Utformingen av indikatoren ga en skjevhet hvor fag med få forfattere per publikasjon fikk flere poeng.
- 3) Indikatoren ble brukt lokalt ved institusjonene og på individnivå uten at det fantes en lokal eller nasjonal diskusjon om hva som kunne være tilbørlig bruk på disse nivåene.

Publiseringsutvalget fulgte opp evalueringen ved å 1) etablere NPI-nettsiden som interaktiv mellom fagmiljøene og fagorganene hvor det var mulig å kommentere nivået for det enkelte tidsskrift eller forlag (se kapittel 4.2.1), 2) innføre kvadratrot på brøkdelen ved samforfatterskap, og 3) avholde møter på lærestedene om lokal bruk og gi råd om bruk på individnivå som ble publisert på NPI-nettsiden.

Utformingen av publiseringsindikatoren er ikke endret siden. En beskrivelse av utformingen finnes på nettsiden «Om NPI» hos publiseringsutvalget.²⁷ Rapporteringsinstruksen endres av og til i samarbeid mellom Det nasjonale publiseringsutvalget og Sikt, som har ansvar for Cristin-systemet. Instruksen oppdateres på Cristins nettside «Rapporteringsinstruksen».²⁸

3.6 Nåværende bruk til finansiering av institusjonene

Universiteter og høyskoler

Sammen med de øvrige forskningsindikatorene utgår publiseringsindikatoren fra finansieringssystemet for universiteter og høyskoler fra og med 2025. Endringen er beskrevet i *Orientering om statsbudsjettet 2024 for universitet og høyskular*.²⁹

De regionale helseforetakene

Helse og omsorgsdepartementet (HOD) bruker publiseringsindikatoren som en del av grunnlaget for fordeling av det statlige øremerkede tilskuddet til forskning i de regionale helseforetakene. Det skjer i statsbudsjettet for HOD, kapittel 732, post 78. Den resultatbaserte delen av tilskuddet utgjør 70 % av det øremerkede tilskuddet og fordeles etter beregning av et flytende gjennomsnitt av de siste tre års forskningsresultater, basert på forskningsresultater aggregert på RHF-nivå. I forslaget til statsbudsjett for 2024 var den resultatbaserte finansieringen kr 646 145 000,- fordelt mellom en indikator for kliniske behandlingsstudier (15 %) og en forskningsindikator (85 %). Publiseringsindikatoren inngår i

²⁷ <https://npi.hkdir.no/informasjon>

²⁸ <https://www.cristin.no/nvi-rapportering/rapporteringsinstruksen/>

²⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/31af8e2c3a224ac2829e48cc91d89083/v2.-orientering-om-statsbudsjettet-2024-for-universiteter-og-hogskular.pdf>

forskningsindikatoren sammen med avlagte doktorgrader og uttelling for tildeling av ekstern finansiering fra henholdsvis EU og Norges forskningsråd. Publiseringspoeng beregnes på samme måte som i UH-sektoren og instituttsektoren. Avgrensningen av hva som kan rapporteres følger samme rapporteringsinstruks. Data rapporteres i Cristin-systemet.

Departementets formål med publiseringsindikatoren er å stimulere til høy kvalitet ved vitenskapelig publisering. Resultatene fra de ulike beregningene brukes i styring og planlegging av forskningsvirksomheten, både på helseforetaksnivå og i helseregionene. De senere årene er forskningsindikatorene også benyttet i modifisert form til finansieringen av kompetansesentre utenfor spesialisthelsetjenesten.

Instituttsektoren

Denne beskrivelsen gjelder for forskningsinstitutter som er omfattet av Retningslinjer for statlig grunnbevilgning. En del institutter som ikke mottar grunnfinansiering gjennom Forskningsrådet, bruker også publiseringsindikatoren og registrerer data i Cristin, se kapittel 5.2.4.

Instituttene som mottar grunnfinansiering gjennom Forskningsrådet, får i utgangspunktet midlene fra ulike departementer som bestemmer rammene i statsbudsjettet. I ordningen for tildeling gjennom Norges forskningsråd, samles midlene, og forskningsinstituttene blir fordelt på fire fordelingsarenaer: teknisk-industrielle institutter, primærnæringsinstitutter, miljøinstitutter og samfunnsvitenskapelige institutter. Innenfor hver arena fordeles den resultatbaserte delen av grunnbevilgningen ut fra hvilke resultater instituttene oppnår på følgende indikatorer (vektning i parentes):

- vitenskapelig publisering (33 prosent)
- avlagte doktorgrader (2 prosent)
- internasjonale inntekter (20 prosent)
- nasjonale oppdragsinntekter (43 prosent)
- patenter og lisenser (2 prosent)

Forskningsrådet fastsetter i samråd med Kunnskapsdepartementet en begrensning i hvor stor uttelling hver indikator kan gi et enkelt institutt. Indikatoren for vitenskapelig publisering er den samme som i UH-sektoren og helsesektoren og bygger på rapportering av data gjennom Cristin.

4 Organisering

I dette kapitlet gir vi en mer inngående beskrivelse av *organiseringen* omkring publiseringsindikatoren. Beregninger av antatt ressursbruk i form av årsverk som medgår ved denne organiseringen presenteres i kapittel 6. Samlet er denne informasjonen et viktig grunnlag for vurderingene av mulige forenklinger og innsparringer som vi skal foreslå i tråd med mandatet.

4.1 Oversikt

I kapittel 3.1 beskrev vi hvordan Universitets- og høgskolerådet i *Vekt på forskning* (2004) løste tre oppgaver samtidig ved å se dem i sammenheng: datagrunnlag, publiseringstatistikk og indikator. Dette krevde en ny organisering som vedvarer, og som nå i tillegg skal skape gode metadata for et åpent nasjonalt arkiv³⁰ for publikasjoner fra forskningen.

Vi har dermed en kompleks organisasjon, hvor ansvaret for ulike aktiviteter er lagt til myndigheter og organisasjoner som skal samarbeide. Alle aktiviteter har et behov for at beslutninger tas med utgangspunkt i faglige råd fra norsk forskning og som i sin tur kan forankres i fagmiljøene og deres institusjoner. Dette er publiseringsutvalgets hovedoppgave.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) har ansvaret for driften av Register over vitenskapelige publiseringskanaler (Kanalregisteret) i samarbeid med publiseringsutvalget.

SIKT - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør har ansvaret for Cristin, som er en del av deres nasjonale portefølje av fellestjenester innen høyere utdanning og forskning. Det pågår nå en videreutvikling av Cristin som skal ses i sammenheng med utviklingen av Nasjonalt vitenarkiv (NVA). Cristin og NVA skal bli en felles tjeneste (Cris/NVA) med en samlet oversikt over norsk forskning og åpen tilgang til publikasjoner. Norsk vitenskapsindeks (NVI) er den delen av Cristin som brukes til registrering av fullstendige bibliografiske referanser for vitenskapelige publikasjoner. Rapporteringsinstruksen beskriver myndighetenes krav til det som rapporteres som vitenskapelige publikasjoner i helseforetakene, forsknings- og

³⁰ <https://nva.sikt.no/>

kompetansesentrene utenfor spesialisthelsetjenesten, instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren. Instruksen oppdateres årlig og skal godkjennes av myndighetene. Faglige vurderinger ligger til grunn for eventuelle endringer i rapporteringsinstruksen. Disse behandles i publiseringsutvalget.

Ellers kreves et samarbeid mellom ulike aktiviteter og de ansvarlige for dem fordi man er gjensidig avhengige. Vi åpner dette kapitlet med en figur som illustrerer den gjensidige avhengigheten og som er ment å skape oversikt.

Figur 1: Publiseringsindikatoren

Publiseringsindikatoren utformes og forvaltes av **Det nasjonale publiseringsutvalget**, som representerer forskerne og deres institusjoner. Publiseringsindikatoren brukes til å beregne publiseringspoeng på grunnlag av data fra Cristin og Kanalregisteret.

Cristin forvaltes av **SIKT**, som samarbeider med publiseringsutvalget om rapporteringsinstruksen. Denne instruksen definerer Norsk Vitenskapsindeks (NVI), den delen av Cristin som inneholder bibliografiske referanser til vitenskapelige publikasjoner og dermed gir grunnlaget for publiseringsindikatoren. Disse data bidrar også til statistikk per publiseringskanal i kanalregisteret.

Kanalregisteret forvaltes av **HK-dir**. Registeret avgrensner og inndeler publiseringskanaler etter kvalitet og gir ytterligere informasjon om kanalene. Registeret fungerer dessuten som autoritetsregister i Cristin. Publiseringsutvalget deltar i kvalitetsarbeidet hos HK-dir og har ansvar for endelig godkjenning av publiseringskanaler på nivå 1 og 2.

4.2 Faglig organisering

Den faglige organiseringen sikter her til hvordan fagmiljøene innen forskningen er involvert i arbeidet. Når vi sier at det norske kanalregistret er forskerstyrt, tenker vi på denne organiseringen av forskersamfunnet. Men, forvaltningen av registeret hadde ikke vært mulig uten et svært kompetent fagmiljø som er videreført i opprettelsen av HK-dir.

4.2.1 Det nasjonale publiseringsutvalget

Det nasjonale publiseringsutvalget (publiseringsutvalget) er et nasjonalt utvalg med ansvar for den faglige forvaltningen av den norske publiseringsindikatoren. NPU har hatt løpende møtevirksomhet siden 2006. NPU møtes 3 ganger årlig.

*Mandat*³¹

Publiseringsutvalget oppnevnes av og rapporterer til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Universitets- og høyskolerådet (UHR) tjener som sekretariat. Utvalget skal:

- sørge for en høy kvalitet i det nasjonale systemet for dokumentasjon av vitenskapelig publisering
- gi bredt forankrede faglige råd til myndighetene i saker som angår vitenskapelig publisering
- fremme faglige diskusjoner om vitenskapelig publisering og en ansvarlig bruk av publiseringsstatistikk som bidrar til å nå de samlede forskningspolitiske mål best mulig

Publiseringsutvalget har et faglig ansvar for publiseringsindikatoren som brukes i finansieringssystemene til universiteter og høyskoler og forskningsinstitutter og forskningstilskuddet til regionale helseforetak, og for dokumentasjonen av vitenskapelig publisering som ligger til grunn.

Medlemmer

Publiseringsutvalget består i tillegg til leder og nestleder av lederne for de fire fagspesifikke publiseringsutvalgene (publiseringsutvalgene for MNT-fag, humaniora, samfunnsvitenskap, og medisin), samt en representant fra forskning i profesjonsutdanningene, en representant fra instituttsektoren som representerer MNT-fagene, en representant fra instituttsektoren som representerer de samfunnsvitenskapelige fagene, og en representant fra de regionale helseforetakene.

³¹ <https://npi.hkdir.no/organisering/npu/mandat?id=1109>

Publiseringsutvalget har faste observatører fra Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), SIKT – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, UHR-Forskning og UHR-Bibliotek.

Publiseringsutvalget har i tillegg engasjert en rådgiver fra NIFU (3 månedsverk pr år) og sekretær fra UHR (100 % stilling).

Arbeidsutvalg

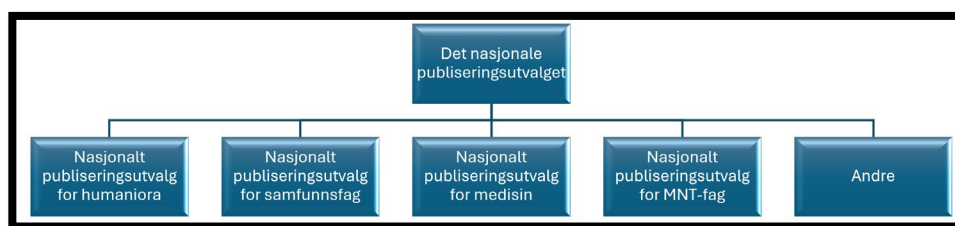
Arbeidsutvalget følger opp publiseringsutvalgets oppgaver mellom møtene og forbereder saker til møtene. Arbeidsutvalget består av leder, nestleder, rådgiver og sekretær.

Publiseringsutvalget har også delegert oppgaven med å godkjenne kanaler til nivå 1 til arbeidsutvalget. Arbeidsutvalget møter sekretariatet i Kanalregisteret (HK-dir) tre ganger årlig for å gjennomgå nye forslag til registeret og saksbehandler tvilstilfeller og klagesaker med mer.

Organisering etter fag

Publiseringsindikatoren og dens inndeling i fagfelt har vært i utvikling siden den ble etablert. I dag er det 70 fagorganer som har ansvaret for egne fagfelt i indikatoren. Publiseringsutvalget organiserer fagorganene under fire overordnede publiseringsutvalg for fagområdene medisin, humaniora, samfunnsfag og MNT-fag. Disse fagområdebaserte utvalgene har som oppgave å gjennomgå forslagene til endringer i nivå 2 fra sine underliggende fagorganer, ta tverrgående hensyn, håndtere konflikt eller uenighet og levere samlede innstillinger til publiseringsutvalget. 6 fagorgan (andre) er på utsiden av denne strukturen. De rapporterer direkte til publiseringsutvalget.

Figur 2: Publiseringsutvalgets organisering

4.2.2 Nasjonalt publiseringsutvalg for medisin (NPU-Medisin)

Leder av dette utvalget representerer medisin i publiseringsutvalget. NPU-Medisin har 8 medlemmer oppnevnt av de regionale samarbeidsorganene, der 2 er fra

hver region. Sekretariatet for NPU-Medisin går på omgang mellom de fire universitetene med medisinske fakultet. Sekretær for publiseringsutvalget og rådgiver fra NIFU er observatører i utvalget. NPU-Medisin har en observatør fra RHF-enes strategigruppe for forskning og fra Helse- og omsorgsdepartementet.

NPU-Medisin møtes én gang på våren og én gang på høsten, i forbindelse med nominering til nivå 2. Det er 24 publiseringskomiteer med ansvar for egne fagfelt (nominering) under NPU-Medisin. I tillegg har NPU-Medisin ansvaret for fagfeltet generell medisin.

4.2.3 Det nasjonale publiseringsutvalget for humaniora (NPU-Humaniora)

Leder av NPU-Humaniora representerer humaniora (inkludert teologi) i publiseringsutvalget og er oppnevnt av UHR-Humaniora. NPU-Humaniora har 5 medlemmer, som alle er prodekan for forskning ved de fem største humaniora-institusjonene i Norge, målt etter publiseringsomfang. Rådgiver for publiseringsutvalget er også rådgiver for NPU-Humaniora. Sekretær for publiseringsutvalget er også sekretær for NPU-Humaniora.

Utvalget møtes én gang på våren i forbindelse med enhetsmøte i UHR-Humaniora og én gang på høsten, i forbindelse med nominering til nivå 2. Det er 18 nasjonale fagorgan med ansvar for egne fagfelt (nominering) under NPU-Humaniora. I tillegg har NPU-Humaniora ansvaret for fagfeltet tverrfaglig humanistisk forskning.

4.2.4 Det nasjonale publiseringsutvalget for samfunnsfag (NPU-Samfunnsfag)

Leder av NPU-Samfunnsfag representerer de samfunnsvitenskapelige fagene (inkludert utdanningsvitenskap og rettsvitenskap) i publiseringsutvalget og er oppnevnt av UHR-Samfunnsfag. Utvalget har 5 medlemmer, som alle er prodekan for forskning ved de fem største samfunnsvitenskapelige institusjonene i UH-sektoren i Norge. I tillegg oppnevner Forskningsinstituttens Fellesarena (FFA) en representant fra instituttsektoren og UHR-Økonomi og administrasjon oppnevner en representant for de økonomisk-administrative fagene. Rådgiver for publiseringsutvalget er også rådgiver for NPU-Samfunnsfag. Sekretær for publiseringsutvalget er også sekretær for NPU-Samfunnsfag.

NPU-Samfunnsfag møtes én gang på våren og én gang på høsten, i forbindelse med nominering til nivå 2. Det er 11 nasjonale fagorgan med ansvar for egne fagfelt (nominering) under NPU-Samfunnsfag. I tillegg har NPU-Samfunnsfag ansvaret for fagfeltet tverrfaglig samfunnsvitenskapelig forskning.

4.2.5 Det nasjonale publiseringsutvalget i MNT-fag (NPU-MNT)

Leder av NPU-MNT representerer MNT i publiseringsutvalget og er oppnevnt av UHR-MNT. NPU-MNT består av leder av NPU-MNT og leder av hver underkomité. I tillegg oppnevner Forskningsinstituttene Fellesarena (FFA) en representant til NPU-MNT fra instituttsektoren. Rådgiver for publiseringsutvalget er også rådgiver for NPU-MNT. Sekretær for publiseringsutvalget er også sekretær for NPU-MNT.

NPU-MNT møtes én gang på våren og én gang på høsten, i forbindelse med nominering til nivå 2. Det er 10 nasjonale fagorgan med ansvar for egne fagfelt (nominering) under NPU-MNT.

4.2.6 Fagfelt uten tilhørighet til nasjonale underutvalg

Etablering av de fire publiseringsutvalgene for humaniora, samfunnsfag, medisin og MNT har vært viktig for publiseringsutvalgets organisering av arbeidet med nominering. Det har skapt større faglig nærhet til de aktuelle problemstillingene som dukker opp i forbindelse med nominering eller i saker der fagfelt melder inn konkrete saker. I tillegg har de fire etablert seg som nyttige nasjonale arenaer for å diskutere vitenskapelig publisering bredere. Forskningsrådet har fått arenaer for å diskutere kriterier for åpen tilgang til vitenskapelige bøker, HK-dir har fått arenaer for faglig forankring av Nasjonal støtteordning for åpne norskspråklige tidskrifter i humaniora og samfunnsfag (NÅHST) og de fire utvalgene ble brukt til å gi råd til arbeidet om en ny strategi for vitenskapelig publisering etter 2024.

Samtidig er det fortsatt noen fagfelt som ikke naturlig hører hjemme under noe av disse fire fagområdene. Disse vil fortsatt rapportere direkte til publiseringsutvalget i forbindelse med nominering. Dette er følgende fagfelt:

- Kunst, design og arkitektur
- Idrettsforskning
- Farmasi, farmakologi og toksikologi
- Odontologi
- Psykologi
- Veterinærmedisin

Den fagstrategiske enheten for *kunst, design og arkitektur* (UHR-KDA) opprettet i 2024 en ny publiseringskomite som skulle dekke hele ansvarsområdet den strategiske enheten var ment å dekke. Fagfeltet var en utvidelse av det tidligere fagfeltet *arkitektur og design*. Fagfeltet *idrettsforskning* har en egen komite oppnevnt av Nasjonalt fagorgan for idrett og kroppsøving. Fagfeltet *farmasi, farmakologi og toksikologi* har en egen komite oppnevnt av Nasjonalt fagorgan utdanning og forskning innen farmasi. Fagfeltet *odontologi* har en egen komite oppnevnt av Nasjonalt fagorgan utdanning og forskning innen odontologiske fag. Fagfeltet *psykologi* har en egen komite oppnevnt av Nasjonalt fagorgan utdanning og forskning

innen psykologi. Fagfeltet *veterinærmedisin* har en egen komite oppnevnt av NMBU – Fakultetet for veterinærmedisin og biovitenskap.

4.2.7 Instituttsektorens representasjon i fagorgan og publiseringskomiteer

Publiseringsutvalget har vedtatt at instituttsektoren skal være representert i arbeidet med nominering i de fagfeltene hvor sektoren representerer 20 % eller mer av publiseringen i faget. Dette er aktuelt i fagfelt under samfunnsfag og MNT-fag. I komiteene under NPU-MNT er dette aktuelt for 8 av 10 fagfelt (ikke aktuelt for matematikk og fysikk). De 8 fagfeltene har alle en representant hver fra instituttsektoren. For fagorganene under NPU-Samfunnsfag er dette aktuelt for *sosiologi*, *samfunnsøkonomi*, *statsvitenskap* og *tverrfaglig samfunnsforskning*. Det gjenstår å få inn en representant fra instituttsektoren i de tre første. Listen *tverrfaglig samfunnsforskning* ligger under NPU-Samfunnsfag og her er instituttsektoren representert.

Ut over disse er det noen få fagfelt der instituttsektoren utgjør over 20 % av publiseringen. Dette er *fagfeltene infeksjoner* og *samfunnsmedisin*, under NPU-Medisin. Instituttsektoren er representert i begge. I tillegg er det aktuelt for *veterinærmedisin* og her er også instituttsektor representert.

4.2.8 Nettside for Norsk publiseringsindikator (NPI)

Publiseringsutvalget fikk fra 2017 en [egen nettside](#) der referatene fra møtene publiseres. NPI gir innsyn i publiseringsutvalgets arbeid og oversikt over den faglige organiseringen av publiseringsindikatoren.

(Skjermdump fra <https://npi.hkdir.no/> datert 11.05.2024)

NPI er også fagorganenes verktøy ved vurdering av kanalkvalitet og åpner for dialog med forskersamfunnet som kan legge inn kommentarer, foreslår endringer og følge fagorganenes og publiseringsutvalgets arbeid.

NPI tilbyr informasjon og funksjonalitet for publiseringsutvalget og de 70 fagorganene som vurderer publiseringskanalene. NPI viser den faglige

organiseringen (*Organisering*), fra toppnivået med publiseringsutvalget, til nivået under med publiseringsutvalgene i humaniora, samfunnsfag, medisin og MNT og helt ned til komiteene/fagorganene som har ansvar for egne fagfelt (*Fagfeltoversikt*). På NPI finnes informasjon om alle medlemmene i de ulike komiteene/fagorganene/utvalgene.

NPI har en egen informasjonsside (*Om NPI*) med bakgrunnsdokumenter, begrepsapparat, definisjoner og veiledninger til forskere. NPI publiserer også alle referater fra møter i publiseringsutvalget og de fire underliggende fagområdebaserede publiseringsutvalgene. Årsrapport fra publiseringsutvalget til HK-dir. legges også ut på sidene til publiseringsutvalget. I tillegg ligger det et historisk arkiv per fagfelt som viser hva som ble foreslått fra fagene i forbindelse med nominering og de tilhørende vedtakene fra publiseringsutvalget. Arkivet går tilbake til 2017, da NPI ble tatt i bruk ved nominering.

NPI bygger på de samme grunndataene som allerede ligger i Kanalregisteret, men presenterer disse dataene på en måte som legger til en dimensjon som Kanalregisteret per i dag mangler. Som eksempel på dette presenterer NPI en samlet oversikt over alle godkjente forlag (*Forlag*) og viser samtidig hvilke forlag norske forskere bruker, både samlet og i de ulike fagene. Videre presenteres alle godkjente tidsskrifter, men på NPI er disse sortert per fagfelt. Fagfeltsidene (*Fagfeltoversikt*) viser alle godkjente tidsskrifter i fagfeltet og legger til informasjon om nivå, norske publikasjoner fra alle tre sektorer (Kanalregisteret viser bare UH). Se mer under.

Hovedmotivasjonen for å etablere NPI finner vi i evalueringen av publiseringsindikatoren tilbake i 2013-2014 (se kapittel 3.5). Den pekte på behov for økt åpenhet og innsyn i arbeidet med nominering, behov for bedre oversikt over hvem som sitter i de ulike komiteene/fagorganene og som slik forvalter ansvaret for nominering på vegne av faget nasjonalt og hvilke begrunnelser som ligger til grunn for de forslag som ble sendt inn. Videre var det et behov for å gi forskersamfunnet bedre mulighet til å gi innspill til arbeidet, også for de som ikke hadde formelle roller i fagorgan. Til slutt var det behov for å lage et redskap for de som forvaltet oppgaven med å nominere tidsskrifter og forlag til å simulere (ref. krav om at nivå 2 avgrenses til 20 % av publikasjonene i faget) nivå 2 før innsending av endringsforslag. Alt dette er løst i NPI.

HK-dir har utviklet NPI på oppdrag fra publiseringsutvalget og har utviklings- og driftsansvar, som innebærer at de årlig oppdaterer grunndataene som brukes ved nominering. Dette er:

- Nivåer og informasjon om publiseringskanaler som hentes fra Kanalregisteret.
- Informasjon fra registrene i Finland og Danmark.
- Informasjon om verdensproduksjon og siteringer fra Scopus.

- Norsk produksjon fra UH, institutt og helseforetak hentet fra Sikt/Cristin.

Alle fagorgan har egne sider på NPI, med en samlet oversikt over tidsskriftene i fagfeltet og med oversikt over medlemmene i fagorganene, som har ansvar for nominering.

Nivå 2023	Nivå 2024	Nivå X	ISSN	e-ISSN	Publiseringskanal	Sherpa Romeo	DOAJ	Publiseringsavtale	Prod (NO)	Prod (V)	Sitering	Nivå DK	Nivå SF
2	2		1461-4103	1749-6314	Environmental Archaeol...	SR		A	8.1	143	4.70	2	2
2	2		0043-8243	1470-1375	World archaeology	SR		A	7.2	122	3.40	2	3
2	2			2050-7445	Heritage Science	SR	DOAJ	A	6.9	365	3.90		2
2	2		1461-9571	1741-2722	European Journal of Ar...	SR		A	6.0	70	3.40	2	3

(Skjermdump fra <https://npi.hkdir.no/fagfeltoversikt/fagfelt?id=1003> datert 11.05.2024)

Siden har fem ulike faner:

1. *ISSN Kanaler*: Viser oversikt over godkjente tidsskrifter i fagfeltet med informasjon om nivå, lenke til Sherpa Romeo (tidsskriftets politikk i forhold til egenarkivering), om tidsskriftene publiserer med åpen tilgang (DOAJ), om tidsskriftet inngår i en avtale om åpen tilgang (A), norske publikasjoner i tidsskriftet, verdensproduksjon – antall publikasjoner fra hele verden (Scopus), informasjon om gjennomsnittlig antall siteringer i tidsskriftet og nivå plassering av tidsskriftet i nabolandene Danmark og Finland.
2. *ISBN Forlag*: Viser oversikt over de forlagene som er mest brukt i fagfeltet ved publisering av antologier eller monografier.
3. *Nomineringer*: Dette er arkivet over tidligere års nomineringer fra fagorganet, med tilhørende begrunnelser og endelig vedtak fra publiseringsutvalget.
4. *ISSN Kommentarer*: Viser oversikt over tidsskrifter som har mottatt faglige kommentarer i fagfeltet
5. *Simulering*: Modulen der fagorganet kan simulere og levere inn endringsforslag. Denne modulen er bare tilgjengelig gjennom innlogging for medlemmer i fagorganet (se under).

I den årlige oppgaven med nomineringen av tidsskrifter skal fagorganene igjen tre steg før de kan levere endringsforslag til publiseringsutvalget.

(Skjermdump fra <https://npi.hkdir.no/> datert 11.05.2024)

1. *Vurdere*: Første trinnet i nomineringsprosessen innebærer å vurdere tidsskrifter i fagfeltet som har mottatt kommentarer fra forskersamfunnet.
2. *Simulere*: I det andre trinnet kan fagorganet velge tidsskrifter som de ønsker å foreslå til nivå 2 og eventuelt legge til forslag om å ta andre tidsskrifter ned til nivå 1. I dette steget kan de i tillegg simulere hvilken effekt ønsket endring har på nivå 2-andel (ref. begrensningen på 20 %).
3. *Begrunne*: I det tredje trinnet blir fagorganet bedt om å begrunne endringen de tenker å sende inn.
4. *Lever*: I det fjerde trinnet kan de levere forslaget. Forslagene gjøres åpent tilgjengelige for alle etter at de er behandlet av publiseringsutvalget.

Merk at denne funksjonaliteten bare er tilgjengelig for fagorgan/komiteer gjennom innlogging.

4.3 Kanalregisteret³²

Kanalregisteret ble opprettet i 2004 i forbindelse med innføring av resultatbasert finansiering av UH-sektoren, der publisering var en av finansieringsindikatorerne som skulle måle vitenskapelig produksjon per institusjon i UH-sektoren. Senere inngikk registeret som en felles infrastruktur som tjente tre sektorer (se kapittel 3.4). Informasjonen fra registeret og antall publiseringer rapportert i Cristin/NVI har blitt koblet til informasjon om forskningsinstitusjoner i UH-sektoren i Database for høyere utdanning (DBH)³³, og har dannet grunnlag for deler av forskningsfinansieringen av UH-institusjonene.

(Skjermdump fra <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/Forside/> datert 11.05.2024)

³² Informasjonen i kapittelet er delvis basert på notat levert av HK-dir. (se vedlegg 4) og møte mellom arbeidsgruppa og HK-dir. 18. januar 2024 og 12. mars 2024

³³ <https://dbh.hkdir.no/>

HK-dir har forvaltningsansvaret for Kanalregisteret. Deres oppgaver er knyttet til å:

- Behandle forslag og svare på henvendelser og kommentarer om foreslåtte og vedtatte publiseringskanaler i registeret,
- Forberede og holde vedtaksmøter for nivå 1 med publiseringsutvalget (arbeidsutvalget – se egen beskrivelse under)
- Oppdatere og vedlikeholde informasjon i Kanalregisteret
- Følge opp tekniske feil og mangler,
- Utvikle og forbedre de tekniske systemene, nettsider og databaser,
- Følge opp faglige og tekniske forespørsler og bestillinger fra brukere, NPU og andre aktører i sektoren,
- Holde seg faglig oppdatert gjennom deltakelse i nasjonale og internasjonale faglige arenaer
- Delta som observatør på møtene til NPU.

Forslagsbehandling og vedtaksmøter

Det er forskerne og fagmiljøene som melder inn forslag til vitenskapelige kanaler på nivå 1. Forslagene meldes inn via Kanalregisterets sider:

registrere deg her.' The login form has two input fields: '*E-post:' and '*Passord:'. Below the fields are links for 'Glemt passord?' and 'Ny bruker?'. A 'Logg inn' button is located at the bottom right of the form area." data-bbox="193 487 795 637"/>

(Skjermdump fra <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/BrukerLoggpa.action> datert 11.05.2024)

HK-dir mottar og vurderer om de foreslåtte kanalene oppfyller de formelle kriteriene. HK-dir behandler i gjennomsnitt ca. 1500 forslag til nivå 1 per år. I tillegg kommer allerede godkjente publiseringskanaler, som av ulike årsaker skal vurderes på nytt.

HK-dir trenger å avklare en rekke saker med publiseringsutvalget. Publiseringsutvalget delegerer til sitt arbeidsutvalg å bistå HK-dir med nødvendige avklaringer. Avklaringene behandles i tre årlige vedtaksmøter. Eksempler på saker som behøver avklaring kan være: klagesaker, bekymringsmeldinger, oppfølgingsaker fra sist møte, tidsskrifter som er fjernet fra internasjonale tidsskriftindekser som Directory of Open Access Journals (DOAJ), sarsaker, nivå X (se under), rydding av

lister i samarbeid med fagorgan, behandling av nye norske kanaler, forslag fra forskere i andre land som aktivt bruker det norske Kanalregisteret. Kun et fåtall av sakene gjelder avklaringer av nye forslag. Sakspapirene til disse møtene er omfattende og gjerne på mellom 120 til 150 sider.

Informasjonsside for tidsskriftene i Kanalregisteret

Journal of Environmental and Public Health

Grunnleggende informasjon

Internasjonal tittel:	Journal of Environmental and Public Health		
p-ISSN:	1687-9805	Periode:	[2008 ..]
e-ISSN:	1687-9813	Periode:	[2009 ..]
Språk:	Engelsk		
Utgiverland:	USA		
URL:	https://www.hindawi.com/journals/jep/h/		
Forlag:	Hindawi Limited		
ITAR-kode:	1019076		
NPI Fagfelt:	Samfunnsmedisin		

Minimumskriterier

- Vitenskapelig redaksjon
- Fagfellevurdert
- Internasjonal forfatterkrets
- Bekreftet ISSN

Åpen tilgang

- Ikke indeksert i DOAJ - Sjekket 0 dager siden
- Ikke indeksert av Sherpa Romeo - Sjekket 0 dager siden
- Ingen kjent publiseringsavtale

Plan S: Journal Checker Tool [+]

Nivåplasseringer og UH-sektorens publiseringspoeng

Vedtak: 14.02.24: Tidsskriftet fortsetter under diskusjon (nivå X) til vedtaksmøtet 21.juni, etter forespørsel fra publiseringskomiteen for samfunnsmedisin. Publiseringspoeng i tidsskriftet kan fortsatt gi uttelling.

År	Nivå	Forfatterandeler	Publiseringspoeng
2024	X		
2023	1		
2022	1	0.0	0.0
2021	1	1.0	1.0
2020	1	0.0	0.0

(Skjermdump datert 11.05.2024 fra siden til tidsskriftet Journal of Environmental and Public Health i Kanalregisteret - <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/KanalTidsskriftInfo.action?id=476244>)

Over vises et eksempel på informasjonen om et tidsskrift i Kanalregisteret. Først vises grunnleggende informasjon om tidsskriftet, som tittel, ISSN, utgiver, lenke til tidsskriftets nettside og fagfelt i den norske publiseringsindikatoren. Deretter vises at tidsskriftet oppfyller de fire kriteriene vitenskapelig redaksjon, ordning med fagfelleevaluering, forfatterkrets (nasjonal eller internasjonal) og et bekreftet ISSN-nummer. Deretter vises informasjon om åpen tilgang, om tidsskriftet publiserer med åpen tilgang (indeksert i DOAJ), informasjon om tidsskriftets rettighetspolitikk (SherpaRomeo), om det er med i en publiseringsavtale³⁴ og lenke til PLAN S sin tjeneste Journal Checker Tool, et verktøy for å kontrollere om tidsskriftet oppfyller kriteriene i Plan S³⁵.

Deretter følger en tabell med oversikt over publiseringer fra Norge i perioden tidsskriftet har vært godkjent i Kanalregisteret. Merk at statistikken i dag bare viser UH-sektorens statistikk og ikke instituttsektor og helseforetak. Publiseringstatistikken ligger under Database for høyere utdanning (DBH) i HK-dir. Kanalregisteret ligger under Avdeling for data og statistikk i HK-dir. Det er ønskelig at Kanalregisteret skal vise samlet statistikk per kanal for alle tre sektorer, se også i kapittel 3.4. Tidsskriftet i eksempelet over her er for tiden på nivå X (se under), og man kan også lese vedtaket som følger saken.

Nivå X

Innføringen av nivå X i 2021³⁶, som omhandler kanaler der vitenskapelig kvalitet er under diskusjon, har bidratt til en betydelig øking i arbeidsmengden for HK-dir og publiseringsutvalget. Før nivå X ble innført mottok Kanalregisteret 5 til 10 bekymringsmeldinger til behandling per vedtaksmøte. Etter nivå X ble innført har antallet bekymringsmeldinger økt. På første møtet i 2024 ble 27 nye bekymringsmeldinger og 111 oppfølgingssaker behandlet. 55 av oppfølgingssakene var publiseringskanaler som stod på nivå X-listen³⁷.

Kilder som registrene henter informasjon fra

Kanalregistret og nettstedet for NPI er to separate løsninger. Begge løsninger benytter og samsnakker med flere kilder. Kilder som brukes er:

- Dansk liste (avviklet i 2021)³⁸
- DOAJ (<https://doaj.org/>)
- Cabells Predatory Reports list (<https://cabells.com/solutions/predatory-reports>)
- Dimensions (<https://www.dimensions.com/>)

³⁴ <https://www.openscience.no/publisering/avtaler-om-apen-publisering>

³⁵ <https://www.coalition-s.org/>

³⁶ <https://septentrio.uit.no/index.php/nopos/article/view/6376>

³⁷ <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/NivaX>

³⁸ <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/statistik-og-analyser/bfi-afviklet>

- ISSN-registeret (<https://portal.issn.org/>)
- Julkaisufoorumi (<https://www.julkaisufoorumi.fi/en>)
- Latindex (<https://www.latindex.org/latindex/>)
- Scopus (<https://www.scopus.com/home.uri>)
- SherpaRomeo (<https://www.sherpa.ac.uk/romeo/>)
- Sikt/NVA/Cristin (<https://www.cristin.no/>)
- TRDIzin (<https://trdizin.gov.tr/en/>)
- UH-institusjoner med avtaler (<https://www.openscience.no/publisering/avtaler-om-apen-publisering>)

4.4 Rapporteringen av publikasjoner³⁹

Når forskerne publiserer sine forskningsresultater rapporteres disse inn gjennom registrering i Cristin. I Cristin kobles deretter informasjonen som er registrert (publikasjonstype) sammen med informasjon i Kanalregistret (godkjent kanal/nivå) og basert på dette kan man trekke ut publiseringstatistikk og analyser både nasjonalt og lokalt. Cristin forvaltes og driftes av SIKT som også har en viktig rolle i rapporteringen.

4.4.1 Rapportering ved institusjonene

Ved institusjonene er de vitenskapelig ansatte, instituttledere, bibliotek og forskningsadministrasjon involvert i rapporteringen. Mange organiserer også et eget publiseringsutvalg som tar stilling til kategori og registreringspraksis.

Rapporteringen skjer typisk ved at det er forskerne selv som registrerer sine egne arbeider i Cristin og som ser til at informasjonen om publikasjonene er riktig, at publikasjoner som er eksternfinansiert er påført finansørens prosjektnummer, at en fulltekstversjon er avlevert til vitenarkiv og at postene inneholder en lenke til forskningsdata i et dataarkiv. I fag som i mindre grad er dekket av import (f.eks humaniora), vil forsker i større grad måtte legge inn egne publikasjoner manuelt.

Instituttledere får gjerne tilsendt lister over godkjente poster ved sin enhet fra fakultetssuperbruker, og sjekker at publikasjonene på listen er riktig kategorisert og skal inkluderes i rapporteringen. Ved flere institusjoner har bibliotekene rollen som brukerstøtte og sikrer kvaliteten av data i Cristin.

Superbrukerne ved institusjonene tilbyr løpende brukerstøtte til fagmiljøene og har ansvaret for diverse administrasjon og kontrollrutiner som kontroll og administrasjon av persondata, dublettsøk, rette opp DOIer og følge opp kontroll-lister oversendt fra SIKT. Superbrukerne holder fagmiljøene oppdatert på frister og

³⁹ Ressursbruk i SIKT ved rapportering, se kapittel 6

retningslinjer fra finansiører og myndigheter. Gjennom året tilbyr de rådgiving og opplæring av enkeltforskere og forskergrupper, og leverer analyser og publikasjonslister på forespørsel.

I forbindelse med rapportering har fakultetssuperbrukere gjerne ansvaret for å kvalitetssikre og godkjenne fakultetets Cristin-poster. De melder inn saker til lokalt publiseringsutvalg, eventuelt videreformidler saker til nasjonalt tvisteutvalg. Etter rapportering er det mange som utarbeider årlige publiseringsanalyser til universitets/høgskole ledelse og styre.

De lokale publiseringsutvalgene er organisert litt ulikt ved institusjonene, men ofte består slike utvalg av fagrepresentanter fra alle fakultet og ledes typisk av prorektor for forskning. Disse utvalgene brukes primært til å behandle saker der det er tvil om hva slags kategori en publikasjon skal registreres og rapporteres under i Cristin og til å vurdere eventuelle tvistesaker ved sampublisering med andre institusjoner. Flere av de større institusjonen opererer ikke med egne publiseringsutvalg på institusjonsnivå, men legger ansvaret med å avklare tvil og uenighet til den vitenskapelige ledelsen på fakultetsnivå.

Arbeidet ved institusjonene organiseres ulikt ut ifra institusjonenes størrelse. Universitetet i Oslo oppgir at de har 70 superbrukere som bidrar til arbeidet og ved de aller minste institusjonene snakker vi om 1-2 personer. Ved en del institusjoner er det ofte bibliotekene som har en ledende rolle ved rapportering og uenighet og tvil løses av sentral forskningsadministrasjon. Uenighet ved sampublisering med andre institusjoner løses ofte gjennom digitale møter der sakene diskuteres.

4.4.2 SIKT sine oppgaver knyttet til NVI-rapportering⁴⁰

Sikt følger opp og koordinerer rapporteringen av vitenskapelige publikasjoner til Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet (NVI-rapportering). SIKT oppsummerer sine oppgaver slik:

- drifter og videreutvikler rapporteringssystemet.
- importerer bibliografiske data, som reduserer institusjonenes behov for manuell registrering.
- opprettholder felles autoritetsregistre for sted og person
- utarbeider rapporteringsveiledninger på Sikt sine nettsider
- veileder og kurser institusjonene i hva som kan rapporteres og hvordan.

⁴⁰ Kilde til SIKTs oppgaver med rapportering er et notat arbeidsgruppen mottok fra SIKT 27. februar 2024. Notatet følger som et eget vedlegg til denne rapporten. Under gjengir vi noen hovedpunkter fra dette notatet.

- Hever datakvalitet ved å distribuere ryddelister og gjennomføre stikkprøvekontroller
- Ivaretar sekretariat for Tvisteutvalget for NVI.
- Sammenstiller og rapporterer NVI-data til myndighetene.

NVI-arrangementer

Sikt følger opp institusjonenes rapportering gjennom kurs og arrangementer som har som formål å øke kompetanse og legge til rette for en ensartet og transparent registrerings- og rapporteringspraksis ved institusjonene med utgangspunkt i rapporteringsinstruksen.

Tvisteutvalget⁴¹

Institusjoner som samarbeider om publikasjoner, men som ikke kommer til enighet om hvordan disse skal behandles, kan melde inn publikasjonen til behandling i Tvisteutvalget. Tvisteutvalget har mandat til å beslutte hvordan slike publikasjoner skal vurderes ved rapportering. Publiseringsutvalget oppnevner medlemmene til Tvisteutvalget, som skal ha representasjon fra UH-, helse- og instituttsektor. Sikt er sekretariat for Tvisteutvalget.

Rapporteringsinstruks

Rapporteringsinstruksen beskriver myndighetenes krav til det som rapporteres som vitenskapelige publikasjoner i helseforetakene, forsknings- og kompetansesentre utenfor spesialisthelsetjenesten, instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren). Formålet med instruksen er å legge til rette for en ensartet registrerings- og rapporteringspraksis ved institusjonene.

De tre sektorene som NVI-rapporterer (UH-sektor, instituttsektor og helseforetak) har siden 2015 brukt de samme reglene, og den samme vektningen for å beregne årlige publiseringspoeng basert på denne rapporteringsinstruksen. Rapporteringsinstruksen legges årlig fram for Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. I enkelte år har instruksen blitt justert etter innspill og behandling i publiseringsutvalget.

⁴¹ <https://www.cristin.no/nvi-rapportering/tvister/retningslinjer-for-tvisteutvalget.html>

5 Bruken av indikatoren, publiseringsstatistikken og registeret

Publiseringsindikatoren har vært en viktig del av finansieringsordningene i de tre sektorene, og vil fortsatt være det for instituttsektoren og helseforetakene. Bruken av indikatoren omfatter imidlertid langt mer enn finansiering. I dette kapitlet gir vi en oversikt over viktige bruksområder nasjonalt, og innen institusjonene og fagmiljøene. Slike oversikter har ikke vært presentert før.⁴² Vi bygger på institusjonenes egne beskrivelser av hvordan de bruker publiseringsindikatoren i dag. Beskrivelsene omfatter både institusjoner der publiseringsindikatoren har vært benyttet i finansieringssystemet, og institusjoner der indikatoren ikke har spilt en rolle knyttet til finansiering, men kan ha hatt annen bruk. Til sist gir vi en oversikt over bruken av kanalregisteret i ulike sammenhenger.

5.1 Nasjonal statistikk, styring og evaluering

5.1.1 Norges forskningsråd

Norges forskningsråds rolle i forhold til forskningsinstitutt som er omfattet av statlig grunnfinansiering er omtalt i kapittel 3.6.3. Forskningsrådet forteller (i møte 2. februar 2024) at de generelt er avhengig av god statistikk om vitenskapelig publisering som kan benyttes til styrings- og analyseformål, både nasjonalt og brutt ned på institusjoner og fag. Data om vitenskapelig publisering benyttes ved porteføljeanalyser. Da er informasjon om resultater og virkninger av Forskningsrådets finansiering viktig. Publikasjoner knyttes til Forskningsrådets prosjekter ved rapportering til Cristin. Forskningsrådet benytter publiseringsinformasjon i Cristin og er avhengig av enhetlige og komplette data om forfattere og

⁴² Spørsmål til UH-institusjonene om lokal bruk ble stilt i en spørreundersøkelse som ble underlag for kapittel 5 i *Evaluering af den norske publiceringsindikator* (Dansk Center for Forskningsanalyse, 2014), men gjennomgangen var begrenset til statistikk basert på spørsmålene. I denne rapporten har institusjoner i alle tre sektorer svart på et åpent spørsmål om hvordan de selv bruker indikatoren, noe som gir grunnlag for kvalitative beskrivelser.

institusjoner, av antall publikasjoner og publiseringspoeng, om fordeling av publikasjoner per fag, data som kan si noe om andel åpen publisering og andel internasjonal sampublisering.

Forskningsrådet knytter også publikasjoner fra Cristin til andre datakilder. Ved kobling mellom Cristin og Web of Science kan man koble siteringer, patenter og samarbeidsland. Ved bruk av altmetrics kan man koble publikasjoner i Cristin med nyheter, blogger, policydokumenter mm. og Forskningsrådet benytter også andre åpne kilder i sine analyser.

Forskningsrådet kobler innsatsområder (søknadstyper, fag, tema, bevilgningsmottakere) til resultater og virkninger av vår innsats (siteringer, fagprofil, sampublisering, patentering etc.).

En sentral oppgave for Forskningsrådet er fagevalueringer. I disse benyttes bibliometriske analyser utført av NIFU basert på Nasjonal infrastruktur for bibliometri (NIB). NIB henter i dag sine data fra Web of Science, men disse dataene kunne også hentes fra andre kilder. NIB data berikes med publikasjonsdata i Cristin (norske forskere og forskningsinstitusjoner, kanalregisteret og faginndelingen der). Data fra publiseringsindikatoren gir et viktig supplement der hvor Web of Science har mangelfull dekning.⁴³ De senere årene er publiseringsindikatoren dessuten brukt til å forberede evalueringene for finne en best mulig inndeling i evalueringseenheter.

Utover egne behov har Forskningsrådet et ansvar for å skape oversikt over norsk forskning. *Indikatorrapporten*⁴⁴ utgis hvert år og framheves av Norges forskningsråd som den viktigste enkeltkilden for å forstå det norske forsknings- og innovasjonssystemet. Rapporten dekker forskning i alle sektorer og gir et detaljert bilde av tilstanden og trendene innen norsk forskning, også hvordan vi gjør det sammenlignet med andre land.

Vitenskapelig publisering utgjør et eget kapittel 6 i *Indikatorrapporten*. Her finnes Norges eneste samlede statistikk fra publiseringsindikatoren på tvers av tre forskningssektorer. Mens rapportens internasjonale analyser bruker *Web of Science* som datagrunnlag, undersøkes norsk forskning nærmere med utgangspunkt i datagrunnlaget for publiseringsindikatoren. Publiseringsindikatoren brukes til å måle trender og seneste resultater på institusjonsnivå i UH-sektoren, instituttsektoren og helsesektoren. Datagrunnlaget brukes også til å undersøke forskningssamarbeid mellom institusjonene.

Til slutt kan nevnes at instituttsektorens statistikk for vitenskapelig publisering utgis av Norges forskningsråd i *Nøkkeltall for forskningsinstitutter*.⁴⁵ Årlige publiseringspoeng per institutt som inngår i grunnfinansieringen er en av indikatorene.

⁴³ Som hovedregel dekkes ikke vitenskapelig publisering utenfor internasjonale tidsskrifter som utkommer på engelsk. Se kapittel 9.2.

⁴⁴ <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/>

⁴⁵ <https://www.forskningsradet.no/tall-analyse/statistikk/nokkeltall/>

5.1.2 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

UH-sektorens statistikk over vitenskapelig publisering offentliggjøres særskilt i *Database for statistikk om høyere utdanning*,⁴⁶ som utgis av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Blant indikatorene der inngår publiseringspoeng og forfatterandeler på institusjons-, fakultet- og instituttnivå og publiseringspoeng per faglige årsverk. DBH legger dessuten grunnlaget for *Nøkkeltall* for institusjonene hvor man i tillegg beregner forfatterandeler på nivå 2. I *Styringsindikatorer* inngår publiseringspoeng per faglige årsverk. Både denne indikatoren og publiseringspoeng per institusjon inngår i vedleggene til den årlige *Tilstandsrapporten for høyere utdanning* fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

5.1.3 Helse- og omsorgsdepartementet

Årlige oppdateringer av publiseringspoeng for institusjoner i helsesektoren utgis på Helse- og omsorgsdepartementets (HODs) hjemmeside for *Nasjonalt system for måling av forsknings- og innovasjonsaktivitet i helseforetakene og kompetansesentre utenfor spesialisthelsetjenesten*.⁴⁷ Statistikk for vitenskapelig publisering, blant annet med inndeling i nivå 1 og 2, publiseres dessuten i samarbeid med Norges forskningsråd i *HelseOmsorg21 Monitor*.⁴⁸ For øvrig har HOD to styringsindikatorer basert på vitenskapelig publisering, andel på nivå 2 (minst 20 prosent er forventet) og andel internasjonalt samarbeid blant medforfattere (minst 40 prosent er forventet), som brukes i avsnittene om forskning og innovasjon i Helseregionenes årsrapporter, i statsbudsjettet, og av og til i Stortingsmeldinger.

I et møte med utredningens arbeidsgruppe 20. februar 2024 understreket HOD at god datakvalitet for sammenliknbarhet, god import, og røkting av tidsskriftkvalitet er viktig for departementet. Nivå 2 er nyttig som rådgiving og verdsetting på institusjonsnivå. HOD bruker nivå 2 og internasjonalt samarbeid som styringsinformasjon, og har ikke vurdert å endre dette.

HOD finansierer kompetansesentre utenfor spesialisthelsetjenesten som har kommunal sektor som primær målgruppe. De bidrar til kompetanse- og tjenesteutvikling og utfører forskning. Sentrene ligger delvis i UH-sektoren, men skal fortsatt finansieres med publiseringsindikatoren av HOD.

⁴⁶ <https://dbh.hkdir.no/>

⁴⁷ <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/helseforskning/forskning-i-helseforetakene--organiserin/id585593/>

⁴⁸ <https://www.helseomsorg21monitor.no/>

5.1.4 NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

NOKUT er et statlig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet. Deres oppgave er å akkreditere og føre tilsyn med studietilbud, fagområder og institusjoner. Videre fører de tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet som gjøres ved institusjonene. De evaluerer utdanninger for å kunne bedømme kvaliteten og hjelper institusjonene i arbeidet med dette kvalitetsarbeidet og stimulerer til kvalitetsutvikling.

I sitt innspill beskriver NOKUT en omfattende bruk av publiseringsindikatoren i kvalitetssikrings- og utviklingsprosesser. Dette kan være:

- Institusjonsakkrediteringer (fra høgskole til vitenskapelig høgskole/universitet).
- Akkreditering av studietilbud (bachelor-, master og ph.d. program).
- Evalueringer for å bedømme kvalitet.

I sistnevnte utvikles evalueringstemaer og -spørsmål spesifikt for den enkelte evaluering. I evalueringer der fagmiljø og eventuelt forskningsbasert undervisning er en del av et temaene, er det relevant å bruke gode data om publisering som en av flere kilder til kunnskap.

NOKUT søker å være kunnskapsbaserte i alle prosesser, så der det er relevant i andre kvalitetsvirkemidler, brukes data om forskning, inkludert publisering, som nyttig bakgrunnsinformasjon for å gi et mest mulig helhetlig bilde. Eksempelvis bruker NOKUT publiseringsindikatoren i arbeidet med å følge med på kvalitetsutviklingen i UH-sektoren, og når de gjennomfører tilsyn med institusjoner og studietilbud.

For NOKUT er det viktig at indikatoren fortsetter å vises på både nivå 1 og nivå 2. Det gir NOKUT mulighet til både å identifisere god kvalitet og eksellent kvalitet.

5.1.5 Språkrådet

Språkrådet er statens forvaltningsorgan i språkspørsmål og følger opp den norske språkpolitikken på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Språkrådet bruker statistikk og data fra publiseringsindikatoren til egne analyser av situasjonen for norsk språk i høyere utdanning. Mer spesifikt oppgir de i sitt innspill til denne utredningen at de trenger denne type opplysninger sammen med annen språkstatistikk og for å kunne vurdere hvilke fagområder det er behov for ekstra tiltak for å styrke norsk fagspråk.

Språkrådets analyser av språksituasjonen danner grunnlag for rapportering til Kulturdepartementet. Denne rapporteringen skal være basert på sentrale indikatorer som viser status for språksituasjonen i Norge og i denne statistikken vil data fra publiseringsindikatoren være sentrale for å belyse situasjonen i academia.

Hvert fjerde år utgir Språkrådet *Språkstatus*, en språkpolitisk tilstandsrapport over de språkene Norge har et særskilt ansvar for. Også i denne rapporten er data fra indikatoren relevant. Som eksempel er man interessert i opplysninger om hvilke tidsskrift som godtar norsk som publiseringspråk, inkludert hvordan slike tidsskrift fordeler seg på nivå 1 og 2.

Ett av tiltakene i *Frå ord til handling - Handlingsplan for norsk fagspråk i akademia* fra KD og KUD i 2023, er at statistikken over utviklingen for norsk fagspråk i akademia skal forbedres (tiltak nr. 20 s. 15).⁴⁹ I den forbindelse har Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) fått i oppdrag å forbedre slik publiseringstatistikk i samarbeid med Språkrådet, og det er inngått en avtale med SIKT om å levere statistikk en gang i året som samlet for UH-sektoren viser prosentandelen vitenskapelig publisering per språk og prosentandelen vitenskapelig publisering per språk, fordelt på fagområde.

5.2 Lokal bruk ved institusjonene

Publiseringsindikatoren brukes også lokalt ved institusjonene til analyse- og styringsformål. Vi ba institusjonene selv fortelle om hvordan de i dag bruker publiseringsindikatoren. I alt 35 institusjoner leverte skriftlige innspill: 19 i universitets- og høyskolesektoren (inkludert UHR), 13 i instituttsektoren (inkludert FFA) og tre i helsesektoren.

Vi har ordnet svarene etter hvilket formål indikatoren oftest brukes til og gir noen eksempler på svar underveis. Helhetsbildet er at indikatoren mest brukes som styringsinformasjon, dernest som informasjon om kanalkvalitet og som en del av grunnlaget for intern ressursfordeling. Det er lite bruk på individnivå med unntak av som minimumskriterium for tildeling av forskningstid.

5.2.1 Styringsinformasjon

Samtlige 35 institusjoner skriver at de bruker indikatoren til styringsinformasjon. Dette gjøres med ulike formål og på ulike nivåer dels avhengig av institusjonens størrelse. Her er noen eksempler knyttet til ulike typer bruk:

Virksomhetsstyring: *Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN)* bruker publiseringsindikatoren og annen informasjon om forskningsaktivitet «i styringsdialogen mellom direktør og klinikkledere og mellom klinikkledere og avdelingsledere og i den forskningsadministrative avdelingen». *Institutt for samfunnsforskning (ISF)* «bruker statistikken om publisering til styring, analyse, strategi og evaluering. Vi

⁴⁹<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-for-norsk-fagsprak-i-akademia/id2984345/>

følger utvikling over tid for total publisering fra ISF, andel på nivå 2, andel med internasjonalt medforfatterskap etc.» *Høgskulen på Vestlandet* bruker publiseringsindikatoren «til analyse, styring og strategi». «Virksomhetsmål henviser også til publiseringsindikatoren.» «Hvert år produseres det en rapport med en fremstilling av vitenskapelig publisering ved HVL.»

Kvalitetsutvikling: *SINTEF* bruker publiseringsindikatoren «for å fremme ambisjoner og bevissthet rundt publisering. Indikatoren er viktig som styringsindikator på overordnet nivå. Indikatoren blir også brukt i interne prosesser og vurderinger i SINTEF for å fremheve hvor viktig vitenskapelig publisering er, og vi mener den er med på å synliggjøre verdien av publisering og faglig kvalitet. Dette er spesielt relevant for å dokumentere et forskningsinstituttets egenart for eksempel overfor konsulentselskaper.» *Norges miljø- og biovitenskapelige universitet:* «NMBUs fakulteter har stor oppmerksomhet på vitenskapelig publisering og følger resultatene fra publiseringsindikatoren som en indikasjon på forskningsaktivitet og forskningskvalitet. Publiseringsindikatoren er innlemmet i ledelsesinformasjonsverktøyet for ledere og ledelsesstøtte på NMBU, NMBU Innsikt.»

Analyseformål: *Universitetet i Bergen:*

UiB produserer statistikk basert på publiseringsindikatoren og dataene i Cristin. I analysene brukes både data som hittil har inngått i poengberegningen, det vil si antall publikasjoner og forfatterandeler, internasjonal sampublisering, nivå av publiseringskanaler, og publikasjonstype, og andre data om publikasjoner som hentes ut fra Cristin, som tidsskrift, fagfelt, åpen tilgang, og språk. Statistikken inngår i sentrale styringsdokumenter, for eksempel institusjonens årsrapport til Kunnskapsdepartementet. Publiseringsdata danner grunnlag for analyser som gjøres på forespørsel i forbindelse med for eksempel strategiarbeid, fagevalueringer, prosjektrapportering og interne prosesser. Konkret har analysene blitt brukt i UiBs egne evalueringer og strategier for å bygge forskningskvalitet, og som kunnskapsgrunnlag for UiBs strategi 2023-2030: Kunnskap som former samfunnet. De er også brukt for å få oversikt over hvilke land og institusjoner våre forskere samarbeider med. Analyser gjøres tilgjengelig på en nettside til bruk for fakultetene og forskermiljøene. På aggregert nivå, har publikasjonspoeng per faglig årsverk blitt brukt som en produktivitetsindikator, og nivå av publiseringskanal har blitt brukt som en indikator på kvalitet.

5.2.2 Informasjon om kanalkvalitet

I alt 26 av de 35 institusjonene (3 helseforetak, 12 institutter og 11 universiteter og høyskoler) skriver at de bruker informasjon om nivå 2 systematisk, men dette skjer på ulike måter.

Styringsinformasjon: *Oslo Universitetssykehus (OUS)* «bruker indikatoren hovedsakelig til å følge opp publiseringsaktivitet over tid på aggregert nivå, dvs. antall artikler for helseforetaket som helhet og per klinikk (store enheter i OUS med opptil vel 400 artikler per år). Dette presenteres for klinikkledere, forskningsledere og styret to ganger per år. Overordnet er dette en viktig indikator for å fortløpende kunne følge utviklingen og sammenligne med andre foretak, sektoren som helhet og andre sektorer. Andel av publisering på nivå 2 vises. Klinikkenes bes om å benytte dette som deler av sitt underlag for å vurdere egen aktivitet og kvalitet, men det understrekes da at bibliometri alene ikke er et tilstrekkelig grunnlag for vurderinger og analyse.»

Kvalitetsutvikling: *Forskningsinstituttene Fellesarena (FFA)*: «Indikatoren kan både motivere til økt publiseringsaktivitet og til høy kvalitet og publisering i høyt rangerte tidsskrifter. Hvordan indikatoren virker som et insentiv vil variere mellom instituttene og kanskje også innenfor samme institutt. I fagmiljøer der man ønsker å øke publiseringsraten, kan indikatoren være et insentiv for å øke volum. For fagmiljøer som allerede publiserer mye, vil uttelling for kvalitet være et viktigere og mer relevant insentiv.»

5.2.3 Fordeling av ressurser

Ett av de tre helseforetakene, fem av de tretten instituttene og ti av de atten lærestedene bruker publiseringsindikatoren som kriterium for opprykk eller tildeling av forskningstid eller lokale ressurser. Noen få institusjoner har interne bonusordninger.

Ressursfordeling: *SINTEF* gjenbruker Forskningsrådets indikatorer for grunnbevilgningen «når grunnbevilgning skal fordeles mellom instituttene i SINTEF. Utover dette fordeles ikke midler internt basert på publiseringspoeng.» *NMBU*: «Flere fakulteter har etablert praksis å fordele midler fra fakultetets RBO-uttelling videre internt. Hvordan dette fordeles varierer mellom fakulteter. Midler kan fordeles videre til institutter, seksjoner eller faggrupper basert på publiseringspoeng.» *Høgskolen i Østfold*: «Ledelsen ved fakultetene bestiller styringsstatistikk basert på publiseringsindikatoren, og den ligger til grunn for både fordeling av forskningsmidler og -tid på fakultetene.» *Høgskolen i Innlandet*: «Ressurser som har fulgt indikatoren er blitt viderefordelt etter produksjon målt i publiseringspoeng. I tillegg er publiseringsaktivitet målt med indikatoren et av flere elementer i tildeling av forskningstid.»

Forskningstid: Ved *Høgskolen i innlandet (HINN)* «er publiseringsaktivitet målt med indikatoren et av flere elementer i tildeling av forskningstid». Ved *Universitetet i Agder (UiA)* er «publiseringspoeng ett av flere momenter i instituttene fordeling/tildeling av FoU-tid til enkeltforskere.» *Universitetet i Sørøst-Norge (USN)*:

«Oversikter fra publiseringsindikatoren, samt andre resultater og aktiviteter som er registrert i Cristin, benyttes på lokalt nivå til blant annet medarbeidersamtaler og som ett av flere kriterier for tildeling av FoU-tid.»

Kriterium for opprykk: *Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI)* bruker informasjon fra Cristin «ved ansettelser av vitenskapelig personale samt ved vurdering av opprykks-søknader til høyere, akademiske stillinger». *Institutt for energiteknikk (IFE)* «anvender antall publikasjoner på nivå 1 og 2 for å justere styring, strategi, ansettelser og evaluering av forskere».

5.2.4 Institusjoner utenfor finansieringssystemene

En rekke norske institusjoner som utfører forskning, men som ikke finansieres med publiseringsindikatoren i noen av sektorene, har likevel valgt å rapportere vitenskapelige publikasjoner til Cristin for å kunne dokumentere og måle forskningsaktiviteten. I kultursektoren gjelder dette for eksempel Arkivverket (Riksarkivet og statsarkivene), Nasjonalbiblioteket og Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. Innslaget av slike institusjoner er likevel størst i instituttsektoren.

En del forskningsinstitutter, blant dem noen av Norges største, mottar bevilgninger til forskning direkte fra sine departementer og er derfor ikke med i ordningen med grunnfinansiering som Forskningsrådet forvalter: Folkehelseinstituttet, Forsvarets forskningsinstitutt, Havforskningsinstituttet, Meteorologisk institutt, Norges geologiske undersøkelse, Norsk Polarinstitutt, Statens arbeidsmiljøinstitutt og Statistisk sentralbyrå. Enkelte av sektorens private forskningsinstitusjoner er også med i Cristin, eksempelvis NIOM - Nordisk Institutt for Odontologiske Materialer AS.

Det varierer mellom disse institusjonene om publiseringsindikatoren bare tjener egne formål eller om den også er en del av den statlige styringen. Et eksempel på det siste er at publiseringspoeng inngår som styringsparameter i Nærings- og fiskeridepartementets tildelingsbrev til Havforskningsinstituttet og i instituttets årsrapporter. Et annet eksempel er Statens arbeidsmiljøinstitutt, som i sitt innspill til denne utredningen skriver: «Informasjon fra Cristin ligger til grunn for analyser av vår vitenskapelige produksjon og i den årlige rapporteringen til vårt eierdepartement, både mht. omfang og kvalitet, bl.a. ved å se på nivåinndeling av tidsskriftene som våre forskere publiserer sine artikler i og disses impactfactor.» Eieren er i dette tilfellet Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

På sin nettside om egen forskning opplyser Nasjonalmuseet allmennheten om sine Cristin-publikasjoner. Samtidig inngår vitenskapelig publisering i måltallene i Nasjonalmuseets strategidokumenter. Indikatoren brukes til å synliggjøre og verdsette forskningen innad og utad i en organisasjon som har andre primære formål.

Samlet sett utgjør institusjonene utenfor de tre finansieringssystemene et eksempel på at publiseringsindikatoren kan anses som nyttig uten at den innvirker på finansering.

5.3 Bruk av Kanalregisteret

5.3.1 Forskere og forskningsmiljøene i Norge

Kanalregisteret vurderes som en sentral og viktig ressurs av de norske forskningsinstitusjonene. Ofte har bibliotekene en sentral rolle i å videreformidle til forskningsmiljøene om denne ressursen. Mange rapporterer at ressursen er særlig viktig for yngre forskere som ikke har opparbeidet seg oversikt over gode publiseringskanaler i eget fag. Ressursen vurderes å gi god informasjon om kanaler som har tilfredsstillende rutiner for kvalitetskontroll. Mange bruker også ressursen for å få informasjon om en kanal har åpen tilgang, enten som gull eller som del av en publiseringsavtale. Under er noen eksempler fra institusjonenes skriftlige innspill:

USN skriver:

«Kanalregisteret er en svært viktig ressurs for forskere som har behov for kvalitets-sikret informasjon om ulike aspekter ved publiseringskanaler. Dette inkluderer kvalitet, om en kanal er med i en nasjonal avtale, modeller for åpen tilgang, samt bevisstgjøring rundt røvertidsskrifter og gråsonetidsskrifter. Registeret er spesielt verdifullt for yngre forskere og de med begrenset erfaring innen publisering, da det gir dem et solid utgangspunkt for å navigere i dagens komplekse publiseringslandskap.»

UiB skriver:

«På UiB brukes kanalregisteret av enkeltforfattere som hjelpemiddel for å velge publiseringskanal, gjennom informasjon om for eksempel fagområde, nivå, status for åpen tilgang og publiseringsavtaler. Det er et viktig verktøy for å hjelpe forskere, særlig de yngre, til å evaluere om et tidsskrift er pålitelig, og bidrar til opplæring og bevisstgjøring om dette.»

Universitetssykehuset Nord-Norge skriver:

«Kanalregisteret anses for å være et veldig viktig verktøy for veiledning til forskere, kvalitetskontroll til forskere og forskningsadministrativt personell. De senere årene er det blitt særlig viktig som kvalitetskontroll for tidsskrift og kanaler for åpen publisering.»

SINTEF skriver:

«Kanalregisteret er mye brukt, og blir et stadig viktigere verktøy i et uoversiktlig publiseringslandskap. Det viktigste er skillet mellom nivåer, og oversikten over hvilke tidsskrifter som er inkludert i avtaler der Open Access utgifter dekkes.»

Akademiet for yngre forskere skriver:

«Registeret over vitenskapelige publiseringskanaler er et nyttig redskap for å differensiere ulike kvalitative nivåer av tidsskrifter. I et uoversiktlig publiseringslandskap med mange røvertidsskrifter ("predatory journals") vil det fremover være særlig viktig å sikre at man kan skille mellom disse og mer legitime tidsskrifter. Slik vi ser det kan dette gjøres administrativt, og gjerne kvalitetssikret av et fagmiljø.»

Det Norske Videnskaps-Akademi skriver:

«Det Norske Videnskaps-Akademi ser positivt på videreføring av et kanalregister for registrering av vitenskapelige publikasjoner som danner et kvalitetssikret grunnlag for publikasjonsaktivitet og statistikk ved institusjonene og nasjonalt over tid. Vi har tre hoved-kommentarer til utredningen. For det første er vi opptatt av viktigheten av å trekke en tydelig grense mot de tidsskrift som ikke bør anerkjennes som vitenskapelige. For det andre er vi opptatt av kvalitetsbasert rangering. For det tredje ser vi at det kan være riktig å etablere et nordisk samarbeid om et felles register.»

Forskerforbundet

Den 7. februar 2024 presenterte arbeidsgruppen utredningsarbeidet for Forskerforbundet og en viktig tilbakemelding fra dem var betydningen av Kanalregisteret. Dette ble vurdert å være en veldig viktig ressurs for deres medlemmer, særlig for yngre forskere som ikke enda hadde oversikt over gode publiseringskanaler i eget fag. Det å sende inn et forskningsarbeide for publisering er en stor sak og da er det særlig viktig å ha en god ressurs som Kanalregisteret, som viser oversikt over kanaler med god kvalitetskontroll. Registerets rolle med å holde useriøse aktører ute ble også vurdert som veldig viktig. Det ble også fremhevet betydningen av at registeret var røktet av forskersamfunnet, noe som gir registeret større legitimitet.

I flere av innspillene til utredningen har publiseringsutvalget mottatt gode forslag til hvordan registeret kan bli en enda bedre ressurs. Dette beskrives nærmere i kapittel 9, der vi på grunnlag av innspillene identifiserer behovene for videreutvikling, og i kapittel 10, der vi vurderer mulige løsninger og i kapittel 11, der vi gir våre anbefalinger.

5.3.2 Andre lands bruk av Kanalregisteret

I tillegg til bruk av registrene i de norske forskningsmiljøene og den sentrale betydningen som registeret har fått for vitenskapelig publisering i Norge, er Kanalregisteret brukt av land som ikke har et eget kanalregister. Det brukes både som erstatning for eller som supplement til et eget register. Dette gjelder Sverige, Aalborg Universitet i Danmark, Ungarn og Sør-Afrika. Finland vedlikeholder et tilsvarende register som det norske og det er tett samarbeid om vurdering av kanalkvalitet. Kina har startet utviklingen av et eget register i kontakt med Norge og Finland.

5.4 Publiseringsutvalgets vurderinger

Oversikten som er gitt i dette kapittelet viser at nasjonale myndigheter bruker indikatoren og publiseringsstatistikken til flere viktige formål enn finansiering. Det samme gjelder på institusjonsnivå, hvor intern ressursfordeling bare er ett av formålene. Indikatoren og datagrunnlaget gir oversikt over og innblikk i forskningsaktivitetene, og bidrar samtidig til informasjonsgrunnlaget for strategisk utvikling. Kanalregisteret gir i tillegg forskerne viktig veiledning til å publisere i kanaler med velorganiserte kvalitetsvurderinger. Det norske systemet for oppfølging av vitenskapelig publisering har derfor vist seg å ha stor nytte uavhengig av om det inngår i et finansieringssystem.

Gjennom de samme tjue årene som er gått siden dette systemet ble etablert, har det vært en økende oppmerksomhet og diskusjon internasjonalt omkring ansvarlig bruk av bibliometrisk informasjon. Her i Norge viser denne diskusjonen seg i en del av innspillene til utredningen som vi gjennomgår i kapittel 7 og som vi diskuterer inngående i kapittel 8. I kapittel 10 drøfter vi mulige løsninger og kommer tilbake til egne forslag til hvordan publiseringsutvalget kan ta videre hensynet til ansvarlig bruk av bibliometrisk informasjon i norsk forskning.

6 Ressursbruk

I dette kapitlet vil vi forsøke å gi en samlet beskrivelse og oversikt over ressursbruk som knytter seg til dagens faglige organisering, til organiseringen av kanalregisteret, til organiseringen av rapporteringsarbeidet i SIKT og til organisering av arbeidet ved institusjonene.

6.1 Ressurser som medgår til faglig organisering

Den faglige organiseringen av publiseringsindikatoren er beskrevet nærmere i kapittel 4.2. Under presenterer vi ressursene som medgår i publiseringsutvalget, underliggende utvalg og nasjonale fagorgan. Vi viser hvor mange forskere og forskningsadministrative som deltar i arbeidet, hvor mange møter enhetene har i året og tidsbruk som går med til arbeidet.

Det nasjonale publiseringsutvalget (NPU)

- 10 forskere
- 1 sekretær
- 1 rådgiver
- 6 observatører
- Utvalget har tre årlige møter, hvorav to er digitale av 2 timer og 30 minutters varighet og ett møte er fysisk og har en varighet på fem timer.

Det nasjonale publiseringsutvalget for humaniora (NPU-Humaniora)

- 5 forskere
- 1 sekretær
- 1 rådgiver
- Utvalget har to årlige møter, der begge er fysisk. Begge møtene har en varighet på 4 timer.

Det nasjonale publiseringsutvalget for samfunnsfag (NPU-Samfunnsfag)

- 7 forskere
- 1 sekretær
- 1 rådgiver
- Utvalget har to årlige møter, der ett er digitalt (2,5 timer) og ett er fysisk (4 timer).

Det nasjonale publiseringsutvalget for medisin (NPU-Medisin)

- 8 forskere
- 1 ekstern sekretær
- Sekretær NPU
- Rådgiver NIFU
- 3 observatører
- Utvalget har to årlige møter, der ett er digitalt (2,5 timer) og ett er fysisk (4 timer)

Det nasjonale publiseringsutvalget for MNT (NPU-MNT)

- 12 forskere
- 1 sekretær
- 1 rådgiver
- Utvalget har to årlige møter, der begge er digitale (2,5 timer)

Oppsummert

Lederne i de fire underutvalgene representerer også fagområdet sitt i publiseringsutvalget. Instituttsektoren er representert i både NPU-Samfunnsfag og NPU-MNT. Instituttsektorens representanter i disse to underutvalgene sitter også i publiseringsutvalget. Publiseringsutvalgets sekretær er også sekretær i tre av underutvalgene. NPU-Medisin har egen sekretær og sekretariatet her går på omgang mellom UiO, NTNU, UiB og UiT. Medlemmene i NPU-MNT er også leder av hver sin publiseringskomite. Publiseringsutvalgets rådgiver sitter i alle fire underutvalgene, i tillegg til publiseringsutvalget sentralt. Ressursene som medgår til denne organisasjonen er 26 forskere, 6 observatører, 1 sekretær i full stilling, 1 sekretær (medisin) i 10 % stilling, 1 rådgiver (NIFU) i 25 % stilling.

Ressurser som medgår til oppgaven i nasjonale fagorgan og publiseringskomiteer

Nasjonale fagorgan er en del av UHRs organisasjon. Det er de fagstrategiske enhetene i UHR⁵⁰ som oppnevner og eventuelt legger ned nasjonale fagorgan under sine fagområder. Formålene med de nasjonale fagorganene er å ivareta institusjonenes behov for faglig og administrativ utvikling, erfaringsdeling, samordning og nasjonal koordinering innenfor avgrensede fag- og temaområder. Øvrige formål og oppgaver gis av de strategiske enhetene etter behov. Publiseringsutvalget har tett dialog med de strategiske enhetene i UHR om oppgavene tilknyttet vurdering av kanalkvalitet. Som resultat har mange av UHRs fagorganer fått tildelt ansvaret for egne fagfelt i tilknytning til arbeidet med publiseringsindikatoren.

Et fagfelt utgjør en unik liste over tidsskrifter på nivå 1 og nivå 2. Fagorgan som har denne oppgaven, har ansvaret for å nominere tidsskrifter til nivå 2 og gir råd

⁵⁰ <https://www.uhr.no/strategiske-enheter/fagstrategiske-enheter/>

til publiseringsutvalget ved behandling av mottatte bekymringsmeldinger for tidsskrifter i deres fagfelt.

Fagorganene inviteres til å gjøre endringer i nivåene hver høst, men ikke alle ser behovet for å gjøre endringer hvert år.

I medisin har ikke UHR en organisasjon med nasjonale fagorgan som dekker behovene i arbeidet med publiseringsindikatoren. Derfor har publiseringsutvalget samarbeidet med samarbeidsorganene for helseregionene om oppnevning av medlemmer til publiseringskomitéer i disse fagene. Det er i alt 24 publiseringskomitéer i medisin og disse har ingen andre oppgaver enn nominering og rådgiving til publiseringsutvalget som forklart over.

Oppsummert er oppgaven med nivåinndelingen bare en av mange andre oppgaver som er lagt til fagorganene. Komitéene i medisin derimot, har ingen andre oppgaver.

Under summerer vi opp antall nasjonale fagorgan (komitéer under medisin) og hvor mange forskere som deltar i arbeidet:

Humaniora

- 18 nasjonale fagorgan har ansvaret for egne lister
- NPU-humaniora har ansvaret for listen tverrfaglig humanistisk forskning
- UHR-Kunst, design og arkitektur har oppnevnt en egen komite som har ansvaret for listen *kunst, design og arkitektur*
- Til sammen deltar 59 forskere i arbeidet

Tabell 1: Antall lister, publikasjoner og tidsskrifter i humaniora

Antall lister	Antall publikasjoner*	Antall tidsskrifter
20	14 170	5 129

*antall norske publikasjoner siste 5 år (2018-2022)

Samfunnsfag

- 8 fagorgan har ansvaret for egne lister
- 3 fagorgan (barnevern, sosialt arbeid og vernepleie) samarbeider om en felles liste (Sosialforskning)
- 1 fagorgan (utdanningsvitenskap) samarbeider med UHR-Lærerutdanning om en felles liste (pedagogikk og utdanning)
- UHR-økonomi- og administrasjon har oppnevnt en publiseringskomité for fagfeltet økonomisk- administrative fag
- NPU-Samfunnsfag har ansvaret for listen tverrfaglig samfunnsforskning
- Til sammen deltar 42 forskere i arbeidet

Tabell 2: Antall lister, publikasjoner og tidsskrifter i samfunnsfag

Antall lister	Antall publikasjoner*	Antall tidsskrifter
12	24 534	6 000

*antall norske publikasjoner siste 5 år (2018-2022)

Medisin og helsefag

- 24 unike publiseringskomiteer har ansvaret for egne lister i medisin
- 1 liste (generell medisin) er lagt direkte under Nasjonalt publiseringsutvalg for medisin
- 4 nasjonale fagorgan (idrett, farmasi, odontologi og psykologi) har egne lister i helsefag
- 1 liste for veterinærmedisin ligger direkte under NMBU – fakultet for veterinærmedisin og biomedisin
- Til sammen deltar 119 forskere i arbeidet

Tabell 3: Antall lister, publikasjoner og tidsskrifter i medisin og helsefag

Antall lister	Antall publikasjoner*	Antall tidsskrifter
30	21 001	6 229

*antall norske publikasjoner siste 5 år (2018-2022)

MNT

- 10 nasjonale fagorgan har ansvaret for egne lister
- Listen for tverrfaglig naturvitenskap og medisin vurderes i samarbeid mellom NPU-Medisin og NPU-MNT
- Til sammen deltar 49 forskere i arbeidet

Tabell 4: Antall lister, publikasjoner og tidsskrifter i MNT-fag

Antall lister	Antall publikasjoner*	Antall tidsskrifter
11	31 710	9 156

Oppsummert

- 26 forskere deltar i Det nasjonale publiseringsutvalget og de fire underutvalgene
- 269 forskere deltar i fagorgan og publiseringskomitéer

De 26 forskerne som deltar i den overordnede organisasjonen, bruker mer tid på arbeidet med indikatoren enn de som sitter i komitéer og fagorgan. De deltar i 3-5 årlige møter som beskrevet over. De 269 forskerne som sitter i fagorgan og komitéer har svært varierende tidsbruk. Mange sitter i disse komitéene uten å bruke nevneverdig tid på oppgaven (0-2 timer årlig). De som er leder av komité/fagorgan har ansvaret for å levere inn forslag på vegne av komitéen og er også kontaktpunkt når publiseringsutvalget henvender som om andre saker, som bekymringsmeldinger etc. Disse bruker maksimalt 3-4 timer årlig på oppgaven. Som presisert over, har fagorganene mange andre oppgaver enn de som følger av publiseringsindikatoren og de vil fortsette å møtes selv om denne oppgaven skulle bli borte.

Tabell 5: Ressursbruk som medgår til fagmiljøenes organisering

	Personer	Timer	Årsverk
Sekretær NPU	1	1 700,0	1,00
Rådgiver NIFU	1	425,0	0,25
Sekretær NPU-Medisin	1	170,0	0,10
Observatører	6	103,5	0,01
Forskere	295	1 184,5	0,71
Sum	304	3 583,0	2,07

Til den faglige organiseringen av arbeidet med publiseringsindikatoren medgår i overkant av 2 årsverk, hvorav 295 forskere bruker ca. 1185 timer eller 0,71 årsverk.

6.2 Ressurser som medgår til organisering av Kanalregisteret

HK-dir bruker ressurser på å være sekretariat for Kanalregisteret, på faglig oppfølging og på IT-utvikling og drift. I tillegg har de ansvaret for IT-utvikling og drift av Nettstedet for den norske publiseringsindikatoren (NPI). De oppgir at 4 årsverk medgår til disse oppgavene. Se vedlegg 4.

Tabell 6: Ressursbruk i Kanalregisteret⁵¹

Kanalregisteret	Faglig rådgiving og saksbehandling	1 årsverk
	IT-utvikling og drift	1 årsverk
NPI	IT-utvikling og drift	1 årsverk
	NPU styrer det faglige innholdet	-
På tvers av registrene	Koordinering av interne og eksterne prosjekter og faglig oppfølging	1 årsverk
Sum		4 årsverk

6.3 Ressurser som medgår til rapportering i SIKT

Det er ca. 8 personer involvert i SIKTs NVI-rapportering i Cristin. Det er ikke enkelt å telle opp timer som brukes i NVI fordi mye som gjøres er ting som er indirekte forutsetninger for å gjennomføre NVI, bl.a. datakvalitetsarbeid og drift av Cristin.

⁵¹ HK-dir har også ett årsverk på faglig rådgiving og saksbehandling og ett årsverk på IT-utvikling og drift knyttet til erih+

Sikt vurderer at fra disse 8 personene medgår ca. 6 årsverk knyttet til NVI. Av disse medgår ca. 4,5 årsverk knyttet til oppgaver som er direkte knyttet til NVI (import, kurs og brukerstøtte i NVI-perioden, rydding i datakvalitet om NVI og bearbeiding av rapporteringsdata). 1,5 årsverk går med til vedlikehold av data (kanaler, personer og steder) og drift direkte relatert til NVI. Se vedlegg 3.

6.4 Ressurser som medgår til rapportering ved institusjonene

Institusjonene bruker betydelige ressurser på Cristin-rapportering. Tabellen under er hentet fra notat mottatt fra SIKT 27. februar 2024 (vedlegg 3). I oversikten under inkluderer Sikt også institusjoner som ikke er pålagt å rapportere.

Tabell 7: Aktive forskere og superbrukere

Aktivitet fra 2023	Aktive forskere ⁵²	Aktive superbrukere	Antall NVI-godkjenninger. ⁵³	Gjennomsnitt per superbruker
UH	17 683	656	30 412	46
Institutt	2 843	174	6 539	38
Helse	727	189	6 726	36
ABM*	185	24	57	2
Sum	21 438	1 043	43 734	

*Arkiv, bibliotek og museum

Tallgrunnlaget i tabellen er hentet fra logg over endringer i Cristin fra 1. april 2023 til nå. Det kan være endringer av andre ting enn NVI-publikasjoner. Merk også at antall godkjenninger ikke er unike publikasjoner. Institusjoner som samarbeider internt i sin sektor vil godkjenne publikasjoner ved hver av institusjonene. Tallgrunnlaget viser at ved institusjonene behandles det mellom 1 og 350 publikasjoner pr superbruker.

6.4.1 Superbrukere

Når vi har beregnet antall årsverk som går med ved institusjonene for superbrukerne, har arbeidsgruppen tatt utgangspunkt i antall superbrukere som oppgis av SIKT (1043) og rådført oss med noen utvalgte erfarne superbrukere for å vurdere deres tidsbruk.

⁵² Aktive forskere som har registrert publikasjon i Cristin fra 1. april 2023 og frem til i dag

⁵³ Ikke unike publikasjoner. Publikasjoner som deles med flere institusjoner i sektoren telles flere ganger.

Før vi ser på den konkrete tidsbruken og hvordan vi har beregnet denne har vi mottatt noen refleksjoner rundt oppgavene til superbrukerne. En slik beregning vil alltid være skjønnsmessig. Det er større belastning på de institusjonene som har mange poster til kontroll og arbeidsbelastningen kan også se ulik ut på tvers av fagfelt. Det tar for eksempel lenger tid for superbrukere som må hente eller låne mange bøker som underlag til manuell registrering (ikke tilgjengelig via import). Selve prosessen med å finne frem til publikasjonene tar tid, og så er det flere gråsoner som må navigeres, for eksempel monografier versus fagbøker versus lærebøker. For superbrukere i medisin og realfag, som enkelt kan hente opp artikler på nett, kan arbeidet gå raskere. Samtidig er det nettopp i disse fagene hvor poster med et stort antall medforfattere forekommer, og disse igjen, tar lengre tid. Videre er det noen kategorier som krever ekstra vurderinger, siden grensene mellom hva som er for eksempel extended abstracts, case-reports og hva som er vitenskapelige artikler ikke alltid er like klare. Opplasting av fulltekst, rettighetsklarering og håndtering av forskningsdata er oppgaver som er tett koblet sammen med oppgavene beskrevet over, som også tar mye tid, men som er oppgaver som har kommet til og ikke kan knyttes direkte til arbeidet med indikatoren.

Når vi har beregnet tidsbruk hos superbrukerne har vi først delt de rapporterende institusjonene inn i 4 kategorier, basert på hvor mange publikasjoner de i gjennomsnitt rapporterer. I kategorien med størst antall publikasjoner medgår 30 % av tiden for superbrukerne i de 3 månedene (november, desember og januar) der rapportering har mest oppmerksomhet. Deretter reduserer vi denne andelen til 25 % for den nest største kategorien, til 10 % for den nest minste kategorien og helt ned til 5 % for de med færrest publikasjoner. Superbrukerne bruker også en del av sin tid gjennom resten av året på uttrekk av data og analyse, Cristin-brukerstøtte, råd om publisering eller navigering i OA-landskapet etc. For de største institusjonene vurderes at 10 % av tiden medgår til denne type oppgaver. For de to neste kategoriene vurderer vi at 5 % av tidsbruken medgår til slike oppgaver og for den minste kategorien medgår 2 % av tiden til dette. Med denne vektingen og vurderingen av tidsbruk ender vi opp med 123,1 årsverk som medgår for superbrukerne.

Tabell 8: Tidsbruk hos forskningsadministrasjon

Publikasjoner	Institusjoner	Superbrukere	Tidsbruk*	Tidsbruk**	Årsverk
1000-7000	10	556	30 %	10 %	83,4
100-999	45	268	25 %	5 %	26,8
50-99	26	95	10 %	5 %	9,5
0-49	52	124	5 %	2 %	3,4
Sum	133	1043			123,1

*Tidsbruk hos superbrukere i november, desember og januar

**Tidsbruk hos superbrukere resten av året

6.4.2 Forskere

Når vi har beregnet antall årsverk for forskere som går med ved institusjonene til rapportering, så har arbeidsgruppen konferert med NIFU for en vurdering av tallgrunnlaget. De mener det blir riktig å ta utgangspunkt i et høyere antall forskere enn hva som kommer frem fra tabellen til SIKT over her, når vi skal vurdere tidsbruk. De tar utgangspunkt i 2022, som er sist tilgjengelige tall for forskere som registrerte vitenskapelige publikasjoner i Cristin. Da viser statistikken at det var 29 403 unike forskere som oppfylte dette kriteriet. Blant dem var det 5 682 forskere (19 prosent) som ikke tidligere hadde registrert vitenskapelige publikasjoner i Cristin. Slik har det vært gjennom alle år. Hvert år er det mange nye forskere som skal gjøre seg kjent med Cristin, publiseringsindikatoren og kanalregisteret.

De 29 403 forskerne registrerte i alt 29,167 ulike publikasjoner. Gjennomsnittlig registrerer forskerne dermed 1 publikasjon årlig. Men mange av publikasjonene involverer mer enn én norsk forsker. Det betyr at en forsker kan registrere en publikasjon på vegne av flere, noe som letter arbeidet, men også at medforfatterne og deres institusjoner må kontrollere posten. Dette innebærer også arbeid.

Hvis vi går ut fra at alle norske medforfattere var involvert i registreringen av hver publikasjon, innebærer dette at 73 992 registreringer ligger bak de 29 403 publikasjonene i 2022.

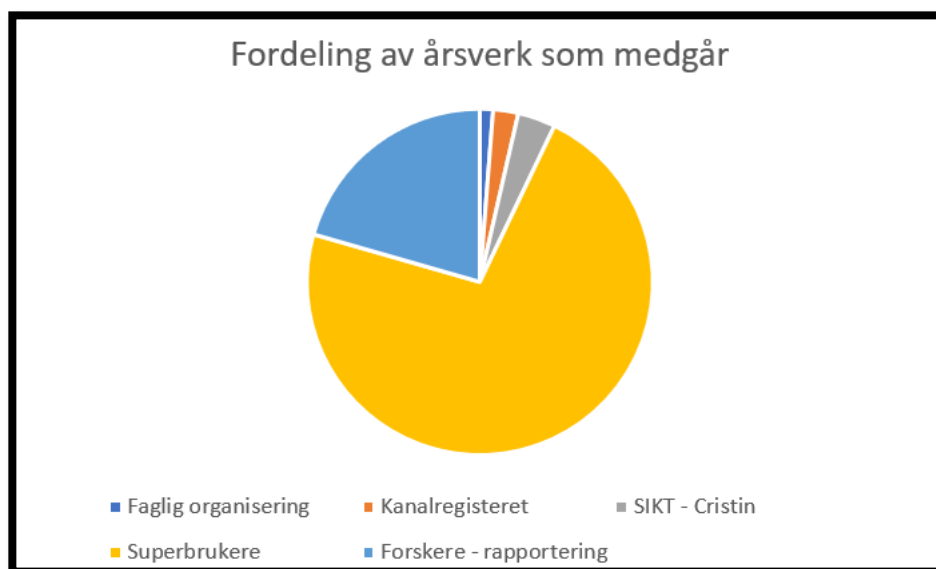
Oppgaven de vitenskapelig ansatte har i forbindelse med rapportering er å sørge for at egne arbeider er korrekt registrert i Cristin, at publikasjoner som er eksternfinansiert er påført finansørens prosjektnummer, at en fulltekstversjon er avlevert til vitenarkiv og at postene inneholder en lenke til forskningsdata i et dataarkiv. Det er med andre ord flere oppgaver som ikke direkte kan knyttes til arbeidet med publiseringsindikatoren (f.eks. informasjon om finansørens prosjektnummer, lenke til forskningsdata og opplasting av fulltekstversjon), men som samtidig er koblet sammen i felles arbeidsprosess ved institusjonene. Videre er også forskningsledere engasjert i ulike roller. Noen organiserer lokale publiseringsutvalg for avklaring av tvilstilfeller og andre legger denne oppgaven til

fakultetsledelsen. Ofte har også instituttledere en rolle i forhold til endelig godkjenning av det som til slutt rapporteres. Derfor er det vanskelig å kvantifisere tidsbruk som medgår for forskere, men vi kan gjøre et regnestykke som tar utgangspunkt i 2022-tallene (29 403 forskere ulike forskere som registrerte vitenskapelige publikasjoner) og legge til en skjønnsmessig tidsbruk for forskningsledere koblet til ulike kontrolloppgaver i tilknytning til rapportering. I vårt regnestykke tar vi utgangspunkt i at hver av disse forskerne bruker 2 timer per år. Dette summeres til 59 808 timer, som tilsvarer 35 årsverk.

6.5 Samlet ressursbruk

Den samlede beregnede ressursbruken er 170,2 årsverk som vist under, i Tabell 9. Av disse er 1581, årsverk, det vil si i underkant av 96 prosent, knyttet til forskernes og superbrukernes arbeid med rapportering ved institusjonene og arbeidet hos SIKT. Dette arbeidet bidrar til å skape oversikt over og innblikk i forskning som i 2022 ble utført av 28 382 årsverk, ifølge den offisielle FoU-statistikken.⁵⁴ Da er både vitenskapelig og administrativt personale medregnet, men næringslivets forskning holdt utenfor. De 170,2 årsverkene som vi beregner at medgår til å skape oversikt og innblikk, utgjør 6 promille av den samlede virksomheten.

Figur 3. Samlet ressursbruk vist som fordeling av årsverk.

⁵⁴ Tabell A.2.12: <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/Nyeste-tall/>

Tabell 9: Andel av årsverk totalt

Kategori	Årsverk	%
Faglig organisering (NPU)	2,1	1,2 %
Kanalregisteret	4,0	2,4 %
SIKT - sekretariat	6,0	3,5 %
Superbrukere	123,1	72,3 %
Forskere	35,0	20,6 %
Sum	170,2	100 %

6.6 Publiseringsutvalgets vurderinger

De ressursmessige konsekvensene står sentralt i mandatet og veier derfor tungt i våre anbefalinger (kapittel 11). Mulighetene for effektivisering kan i all hovedsak knyttes til rapportering, både for superbrukere, forskere og sekretariatet i SIKT. Med utgangspunkt i de forslag til forenklinger og forbedringer som oppsummeres i kapittel 7.3 vurderer publiseringsutvalget at 30 % innsparing i tidsbruk hos superbrukere og forskere er et forsiktig og realistisk anslag. Dette tilsvarer ca. 47 årsverk. Disse vurderingene er understøttet med diskusjoner med erfarne superbrukere ved USN, UiB og Sintef.

Mange av institusjonene kommenterer på ressursbruken som medgår til den faglige organiseringen av arbeidet med publiseringsindikatoren. Dette står i kontrast til vurderingen fra de fire publiseringsutvalgene i humaniora, samfunnsfag, medisin og MNT, som vurderer at den faglige organiseringen ikke legger beslag på urimelig mye ressurser. Dette underbygges av vår gjennomgang, som viser at ca. 2,1 (1,2 %) av i alt 170,2 årsverk kan knyttes til den faglige organiseringen.

Vi vurderer også at Kanalregisteret driftes med relativt få ressurser og vi ser ikke samme potensialet for ressursbesparelser her som for rapportering. Som det kommer frem av kapittel 7.6 vil registeret snarere være et av de områdene vi anbefaler å tilføre økte ressurser. Behovet for økte ressurser vil være midlertidig og knyttes til teknisk oppgradering som omtales i kapittel 7.4.

7 Innspill til videreutvikling

For å få innsikt i hvilke behov for videreutvikling av indikatoren som finnes har vi spurt institusjonene og fagorganene om deres behov og vurderinger. I tillegg har vi innhenta råd fra SIKT og HK-dir. I dette kapitlet vil vi gå gjennom svarene vi har fått. Kapitlets organisering tar utgangspunkt i spørsmålene vi har stilt.

7.1 Bør vi involvere forskersamfunnet i vurdering av kvalitet på kanalnivå i fremtiden?

I dagens publiseringsindikator er forskersamfunnets vurderinger av kvalitet vesentlig. Gjennom den faglige organiseringen av indikatoren er det forskersamfunnet som vurderer og beslutter hvilke kanaler som skal være på nivå 2, og som vurderer om kanaler som er plassert på nivå X skal utgå. Spørsmål om hvilke behov det vil være for dette i fremtiden ble stilt til institusjonene i de tre sektorene og til fagorganene. Under følger en gjennomgang av deres svar.

7.1.1 Universitets- og høyskolesektoren

Institusjonene er tilnærmet samstemte om behovet for en fortsatt faglig organisering av Kanalregisteret uavhengig av hva de mener om videreføring eller avvikling av nivå 2. Dette begrunnes med at vurdering av kvalitet på kanaler ikke er tekniske, men faglige vurderinger. Den faglige involveringen involverer et stort antall forskere, og mange er opptatt av ressursbruken som medgår til arbeidet fra fagsiden. Flere peker på at hvor omfattende den faglige involvering skal være vil være avhengig av om man anbefaler en videreføring av nivå 2 eller om man utelukkende velger å skille mellom godkjente og ikke godkjente kanaler. Nivå 2 vurderes å legge beslag på større faglige ressurser en alternativet med ett nivå.

Flere råder publiseringsutvalget til å vurdere en videreutvikling av dagens faglige organisering. Dette gjelder særlig innenfor medisin, der man mangler fagorganer som også har andre formål. Men, det gjelder også under humaniora, der antall fagorgan er mange og der variasjonen i listestørrelse (antall tidsskrifter per liste) varierer stort.

BI: «BI støtter at registeret videreutvikles i samarbeid med fagmiljøene og at forskere deltar aktivt i vurderingen av publiseringskanaler i Kanalregisteret ved å dele positive og negative erfaringer.»

NMBU: «Kanalregisteret må også i framtiden fungere som en pålitelig og nyttig ressurs for fagmiljøene. Derfor er det viktig at fagmiljøene involveres i kvalitetsarbeidet. Det er likevel rom for å organisere dette på en annen måte enn det gjøres i dag.»

NTNU: «NTNU mener at forskersamfunnet fortsatt skal ha en viktig rolle i vurdering av kvalitet i publikasjonskanaler. Det er nødvendig med stor bredde i de fagspesifikke komiteene, for å ivareta faglig bredde i vurderingene. Når indikatoren tas ut av finansieringssystemet, kan det bli mer krevende å engasjere miljøene i denne faglig nødvendige dugnaden.»

7.1.2 Instituttsektoren

En samlet instituttsektor ønsker fortsatt faglig involvering i arbeidet med kanalregisteret. De vurderer at forskere og fagmiljøer sitter tettest på faget og utviklingen som skjer i forskningen og tilgjengelige kanaler for publisering. De vurderer også det som nyttig at forskere kan bidra med å melde inn bekymringer og vurdere tidsskrifter til nivå X.

Mange erfarer samtidig at instituttene i liten grad er representert i de faglige komiteene, i motsetning til UH-sektoren. Det vil være en styrke om instituttene var bedre representert i arbeidet i komiteene og ved vurdering av nivå.

Mange ser også behov for forenkling av den faglige organiseringen. Forskingsinstituttene mener det bør vurderes å samle faglige vurderinger på mer overordnet/aggregert nivå, med færre enheter. Dette vil trolig være administrativt ressursbesparende og samtidig gjøre det lettere for instituttene å bidra med ressurser i komiteene.

Norges geotekniske institutt (NGI): «Vi mener at fageksperter bør være involvert i evaluering og bedømmelse av kvalitet på publiseringskanaler. Det er forskerne som innehar ekspertisen, og som dermed har det beste grunnlaget for å uttale seg om en kanals vitenskapelige verdi og betydning.»

Havforskningsinstituttet: «Vi anser at kvalitet i registret er essensielt og tror at det best med faglig organisering. Instituttet vurderer at dette ikke bør løses med administrativ administrering».

Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI): «For å sikre løpende faglig kontroll med kvalitet er det en stor fordel med faglig innvirkning på kanalregisteret, ved innplasing av nye kanaler og ved endring av nivå.»

7.1.3 Helseforetakene

Det er stor oppslutning blant de tre helseforetakene som har svart om et fortsatt behov for faglig involvering i arbeidet med Kanalregisteret. Det er viktig at vurderingene av tidsskriftenes kvalitet har faglig forankring, enten på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Det åpnes også for at dette arbeidet kan gjøres på andre måter enn i dag. Det vurderes at den faglige involveringen legger beslag på mye ressurser, men det er likevel avgjørende at forskerne er involvert på en slik måte at systemet har legitimitet.

Helse Nord RHF: *«Helse Nord RHF mener at det er viktig at forskerne er involvert i dette arbeidet, men er åpen for at det kan gjøres på andre måter enn i dag. Det er begrunnet med at det krever mye ressurser og forskertid for at systemet skal fungere.»*

Oslo Universitetssykehus: *«Dersom man går for en administrativ godkjenning, må det i så fall suppleres med kontroll/analyser av faktisk praksis for å se hvilke tidsskrifter som har reelle fagfelle vurderinger. Dette kan gjøres av et sekretariat, som så bare orienterer fagrådene om tilbaketrekking av godkjenning.»*

Ahus: *«Ahus mener vurdering av tidsskriftenes kvalitet bør ha faglig forankring, enten på nasjonalt eller internasjonalt nivå, dersom Kanalregisteret skal oppfattes som faglig relevant i fremtiden.»*

7.1.4 Fagorgan

De nasjonale publiseringsutvalgene for humaniora, samfunnsfag, medisin og MNT-fag har hatt egne møter der spørsmålet har vært diskutert og de nasjonale fagorganene har fått invitasjon til å besvare spørsmålet skriftlig.

Humaniora

Det nasjonale publiseringsutvalget i humaniora avholdt møte 17. januar 2024. Se lenke til referat i fotnoten.⁵⁵ I dette utvalget er det bred enighet om at det fortsatt er behov for faglig organisering av arbeidet i Kanalregisteret, uavhengig av fortsatt nivå 2 eller ved en løsning der vi bare skiller mellom godkjent og ikke godkjent.

Også blant fagorganene i humaniora er det bred enighet om fortsatt faglig organisering av Kanalregisteret.

⁵⁵ <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1143>

Samfunnsfag

Det nasjonale publiseringsutvalget i samfunnsfag avholdt møte 24. januar 2024. Se lenke til referat i fotnoten.⁵⁶ Det er bred enighet om fortsatt behov for involvering fra forskersamfunnet, uavhengig av om ordningen med nivå 2 videreføres eller ikke. En faglig organisering bidrar til kollektiv refleksjon rundt hvor de gode tidsskriftene er. Men, det er trolig behov for å tenke nytt om hvordan de faglige kan bidra inn i arbeidet.

Et sentralt poeng for dette utvalget er tverrfaglighet og at dette ikke er godt nok sikret i dagens organisering.

Også blant fagorganene i samfunnsfag er det bred enighet om fortsatt behov for faglig organisering. Noen vurderer at kvalitetsvurdering av tidsskrifter er viktigere enn noensinne.

Medisin og helsefag

Det ble avholdt møte i NPU-medisin 12. februar 2024. Se lenke til referat fra møtet i fotnoten.⁵⁷ Et fortsatt skille mellom nivå 1 og nivå 2 forutsetter en faglig involvering. Om man derimot skulle velge en løsning der man bare skiller mellom godkjent og ikke godkjent, vil man i større grad kunne løse dette administrativt, men også her må man sikre mulighet for å kunne innhente faglige råd.

Dagens faglige organisering i medisin og helsefag fungerer ikke etter hensikten. Dette er et grunnproblem som må løses om det fortsatt skal være en faglig organisering. Det kommer også tydelig frem i den lave oppslutningen om skriftlige innspill. En videreføring av faglig organisering forutsetter nye løsninger for faglig involvering. Et forslag som ble diskutert i møtet, var å ta i bruk nettverket av fagmedisinske foreninger, slik at de kan innta en liknende rolle som fagorganene har i de øvrige fagområdene. Dette vil kunne vurderes sammen med andre organer for fagene som ikke dekkes av de medisinske foreningene. Blant fagkomiteene er det flere som vurderer at dagens løsning er noe organisatorisk tungt og at det bør være mer fleksibelt og åpen for strukturelle endringer.

MNT

Det ble avholdt møte i Nasjonalt publiseringsutvalg for MNT 26. januar 2024. Se lenke til referat i fotnoten.⁵⁸ En fortsatt vurdering av kanaler forutsetter faglig organisering. Faglig organisering bør også videreføres om vi bare skal skille mellom godkjent og ikke godkjent.

Også blant fagorganene er det bred enighet om fortsatt faglig organisering, uavhengig av spørsmålet om videreføring eller avvikling av nivå 2.

⁵⁶ <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1146>

⁵⁷ <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1132>

⁵⁸ <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1128>

Oppsummering

Publiseringsutvalget vurderer at de tre sektorene gir oss et samlet råd om å videreføre en faglig organisering av kanalregisteret uavhengig av spørsmålet om nivåinndeling. Det samme rådet får vi fra fagorganene. Det kommer innspill om å få til en noe enklere organisering og å sikre at tverrfaglig forskning er godt representert i arbeidet. Noen er bekymret over ressursbruken fra forskersiden og har dette som inngang når de begrunner behov for å forenkle. Instituttsektoren er også opptatt av å være bedre representert i det faglige arbeidet.

7.2 Bør vi videreføre arbeidet med å skille på kvalitet på kanalnivå?

Dagens publiseringsindikator skiller mellom to nivåer for kvalitet: Nivå 1 for kanaler som holder vitenskapelig kvalitet, og nivå 2 for kanalene med høyest kvalitet innen området. I tillegg er nivå X opprettet for kanaler som skal vurderes fordi det er tvil om deres vitenskapelige kvalitet. Inndeling i to kvalitetsnivåer er en viktig del av dagens indikator og spørsmål om dette bør videreføres er stilt til institusjonene i de tre sektorene og til fagorganene. Under følger en gjennomgang av deres svar.

7.2.1 Universitets- og høyskolesektoren

UH-sektoren er delt i spørsmålet om vi bør videreføre nivå 2. Ved gjennomlesing av innspillene kan vi gruppere svarene i tre kategorier; de som foretrekker ett nivå, de som viser frem uenighet internt i spørsmålet og de som ønsker å videreføre nivå 2. Under gjengir vi tre eksempler, ett fra hver av disse kategoriene svar. Den største gruppen ser ut til å være institusjoner som viser frem uenighet internt. Blant de institusjonene som gir et klart svar i spørsmålet, er det flere institusjoner i gruppen som ønsker ett nivå enn i gruppen som ønsker en videreføring av dagens 2 nivå.

Institusjoner i alle tre kategorier peker på forhold som vurderes som svakheter ved dagens nivå 2 inndeling, men der noen foreslår konkrete tiltak som kan bidra til å løse disse problemene ved videreføring av nivåinndeling, bruker andre de samme argumentene til å begrunne behovet for å avvikle nivå 2. Alle er opptatt av å fremme kvalitet i det overordnede publiseringsmønsteret. Noen mener dette kan sikres tilstrekkelig ved å løfte kravene for å komme inn på nivå 1 og samtidig avvikle nivå 2, mens andre mener vi både bør løfte kravene for nivå 1 i kombinasjon med videreføring av nivå 2. Blant de som ønsker fortsatt nivå 2 er mange opptatt av å understreke betydningen av at de ledene tidsskiftene (nivå 2) gjenkjennes

internasjonalt. Noen foreslår derfor at røktingen av nivåene ville gi større legitimitet om de var resultat av et internasjonalt samarbeid.

Noen institusjoner peker på utfordringer med regelen om at bare 20 % av publikasjonene i fagene kan være på nivå 2. Denne avgrensningen har noen svakheter og uheldige sider som må løses om forslaget blir videreføring av nivå 2. Enkelte argumenterer også for å innføre et nivå 3 i kombinasjon med revisjon av 20 % regelen, slik at vi kan synliggjøre publisering i kanaler som representerer særlig høy kvalitet. Det påpekes at dette må vurderes nøye opp mot nødvendig tidsbruk fra fagansatte, slik at vi ikke får et system som legger beslag på mer av forskeres tid. Noen fremhever også at god røkting av nivå 1 i kombinasjon med en siteringsindikator vil gi en publiseringstatistikk som bedre uttrykker kvalitet.

Flere peker på utfordringen med at instituttsektoren og helseforetakene viderefører sine finansieringssystemer, der indikatoren inngår og at dette er en kompliserende faktor i vurderingen. Mange institusjoner i UH-sektoren har et inngående samarbeid både med forskere i instituttsektor og helseforetak.

Noen av institusjonen trekker også frem DORA-erklæringen, NOR-CAM arbeidet og ARRA (Agreement of research assessment) som argumenter for å avvikle nivå 2. Noen mener nivåinndeling er i direkte i strid med DORA og disse reformene for vurdering av akademiske karriereløp og andre uttrykker usikkerhet i de samme spørsmålene. Flere trekker også frem at publiseringsutvalget bør beskrive, dersom den anbefaler videreføring av nivå 2, hvordan publiseringstatistikken kan brukes på en ansvarlig måte som ikke strider mot disse erklæringene og avtalene.

Noen fremhever også at det er uenighet om nivå 2 på tvers av fagområdene, der humaniora og samfunnsvitenskap ser ut til å være mest positive til videreføring av nivå 2. Dette er også i tråd med innspillene som arbeidsgruppen har innhentet fra fagmiljøene (se kapittel 7.4).

Noen argumenterer for avvikling av nivå 2, gitt at det ikke lenger gir økonomisk uttelling og at innslaget i finansieringssystemet var det eneste argumentet som kunne rettferdiggjøre nivåinndeling. Andre mener tvert imot, at det er viktig å beholde nivåinndelingen som en rettesnor for hvor forskere vil søke å publisere sine ledende vitenskapelige arbeider.

Noen argumenterer at indikatoren driver frem fokus på kvantitet over kvalitet, mens andre argumenterer for at nivå 2 er en buffer mot for sterk vekt på kvantitet og sikrer at man premierer publisering der det blir lagt mer arbeid inn i den enkelte publikasjon.

Noen peker på at det fortsatt er problemstillinger som må løses med dagens ordning, blant annet knyttet til habilitet i små fagmiljøer og manglende transparens i nomineringen, som også ble påpekt da indikatoren ble evaluert i 2014.

Noen argumenterer også med at en videreføring av nivå 2 gjør det vanskeligere å oppnå økt andel åpen publisering.

Universitetet i Stavanger: «Når det gjelder om kvalitet skal skilles på nivå 1 og 2, så er det ulike meninger om dette i fagmiljøene ved UiS. Noen miljøer mener at det er viktig å beholde nivå 1 og 2, da det anses som viktig å beholde muligheten til å nyansere grad av kvalitet. Man synes at dagens ordning der UHR fagorganene følger opp kvalitet på kanaler fungerer godt.»

Universitetet i Bergen: «UiB mener at selv om vektingen av publiseringskanaler ikke lenger knyttes til finansiering i UH-sektoren, så er det likevel viktig å opprettholde nivåinndelingen som en rettesnor for hvor forskere vil søke å publisere sine ledende vitenskapelige arbeider. For UiB er forskningskvalitet det viktigste. I en tid med stadig økende publiseringsvolum, blir det enda viktigere å anerkjenne og vektlegge kvalitet i forskningen.»

Universitetet i Oslo: «I arbeidet med nivåinndelingene har vi imidlertid sett problematiske aspekt ved denne ordningen. Ulike faglige «skoler» og orienteringer innad i enkelte fagområder preges (helt legitimt) av ulike oppfatninger av hvilke tidsskrift og forlag som bør klassifiseres på nivå 2. Inndelingen har til tider vært preget av faglige dragkamper. Arbeidet med reform av vurdering av forskning og forskere innebærer også at en indikatorer som måler trekk ved publiseringskanal vil ha mindre bruksverdi. Med bortfallet av publiseringspoeng i den nye justerte finansieringsmodellen tilsier dette at denne form for nivåinndeling ikke vil spille den samme rolle som den har hatt hittil. Å opprettholde nivåinndeling vil ikke gi tilstrekkelig merverdi til fagmiljøene. Vi anbefaler derfor bare å skille mellom godkjente og ikke-godkjente kanaler.»

7.2.2 Instituttsektoren

I all hovedsak støtter forskningsinstituttene inndeling av publiseringskanaler i nivåer. Det understrekes at det er store kvalitetsforskjeller i tidsskrifter og viktig med hjelpemiddel for å navigere i et tidsskriftlandskap der kvaliteten spriker. Flere fremhever også at nivåinndelingen fungerer som et insentiv til å publisere i høyt rangerte tidsskrifter og at nivå 2 fremmer kvalitet over kvantitet.

Det fremheves også her at tverrfaglig forskning kan komme dårligere ut enn mer spissede fagdisipliner i dagens nivåinndeling og at dette rammer flere deler av instituttsektorens forskning, som ofte i sin natur er anvendt og tverrfaglig.

SINTEF: «SINTEF ønsker at publiseringsutvalget og fagkomiteene jobber internasjonalt for bedre kvalitetssikring av kanaler. Veldig mange av våre forskere skal videre

i internasjonale karrierer. Selv om nivåinndelingen i kanalregisteret er en særnorsk kvalitetsordning, ser vi allikevel ikke at det har noe særlig negativ påvirkning på forskermobiliteten. Årsaken er at publisering i kanaler på nivå 2 i det norske kanalregisteret samsvarer som oftest med kanaler av høy faglig internasjonal standing. Dette er også et argument for å beholde et nivå 2 i et fremtidig publiseringssystem.»

PRIO: «If NPI is to continue to be a basis for results-based funding in the institute and health trust sectors – which PRIO believes it should – then some differentiation between simply reputable and high-quality journals is required. Incentivising publishing in high-quality journals promotes a focus on the quality (rather than simply quantity) of research. It is also the case that more time and effort, and thus more institutional resources, are required in order to have research published in high-quality journals; hence it is appropriate that greater financial reward for the institution is associated with this outcome.»

FNI: «Ja, det er viktig å skille mellom kvalitet på kanalnivå. Det er stor forskjell i kvaliteten på ulike tidsskrifter, og det bør gjenspeiles i uttellingen instituttene får for publikasjonene (publikasjonspoeng).»

7.2.3 Helseforetak

Det er noe uenighet mellom helseforetakene i dette spørsmålet. Flertallet mener nivåinndelingen har verdi, men at det er viktig at dette ikke bidrar til å sementere situasjonen slik at det blir vanskelig å etablere nye gode tidsskrift. En felles bekymring er at mindre fagområder og deres spesialtidsskrifter kommer dårlig ut som resultat av dagens brede faginndeling. 20 % regelen gjelder gjerne for et bredt fagområde som rommer flere sub-felt som har sine egne ledende tidsskrifter. Mange av sub-feltene opplever som resultat å ikke være representert med sine ledende tidsskrifter på nivå 2, da de felles av 20 %-regelen. Dette synspunktet står noe i kontrast til diskusjonen i Nasjonalt publiseringsutvalg for medisin, som vurderer dagens inndeling som for finmasket. Noen opplever også at ordningen med nivå 1 og 2 oppleves som lite transparent.

Oslo Universitetssykehus: «Nivåinndelingen er av verdi, men det er viktig at dette ikke bidrar til å sementere situasjonen slik at det blir vanskelig å etablere nye gode tidsskrifter. Noen mindre fagområder mener at 20 %-begrensningen (for det større fagområdet) gjør at man ikke får med deres viktigste tidsskrifter.»

Universitetssykehuset i Nord-Norge: «Mange opplever nivåinndelingen (1 og 2) som nyttig, men vi er også kjent med at ikke alle deler den oppfatningen.»

Ahus: «Ahus mener dagens skille mellom nivå 1 og 2 ikke lenger fungerer etter hensikten. For mange fagområder gjenspeiler ikke dagens fordeling av tidsskrifter i de to kategoriene kvaliteten på tidsskriftene. Forskere står i dilemmaet om å publisere i tidsskriftet som er rangert som nivå 2, eller det tidsskriftet som har høyest kredibilitet innad i fagområdet.»

7.2.4 Fagorgan

De nasjonale publiseringsutvalgene for humaniora, samfunnsfag, medisin og MNT-fag har hatt egne møter der spørsmålet har vært diskutert og de nasjonale fagorganene har fått invitasjon til å besvare spørsmålet skriftlig.

Humaniora

Det nasjonale publiseringsutvalget i humaniora vurderer at det fortsatt er behov for å skille på kanalkvalitet (nivå 1 og 2), men at det er behov for å gjøre noe med 20 % regelen. Den bør vurderes utvidet til 25 %. Se også referat fra møtet 17. januar 2024⁵⁹.

Et flertall av fagorganene ønsker fortsatt nivåinndeling av kanaler, men flere problematiserer i likhet med NPU-Humaniora 20 % regelen. Noen peker på «faren» ved å legge ned nivåinndelingen ved at andre rangeringer vi har mindre innflytelse over vil overta. Den mest kjente er kanskje Web of Science (WoS) som oppgir journal impact factor (JiF) og rangerer tidsskriftene i 4 såkalte kvartiler, de 25 % mest siterte er i første kvartil, de 25 % neste er i andre kvartil osv. Scopus oppgir CiteScore, som er deres motsvar til JiF hos WoS. Flere trekker også frem verdien av den kvalitative vurderingen (fagfellebasert vurdering av kanaler) som nivå 2 innebærer, og frykter andre varianter som utelukkende baserer seg på kvantitative måltall. Den faglige organiseringen bidrar også til følelse av eierskap i fagmiljøene.

Noen trekker også frem utfordringen for noen mindre fag i humaniora, der forvaltningen av nivå 2 kan være krevende, da den totale norske forskningsproduksjonen er liten og derfor vil nivå 2 andelen svinge fra år til år. Noen peker på at en utvidelse av rammen til 25 % kan løse mye av dette. Alle ønsker at fagorganene fortsatt bør ha ansvaret for oppgaven, samtidig som flere peker på ubalanse i antall tidsskrifter på nivå 2 mellom små og store fag.

Flere trekker også frem betydningen av å holde useriøse tidsskrifter ute av registeret, samtidig som at denne oppgaven virker mer krevende for fagorganene enn oppgaven med å identifisere de ledende kanalene.

⁵⁹ <https://npi.hkdir.no/organisering/fagorgan/referat?id=1143>

Flere av de som mener at det er tilstrekkelig med ett nivå begrunner dette delvis med besparelse av tid. De vurderer dette som et ressursbesparende tiltak.

Samfunnsfag

I Det nasjonale publiseringsutvalget for samfunnsfag ble det diskutert hva nivå 2 skulle brukes til nå når indikatoren ikke lenger var knyttet til finansieringssystemet. Det er et grunnleggende problem at informasjon om kanalkvalitet brukes på individnivå og dette er det vanskelig å få gjort noe med. Samtidig gir tidsskrifthierarkiene viktig informasjon om tidsskrifter som bidrar til løfte kvalitet.

Da spørsmålet ble diskutert i UHR-Samfunnsfag (AU), hvor dekanene fra UiO, UiB, NTNU, Nord og UiS var til stede, ble det tydelig uttrykt støtte til videreføring av dagens publiseringsindikator og nivå 2.⁶⁰

Blant fagorganene er det en solid overvekt av de som har svart som ønsker fortsatt nivåinndeling av publiseringskanaler. Noen diskuterer også en mulig nytte av 3 nivåer, som i Finland, men konkluderer med at det fort medfører urimelig merarbeid som overstiger nytteverdien. Også blant samfunnsfagene er det flere som tar til orde for å utvide dagens ramme (20 %) som et tiltak for å skape større mangfold av gode kanaler på nivå 2.

Noen foreslår også en tettere kobling mellom nivå 1 og 2 og «impact factor», at vi bør jobbe for å få bedre balanse i systemet mellom disipliner og en forenkling av fastsettelse av nivå 2 ved å oppdatere sjeldnere, for eksempel hvert 4-5 år.

Noen mener det vil være uheldig å bare skille mellom godkjente og ikke godkjente kanaler. Dette vil gjøre det vanskeligere å sammenligne kvalitet på tvers av institusjoner og vi risikerer et «race to the bottom», hvor volum spiller en rolle på bekostning av kvalitet.

Noen ber arbeidsgruppen vurdere en løsning der et administrativt organ kan lage en innstilling til nivå 1 og 2 basert på objektive kriterier, som deretter vurderes og godkjennes av fagorganet.

Medisin og helsefag

NPU-Medisin brukte tid på å diskutere styrker og svakheter med bare ett nivå kontra fortsatt 2 nivå, men falt til slutt ned på en anbefaling om fortsatt 2 nivå. Et viktig poeng er at nivå 2 ikke uttrykker kvalitet på artikkelnivå, men skille mellom nivå gir mening når man ønsker å synliggjøre gode publiseringskanaler og en ønsket retning for det overordnede publiseringsmønsteret. Flere i utvalget uttrykte også interesse for å supplere med informasjon om siteringer, så lenge ulike fagtradisjoner var godt ivaretatt i en slik modell. Selv om utvalget anbefaler fortsatt 2 nivåer, var det enighet om flere svakheter ved dagens ordning. Særlig ble det pekt på stor

⁶⁰ [Referat fra møte i UHR-Samfunnsfag 26. januar 2024](#)

variasjon i listestørrelser (antall tidsskrifter i hvert fagfelt) og utfordringer knyttet til 20% grensen.

Blant de fagkomiteene som har svart på spørsmålet er det noen som ønsker seg en automatisert løsning etter impact faktor eller siteringer, der man kan utarbeide en kvotient som korrigerer mellom fagfelt. Andre ser for seg at det er tilstrekkelig å skille mellom godkjente og ikke godkjente kanaler og at dette vil bidra til å organisere arbeidet mer effektivt.

MNT

I Nasjonalt publiseringsutvalg for MNT var det ulike synspunkter. Et flertall mente at man ikke lenger trenger å skille mellom nivå 1 og nivå 2. Samtidig understreket mindretallet at nivå 2 gir mening og er avgjørende om indikatoren fortsatt skal ha økonomisk betydning for instituttsektor og helseforetak.

Flere i utvalget vurderer det som en mer ressurskrevende oppgave å vurdere useriøse tidsskrifter enn å identifisere de ledende tidsskriftene (nivå 2).

Flere pekte også på at det er en utfordring at komiteene ikke er systematisk med i vurderingen av nye kanaler til nivå 1. Det bør lages en nettløsning der komiteene kan få avsjekket/godkjenne nye kanaler opp mot fagtilhørighet. Slik kan vi unngå mange feilregistreringer.

Flere av fagorganene har en litt åpen inngang til behovet for fortsatt å skille kvalitet på kanalnivå. Flere peker på utstrakt samarbeid på tvers av sektorene som nå får ulike insentivsystemer og at dette potensielt kan få uheldige konsekvenser. Noen mener at det nåværende vektingen mellom nivå 1 og nivå 2 er for stor og at endringen fra 2017, der internasjonalt samarbeid ble tillagt ekstra vekt, har utspilt sin rolle. Noen problematiserer også hvordan nivå 2 andelen beregnes, og at rommet for norske andeler på nivå 2 bør økes.

Andre foreslår utelukkende å skille mellom godkjent og ikke godkjente kanaler og samtidig løfte kravene for å komme inn på nivå 1.

Organisatorisk burde fagorganene vært involvert i godkjenning av nye kanaler og kontrollert/vurdert tettere useriøse tidsskrifter, men dette vil kreve langt mer ressurser enn i dag og forutsetter en annen organisering enn i dag.

Oppsummering

Som vist i gjennomgangen over er det ulike oppfatninger om hvorvidt nivå 2 bør videreføres. Synspunktene varierer både mellom sektorer og mellom fag, men her er ikke bildet entydig. Flere signaliserer at det er ulike synspunkter internt ved egen institusjon. Det er innspill om å utvide rammen for nivå 2 fra 20 % til 25 %, samt at nominering og endring av nivå 2 kan skje med noen års mellomrom og ikke hvert år som i dag.

Det er enighet om at nivå 1 er viktig og at den videre røktningen av dette er avgjørende framover. Det er innspill om sterkere faglig involvering i dette arbeidet, og om muligheten for å løfte lista for nivå 1.

Det er også noen som tar til orde for flere nivåer, eller å supplere indikatoren med annen informasjon.

Argumenter mot fortsatt 2 nivåer knyttes av flere til at nivåinndelingen vurderes som problematisk opp mot DORA-erklæringen, NOR-CAM-veilederen og den europeiske avtalen for reform av vurdering av forskning og forskere (ARRA). Flere fremholder også at den faglige organiseringen som er nødvendig for å opprettholde dagens ordning med 2 nivåer er ressurskrevende, og at dette alene er et argument for å avvikle nivå 2.

Som argumenter for fortsatt 2 nivåer brukes behov for kvalitetsorientering. Nivå 2 vil kunne fungere som buffer mot for sterk vekt på kvantitet ved å premiere publisering der det blir lagt mer arbeid inn i den enkelte publikasjon. Flere fremhever også at den fagfellebaserte vurderingen av tidsskrifter som den norske modellen representerer, gir større legitimitet enn alternative kvantitative rangeringer, som kan forventes å overta om nivå 2 avvikles.

7.3 Hvordan bør vi organisere arbeidet med rapportering?

Rapportering av publikasjoner inn i Cristin er, som vi har sett i kapittel 6, svært ressurskrevende. Vi har derfor spurt særlig om innspill til hvordan dette arbeidet kan organiseres framover. Her har vi spurt institusjonene, samt fått innspill fra Sikt om hvordan rapporteringsarbeidet kan forenkles.

7.3.1 Universitets- og høgskolesektoren

Institusjonene er opptatt av at vi også i fremtiden skal ha tilgang på gode data og statistikk om norsk forskning. Det betyr at vi må sikre høy kvalitet på rapporteringen. Gjennom innspillene fra institusjonene har vi fått flere konkrete forslag til hvordan dette arbeidet kan forenkles og effektiviseres:

I dag registreres mye informasjon manuelt. Større grad av automatisering, blant annet gjennom bruk av persistente identifikatorer som ORCID og ROR, og bruk av kunstig intelligens vil kunne redusere ressursbruken betydelig og samtidig opprettholde datakvaliteten. Noen foreslår å gjøre persistente identifikatorer som ORCID og ROR nasjonalt obligatoriske.

Det oppstår mye dobbeltarbeid ved institusjonene som resultat av dagens rutiner for import hos Sikt. Det kan gå lang tid fra en artikkel er publisert til den blir importert til Cristin. Derfor vil en del forskere allerede ha registrert sin artikkel manuelt før den kommer i import. Med bedre dublettsjekk vil vi også kunne unngå at forskere registrerer publikasjoner som allerede er importert.

Alt kan imidlertid ikke automatiseres. Det må fortsatt være muligheter for superbrukere å endre tilhørighet internt for å gi større fleksibilitet og nøyaktighet i dataene.

Dagens rutiner tilsier at alle superbrukere ved institusjoner som er med på en publikasjon bidrar til kvalitetssikring av metadata. Dette er en svært ressurskrevende rutine. Flere foreslår derfor at det bør innføres en ordning med nasjonal kvalitetssikring og godkjenning av poster. Noen foreslår at Sikt må gis et slikt ansvar, et overordnet ansvar for å sikre at metadata på registrerte publikasjoner er korrekte og av tilstrekkelig kvalitet. En slik endring vil være svært ressursbesparende og samtidig sikre en enhetlig rapporteringspraksis og dermed et likt datagrunnlag for sammenlikning og nasjonale oversikter.

Kontrollarbeidet ved institusjonene har to formål. Det ene formålet er å sjekke at de registrerte dataene i Cristin er korrekte i henhold til originalpublikasjonen. Det andre formålet er å vurdere om publikasjoner oppfyller kravene til en vitenskapelig publikasjon, slik den er definert i rapporteringsinstruksen, for så å godkjenne eller ikke godkjenne en publikasjon for rapportering. Det siste formålet kobles av flere til dagens ordning med finansieringssystemet, som nå avvikles. Når det ikke lenger er en kobling mellom rapportering og budsjettmodell vurderer enkelte at man ikke lenger kan forvente at sektoren skal bruke samme omfang av faglige og administrative ressurser på å kontrollere og godkjenne enkeltpublikasjoner.

Flere trekker frem dagens infrastruktur som en kritisk suksessfaktor. Det mest effektive tiltaket for å redusere arbeidet på den enkelte institusjon er å sikre at et nytt registrerings- og rapporteringsverktøy i mye større grad enn dagens Cristin, er automatisert og gjenbraker eksisterende data om publikasjoner. Et fremtidsrettet forskningsinformasjonssystem må ha utvidet funksjonalitet for import av metadata fra flere kilder enn i dag, med høyere frekvens og bedre dekning. I dag dekkes bare tidsskriftpublikasjoner. Vi bør også ha ambisjoner om å dekke bøker og bokkapitler i importen, og her foreslår flere at bokdatabasen kan være en aktuell kilde.

Flere trekker også frem behov for automatisert import av fulltekstartikler som er publisert med åpen lisens (CC-lisens), enklere registrering av resultater og aktiviteter som ikke kommer i import, økt bruk av PID'er, samt forbedret dublett-kontroll. Data for forskningsinformasjonssystemet må også enkelt kunne gjenbrukes på nettsider til analyseformål.

USN: «I dag kvalitetssikrer superbrukere ved alle institusjoner som er med på en publikasjon samme metadata før publikasjonen kan rapporteres. Dette er svært ressurskrevende for de forskningsutøvende sektorene sett under ett. USN mener det bør vurderes å innføre en ordning med nasjonal kvalitetssikring og godkjenning av poster.

Dette vil spare mye tid, samt sikre enhetlig rapporteringspraksis og dermed et likt datagrunnlag for sammenlikning og nasjonale oversikter. Her vil mye kunne automatiseres/gjøres ved bruk av kunstig intelligens, men noe må også gjennomgås manuelt.»

OsloMet: «For å få til en mer effektiv arbeidsflyt bør man sørge for at vitenskapelige artikler publisert i godkjente kanaler importerer direkte til Cristin/NVA, med automatisk godkjenning. Det vil spare institusjonene for mye arbeid. OsloMet mener at det bør være et mål at det importerer data fra flere baser på en slik måte at det blir mindre manuell registrering og godkjenning.»

UiT: «Et velfungerende, forenklet og i større grad automatiser Cris-system vil være avgjørende for redusering av administrative kostnader knyttet til rapporteringsarbeidet ved institusjonene, og for kvaliteten på metadata om publisering til bruk i statistikk og analyser og som beslutningsgrunnlag lokalt og nasjonalt. Et nytt Cris-system må i større grad enn dagens Cristin-system interagere med andre systemer, som gjennom automatisk innhenting av metadata via DOI og duplikatkontroll. Dette vil gi administrative besparelser ved institusjonene. Et oppdatert Cris-system kan sørge for at idet medgår mindre tid til registrering i systemet.»

7.3.2 Instituttsektoren

Mange av forskningsinstituttene ser frem til en forenkling av arbeidet med rapportering og knytter dette til lansering av Nasjonalt vitenarkiv (NVA). Det vurderes at det er store gevinster å hente på å forenkle rapporteringen. Konkret er det behov for at den automatiske koblingen mot Forskningsrådets rapporteringsverktøy videreføres og forbedres. I Forskningsrådets evalueringer bør statistikk fra publisering kunne hentes direkte/automatisk i stedet for at forskergrupper bes om å gjenskape allerede eksisterende oversikter.

Flere peker på at de største gevinstene kan hentes ved å forbedre automatisk import, slik at forskerne selv slipper å registrere egne publikasjoner. Ønsket forbedring er en import som klarer å plassere forskertilhørighet ned på avdelingsnivå, og som i tillegg henter fulltekstfil på åpne publikasjoner. Dette ville forenklet rapporteringsarbeidet betydelig. Gode eksportmuligheter og koblinger til f.eks. ORCID er viktig. Noen foreslår at man bør vurdere arbeidsdeling mellom institusjonene, for eksempel ved at institusjonen med korresponderende forfatter godkjenner, mens de andre har redigeringsadgang.

Noen peker også på behov for import av bøker og bokkapitler og peker på bibliotekenes system for søk og bestilling – ORIA, som en mulig kilde.

NGI: «Det ville være en stor fordel å også få til en god import for bokkapitler og konferanseartikler i proceedings, slik at vi slipper å legge inn disse manuelt. Importen for tidsskriftsartikler kan også forbedres slik at den bedre inkluderer forfatterens institusjonstilhørigheter.»

SINTEF: «De største gevinstene kan hentes ved å forbedre automatisk import, slik at forskerne selv slipper å registrere egne publikasjoner. En god import, som klarer å plassere forskertilhørighet ned på avdelingsnivå, og som i tillegg henter fulltekstfil på åpne publikasjoner ville forenklet rapporteringsarbeidet betydelig. Gode eksportmuligheter og koblinger til f.eks. ORCID er viktig. I tillegg kan man vurdere arbeidsfordelingen mellom institusjonene, eksempelvis at hver publikasjon godkjennes av institusjonen med korresponderende forfatter, mens de andre institusjonene har redigeringstilgang så de kan korrigere.»

FFA: «Generelt kan vi trekke frem at mange ser frem til omlegging fra Cristin til Nasjonalt vitenarkiv (NVA) når den er ferdig utviklet, testet og kan implementeres, og håper det vil medføre enklere og mer automatiserte prosesser. Mindre behov for manuelle registreringer og mer automatiserte prosesser vil gjøre at forskningsinstitusjonene får redusert rapporteringsbyrde og kan fokusere på å kontrollere/godkjenne oppføringer.»

7.3.3 Helseforetakene

Det er et ønske om et fremtidig system som reduserer antall publikasjoner som må legges inn manuelt. I dagens system er publikasjoner med mange medforfattere tunge å legge inn manuelt.

Ved sampublisering, der det er mange institusjoner knyttet til samme publikasjon, er det flere som gjør samme jobben. Her er det rom for forenklinger. Det importeres også mange artikler med kategorier som ikke kan rapporteres. Dette har en verdi for å ha full oversikt over alt som er publisert, men dette bidrar også til støy når det rapporteres. Hvis man får flere kategorier i nye NVA bør dette kunne utnyttes til å redusere diskusjonene om hva som kan rapporteres, særlig hvis man får lett tilgang til rapporter som gir oversikt over publikasjoner som kan rapporteres og det som ikke skal rapporteres.

Den udiskutable største effekten for medisinsk og helsefaglig forskning vil være å utvide og automatisere den sentrale importen, slik at en stor del av artiklene går rett inn i systemet med riktig kategorisering og (tilnærmet) riktig adressering.

Det bør være bedre teknologiske løsninger for søk for å kunne fange opp konsortiedeltakere, samtidig med at forskersamfunnet må ta et selvstendig ansvar for å stå oppført med riktig rolle og adresse.

Kontrollarbeidet bør fokusere på poster med uklar adressering eller vanskelig kategorisering. Vi bør bort i fra dagens ordning med å kontrollere alle poster.

Kontinuerlig oppdaterte rapporter på alle nivåer og for enkeltpersoner vil øke bruken og bidra til at feil blir luket ut.

Oslo Universitetssykehus: «Det viktigste for effektivisering, i alle fall innenfor medisinsk og helsefaglig forskning, vil være å utvide og automatisere den sentrale importen, slik at en stor del av artiklene går rett inn i systemet med riktig kategorisering og (tilnærmet) riktig adressering, jf. www.publika.no (selv om alle forfattere ikke er riktig registrert i Cris/NVA).»

Universitetssykehuset i Nord-Norge: «Dersom dette arbeidet er noe som kan automatiseres ytterligere enn i dag bør det ses på, for eksempel med en enda strengere mal for godkjente adresser (institusjon/klinikk/avdeling) slik at det blir mindre arbeid med å kontrollere disse. Det er et forbedringspotensial i rapporteringsprosess og datakvalitet med bedre oppdaterte personprofiler i det kommende nasjonale vitenarkivet (NVA), kanskje kombinert med en økende trend blant tidsskriftene med bruk av ORCID, en non-profit base over forskere og deres institusjonsadresser. Utfordringen er at noen forskere med eller uten hensikt varierer hvilke adresser de bruker på den enkelte publikasjonen».

Ahus: Ahus mener at det bør legges til rette for at enda færre publikasjoner må legges manuelt inn i Cristin. I dag er det spesielt publikasjoner med mange medforfattere der det er en utfordring at mye må registreres manuelt. Slik systemet er i dag, skal alle institusjoner se over alt av metadata og innholdet i alle publikasjonene. I de tilfellene der det er mange institusjoner som samarbeider, er det flere som gjør samme jobben på samme artikler. Her kan det være rom for forbedring. Samtidig bør hver institusjon ta ansvar for tilhørigheten til "sine" forfattere. Det bør også være bedre kvalitet på artikler som importeres til Cristin. Det importeres mange artikler med kategorier som ikke kan rapporteres. Dette har en verdi for å ha full oversikt over alt som er publisert, men dette kan skape støy når det skal rapporteres.»

7.4 Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør

Det er Sikt som forvalter Cristin og som har det nasjonale ansvaret for rapporteringen. Sikt utvikler også Nasjonalt vitenarkiv (NVA) som skal erstatte Cristin. Arbeidsgruppen hadde møte med Sikt 30. januar 2024. Dette møtet ble fulgt opp fra Sikt med et notat som inkluderer tiltak for å forenkle og effektivisere (se vedlegg 3). Under følger en kort oppsummering av de forhold ved rapporteringsinstruks, rutiner og teknisk innretning som Sikt mener kan bidra til effektivisering.

Rapporteringsinstruksen⁶¹ beskriver myndighetenes krav til det som rapporteres som vitenskapelige publikasjoner i helseforetakene, forsknings- og kompetansesentre utenfor spesialisthelsetjenesten, instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren). Formålet er å tilrettelegge for en ensartet registrerings- og rapporteringspraksis ved institusjonene.

En tydeliggjøring eller forenkling av instruksen på en del felter kan lette arbeidet og rapporteringsbyrden for institusjonene. Sikt nevner særskilt at det vil være ønskelig og ressursbesparende å unngå behov for skjønnsmessig vurdering av publikasjoner og peker på konferansepublikasjoner, utgivelser som mottar læremiddelstøtte, revisjoner i faget rettsvitenskap og særtilfeller for nye kapitler i reviderte antologier som eksempler.

Videre peker de på forfatterrollen i forbindelse med kollaborasjoner som utfordrende. Det er forfatterrollen som skal gi uttelling og det kan være krevende å avgrense forfatterrollen når noen inngår i en «writing group» og andre i en kollaborasjon. Sikt peker også på konkrete tiltak for å lette kontrollarbeidet i forbindelse med import.

I forbindelse med utviklingen av NVA har Sikt gjennomført en høring om mulig forenkling av NVI-kontroll, der hovedintensjonen med forslaget var at dagens kollektive «kontroll og godkjenningssprosess» skulle ivaretas i registreringsprosessen.

Om fremtidens Cris-løsning, ORCID, ROR- og mer om kvalitet på metadata

Det største omfanget av arbeid med NVI-rapportering går med til å få et godt nok datagrunnlag, og da særlig det å knytte publisert personnavn til rett forsker, rolle og institusjon - på hvert enkelt forskningsresultat. Behov for andre metadata og egenarkivering av publisert fil blir dekt av samme arbeidsprosess. Selv om NVI-rapporteringen kun krever at forsker koples til institusjon, så ønsker institusjonene å knytte forskeren til rett enhet ved institusjonen. ORCID kan hjelpe til med å automatisere dette.

I NVA blir alle oppfordret til å kople ORCID til sin forskerprofil. I økende grad blir det forventet og stilt krav om at forskere skal ha en ORCID for å kunne sende inn manuskript for publisering eller søknader om finansiering. Ved import av forskningsresultat⁶² har personer i økende grad ORCID. Det åpner for større grad av automatisering av prosessen med å validere metadata (det å kople publisert forfatternavn til rett forsker på rett institusjon), noe som vil kunne erstatte mye manuelt arbeid.

⁶¹ <https://www.cristin.no/nvi-rapportering/rapporteringsinstruksen/>

⁶² fra utgivere av ulike tidsskrift som utsteder DOI og aggregatorer som Scopus, PubMed, DataCite, CrossRef etc

ROR – Research Organizations Registry – er siste del av denne dataflyten, som alle institusjoner som tar i bruk NVA får tildelt, om de ikke alt har en. ROR er institusjonens persistente identifikator (PID), på lik linje med forskerens ORCID og forskningsresultatets DOI. Om alle deltakende parter i et publiseringsforløp benytter PIDs på korrekt vis, så kan alt arbeid med import og validering av metadata automatiseres. Et forskningsresultat med DOI, der personer er identifisert med ORCID og institusjonstilhørigheten er identifisert med ROR kan gi et tilstrekkelig rapporteringsgrunnlag for NVI-rapportering, uten noen manuelle prosesser.

Under følger Sikt's vurdering av ny Cris-løsning i NVA og forventet effekt for rapportering. Videre foreslår Sikt noen konkrete tiltak for å redusere rapporteringsbyrden og til slutt noen forutsetninger som må være innfridd om automatisert import av metadata skal fungere best mulig.

Ny Cris-løsning i NVA og effekten for rapportering

- Det forventes at innføring og større bruk av PIDs vil redusere omfanget på nødvendig manuelt arbeid og det vil øke kvaliteten på metadata – uten en tilsvarende økt manuell arbeidsinnsats
- NVA støtter et større antall kategorier som det kan rapporteres på og hver enkelt kategori har tilpassede metadata og kan ha flere ulike roller av bidragsyttere, utover forfattere (antologier har kun redaktører og datasett har datainnsamler og datakurator).
- NVA legger til rette for ulike uttrekk av data, som gir institusjonene og andre, tilgang til oversikt over forskningsresultat utover NVI-rapporten.
- NVA arbeider med å legge til rette for KBS-rapportering (Kliniske Behandlingsstudier) på en tilsvarende måte som dagens NVI-rapportering og gjenbraker da både grunndata, prosess, metode og system.

Tiltak for å redusere rapporteringsbyrden

- Kvalitetssikre at rapporteringsinstruksen kan "kodifiseres"; den må være entydig og objektiv (ikke kreve noe subjektiv vurdering av innhold).
- Alle unntak fra hovedregler må kunne utføres maskinelt - på en entydig måte.

Forutsetninger for at automatisert import skal fungere best mulig

- Grunndata om person og ansettelse må være korrekt og mest mulig komplett, samt at
- Grunndata om institusjon og underenheter må være korrekt med både norsk og engelsk oversettelse.

Oppsummering

Dagens rapporteringsregime er svært ressurskrevende. Innspillene vi har fått viser at det er stort potensiale for å redusere arbeidsomfanget. Tiltak som blir pekt på:

1. Større bruk av PIDs (ORCID, ROR, og KI) – Viktige tiltak som vurderes å gi størst effekt hos SIKT, men vil også ha effekt hos forskerne.
2. Forbedring av dublettsjekk – Tiltak som gir størst effekt hos SIKT, men vil også ha effekt hos forskerne.
3. Nasjonal kvalitetssikring og godkjenning av poster – Vurderes som et veldig viktig tiltak som vil spare ressurser ved institusjonene (superbrukere og forskere).
4. Forenkling av rapporteringsinstruks – Tiltak som gir størst effekt hos SIKT.
5. Bedre import av metadata – Vurderes som et veldig viktig tiltak som vil ha stor effekt for institusjonene (superbrukere og forskere).
6. Import av metadata for bøker – Viktig tiltak, særlig for institusjoner som har store fagmiljøer i humaniora og samfunnsvitenskap (superbrukere og forskere).
7. Import av fulltekst for artikler publisert med CC-lisens. Løses dette, er det veldig mye tid å spare for forskere og administrativt personale ved institusjonene.

7.5 Videreutvikling av Kanalregisteret

Det er Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) som forvalter registeret på vegne av Kunnskapsdepartementet. Samtidig har publiseringsutvalget ifølge sitt mandat «det overordnede ansvaret for godkjenning av nye publiseringskanaler og samarbeider med operatøren av nasjonalt register over vitenskapelige publiseringskanaler om dette».

I det følgende presenterer vi innspill til videreutvikling av Kanalregisteret. Som en viktig informasjonskilde gjengir vi noen koordinerte forslag som ble presentert i *strategi for vitenskapelig publisering etter 2024 (2023)*. Videre presenterer vi innspill til teknisk infrastruktur. Her bygger vi på innspill fra HK-dir og publiseringsutvalget.

Mange av institusjonene er opptatt av Kanalregisteret og mener dette er et stadig viktigere tiltak i norsk forskning med henblikk på å sikre kvalitet i vitenskapelig publisering. Universitetet i Bergen gir et innspill som på en god måte summerer opp innspillene fra flere andre institusjoner:

For at kanalregisteret skal kunne fylle den rollen som er forventet, er det behov for at registeret videreutvikles og tilføres nok ressurser. Kanalregisteret har i dag

problemer med at en del av informasjonen på nettsiden er utdatert. Dette gjelder blant annet lenker til kanalers nettsider og manglende oppdatering av kanaler som har skiftet utgiver og endret navn. Registeret har også en viktig funksjon i å gi oversikt over institusjonenes publiseringsavtaler, men erfaringsmessig har det tatt lang tid å få denne informasjonen på plass. Det burde også være enklere å logge seg inn for å legge inn forslag til nye kanaler eller kommentere godkjente kanaler, ved at man tok i bruk FEIDE-pålogging som i sektoren ellers. Videre er det viktig at kanalregisteret har en API som gjør det enkelt å gjenbruke informasjonen i andre system og tjenester, og at opplysningene i registeret tilpasses informasjonsbehovet hos forskere for eksempel i sammenheng med krav fra finansierer.

7.5.1 Forslag i Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024

En viktig informasjonskilde for publiseringsutvalget er *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024*⁶³, som ble utarbeidet i 2023. Arbeidet med strategien hadde representasjon fra UH-sektor, helseforetak, instituttsektor, HK-dir, Sikt og Forskningsrådet. Strategien er nærmere omtalt i kapittel 8.1 nedenfor. I strategien formuleres noen råd til myndigheter, til de som finansierer forskning, til forskningsinstitusjoner og til forskere. Noen av rådene berører Kanalregisteret direkte. I anbefalinger til myndighetene heter det:

«Videreutvikle Register over vitenskapelige publiseringskanaler i samarbeid med fagmiljøene, inkludert å sikre kritisk evaluering av tidsskrifter gjennom kanalregisteret, bidra til at det nasjonale kanalregisteret kan integreres med relevant internasjonal infrastruktur og synliggjøre relevante og gode diamanttidsskrifter.»

I anbefalinger til forskere heter det:

«Delta aktivt i vurderingen av publiseringskanaler i Kanalregisteret ved å dele positive og negative erfaringer.»

Videre beskriver strategien ideen om et internasjonalt register over anbefalte publiseringskanaler etter norsk modell som et viktig element i et fremtidig publiseringslandskap. Et slikt register vurderes som et viktig verktøy for å dreie publiseringsmarkedet i ønsket retning:

«Å etablere et internasjonalt register over anbefalte vitenskapelige publiseringskanaler etter norsk modell, men registeret må utvides med flere kvalitetsfiltre.»

⁶³ <https://www.openscience.no/strategi-norsk-vitenskapelig-publisering-etter-2024>

Registeret må sjekke fagfelleveringsprosessen som i dag, men må også synliggjøre kostnadene ved publisering og presentere de samlede tjenestene tidsskriftet leverer. Dette vil bidra til å synliggjøre og heve nivået på gode tidsskrifter og samtidig gjøre det lettere for nye tidsskrifter å bli anerkjent. Dersom registrering i registeret gjøres obligatorisk for å kvalifisere som vitenskapelig tidsskrift, vil dette gi mye bedre kontroll enn vi har i dag. Et tidsskrift som for eksempel publiserer mange spesialnumre eller fremviser en uetisk praksis ved fagfellevering eller liknende, vil miste kvalifiseringen (indeksering). Dette vil hjelpe forskere til å kunne velge gode publiseringskanaler og slik påvirke publiseringslandskapet i ønsket retning. Slik kan et internasjonalt register bli et viktig verktøy for å dreie publiseringskanalene i ønsket retning.»

Flere av innspillene fra UH-sektoren og forskningsinstituttene viser til strategien og anbefaler å følge forslagene om videreutvikling av kanalregisteret som vi har referert ovenfor. I disse innspillene forekommer også anbefalinger om å integrere kanalregisteret i et nordisk eller internasjonalt samarbeid.

Forslaget om å utvide Kanalregisteret med mer informasjon og flere kvalitetsfiltre har ressursmessige konsekvenser. Derfor behandler vi dette innspillet under alternativ 3 i kapittel 10 om modeller for mulige løsninger.

7.5.2 Innspill på teknisk infrastruktur

Innspill fra HK-dir

HK-dir erfarer at det er tidkrevende å få publisert vurderinger, endringer og oppdateringer i registrene på grunn av gamle og utdaterte systemer hvor prosesser må gjøres manuelt. Informasjonen som allerede fins i registrene, må vedlikeholdes og oppdateres. Informasjonssiden til publiseringskanalene inneholder informasjon som legges inn både manuelt og automatisk. Dette er svært ressurskrevende å vedlikeholde.

HK-dir erfarer samtidig at det er mange nye behov og ønsker som meldes inn fra forskningssektoren. Disse er både godt faglig og teknisk begrunnet. Samtidig skjer det endringer i publiseringslandskapet som løpende skaper nye behov. Dette tilsier høyere grad av driftsendringer og IT-utvikling enn HK-dir har ressurser til i dag. HK-dir har påbegynt arbeidet med å modernisere Kanalregisteret og erih+, ut ifra brukerbehov og sikkerhet. Videre er det behov for modernisering av saksbehandlersystemet, gjennom dataflyt og automatisering av kildeinformasjon, slik at en del av det manuelle arbeidet kan blir automatisert. Det er også behov for, og jobbes med, å lage et prosjekt knyttet til forbedringer av data til informasjon og metadata om publiseringskanalene, slik at vi får mer informasjon om disse.

Innspill fra publiseringsutvalget

Behovene som Nettstedet for publiseringsindikatoren (NPI) løste for publiseringsutvalget ble først vurdert løst direkte i Kanalregisteret, men vurderingen var at Kanalregisteret allerede den gang (2015-2016) bygget på en utdatert teknologi. Derfor var vurderingen at det ville være mer hensiktsmessig og ressurseffektivt å løse ønsket funksjonalitet ved å bygge NPI som et helt nytt nettsted separat fra Kanalregisteret. Disse valgene må ses i lys av at det var begrensede ressurser til å løse de ønskede behovene fra publiseringsutvalget. HK-dir (den gangen NSD) var godt kjent med at det var et voksende behov for å gjøre en større oppgradering av Kanalregisteret allerede den gang, men med knappe ressurser ble derfor NPI løst separat fra Kanalregisteret. Fordelen med denne løsningen var at ønsket funksjonalitet kom raskt på plass og at vi fikk svart ut svakheter som evalueringen avdekket på en mer moderne plattform. Den vedvarende ulempen med dette valget er at man nå sitter med to separate nettløsninger som i liten grad snakker sammen og må oppdateres hver for seg.

Etter at signalene fra Hatlen-utvalget ble kjent har HK-dir vært restriktive med å løse nye behov på NPI-nettstedet begrunnet med den usikkerhet endringen i finansieringsmodellen til UH-sektoren har skapt. Om vi legger dagens organisering av publiseringsindikatoren til grunn, er det et stort behov for å slå sammen disse to ressursene til en felles nettløsning. Dette vil gjøre det langt lettere å informere forskere om de muligheter de har til å delta i arbeidet med vurdering av tidsskrifter. Nettsidene løser to ulike formål; Kanalregisteret er registeret over vitenskapelige publiseringskanaler, der forskere kan foreslå nye kanaler og som gir informasjon om publiseringskanaler til forskere. NPI er nettstedet som løser oppgavene til fagorganene som har en rolle i arbeidet med kvalitetsvurdering av tidsskrifter. Det er krevende å formidle de ulike formålene og bruksområdene til nettsidene, gitt at de også presenterer mye av den samme informasjonen, som oversikt over nivå x kanaler og tilbyr de samme mulighetene, som å kommentere på tidsskrifter. Et avgjørende spørsmål er om vi fortsatt skal ha en faglig organisering av arbeidet med vurdering av kvalitet på kanalnivå. Om svaret er ja på dette spørsmålet, aktualiserer det behovet for å slå sammen Kanalregisteret og NPI.

7.6 Andre forslag til videreutvikling

Her behandler vi andre forslag som har kommet i møter og skriftlige innspill, men som ikke har vært svar på våre spørsmål. Vi tar dessuten med dokumenter som er relevante for denne utredningen og hvor det er gitt forslag til videreutvikling.

7.6.1 Utvidelse av grunnlaget for publiseringsindikatoren

I innspillet fra De forskningsetiske komiteene (FEK), som vi gjengir mer utførlig i avsnitt 7.5.4 nedenfor, har Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) en særmerknad om betydningen av norsk språk og av forskning formidlet til utdanning og en bred offentlighet og foreslår at sistnevnte inkluderes i indikatoren. En slik utvidelse er ikke innenfor mandatet for denne utredningen. Det er derimot et innspill til utredningen som er signert av 24 forskere fra museumssektoren. Deres forslag til utvidelse av grunnlaget for indikatoren gjengis her:

Forskere i museumssektoren, i UH-sektoren, Kulturdirektoratets seksjon for museer og kulturarv og Museumsforbundet opplever et behov for å utrede hvordan noen former for utstillinger – i seg selv – kan kvalifisere som forskning. Forskere i museumssektoren har per i dag kun mulighet til å få «målbar forskningsuttelling» gjennom skriftlige artikler eller monografier (registrert i godkjente publikasjonskanaler med dobbelt-blind fagfelleevaluering). Det pågår et grunnarbeid i feltet for å undersøke hvordan forskning gjennom utstilling kan evalueres som etterprøvbare forskningsbidrag. Her ser vi særlig mot evalueringen av kunstnerisk forskning i PhD-komiteer og arbeidet som gjøres på Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO) med et 'verksbasert' PhD-format, som ble godkjent som en variant av PhD-avhandlingen på AHO i 2018. Også relevant er arbeidet med utredninger som gjøres i forbindelse med UHR KDA.

Innsenderne ønsker dialog med Publiseringsutvalget om dette forslaget. Dette vil utvalget imøtekomme.

Bedre publiseringstatistikk

Forskningsrådet ser et potensiale for å videreutvikle og forbedre nasjonal publiseringstatistikk. I dag er data om formidling og mediebidrag ufullstendig. De kunne også ønske seg bedre data om forskning i bruk, f.eks siteringer i policydokumenter, etc. Man ønsker også data om åpne forskningsdata (publisering og gjenbruk).

For Forskningsrådet er det viktig med fortsatt kvalitetssikring av publiseringskanaler gjennom Kanalregisteret/NPI. Det er viktig med kvalitetssikring av nasjonale data om forskningsproduksjon, bl.a. autoritetsregistre for forskere og forskningsinstitusjoner. Forskningsrådet ønsker å ta i bruk flere åpne (internasjonale) datakilder og legge til rette for kopling av datakilder (bruke internasjonale PID'er). Forskningsrådet ser også for seg at de har behov for å utvide hva de samler data om, ut over vitenskapelige publikasjoner. Konkret nevnes forskningsdata, forskning i bruk og forskningsprosess.

Helse og omsorgsdepartementet (HOD) kunne ønske seg at informasjon om første- og sisteforfatter var lett tilgjengelig.

NOKUT vurderer at opprettelsen av det nye utdanningsregistret vil kunne gi mindre byråkrati for utdanningsinstitusjonene, NOKUT, Forskningsrådet og andre hvis det er mulig å koble publiseringsindikatoren til utdanningsregistret som SIKT nå er i ferd med å utarbeide.

7.6.2 Datakvalitet

Flere har gitt uttrykk for at de er bekymret for datakvaliteten som følge av endringen i UH-sektorens finansieringssystem. HOD er bekymret for hva som skjer med sampublisering mellom sektorene og insentivene for adressering etter at indikatoren ikke lenger er med i UH-sektorens finansieringssystem. Man er også bekymret for datakvaliteten som følge av denne endringen. NOKUT uttrykker sin bekymring på følgende måte:

Et annet viktig poeng for NOKUT er at man i videreutviklingen av publiseringsindikatoren klarer å opprettholde dagens gode kvalitet på publiseringsdata på alle nivå. Tidligere var publiseringsindikatoren koblet til forsknings- og UH-institusjonenes finansieringssystem. Det sikret god rapportering og høy kvalitet på dataene. Det at de nå ikke er koblet til finansieringssystemet kan medføre en risiko for at rapporteringen ikke blir så god og nøyaktig som tidligere, og at dermed kvaliteten på publiseringsdataene kan forringes. Det er derfor viktig at man også fremover klarer å opprettholde god kvalitet på publiseringsdataene, slik at de også fremover kan være en nyttig kunnskapskilde for NOKUTs ulike virkemidler, og selvsagt også for UH-sektoren selv, Forskningsrådet, HK-dir og andre sentrale aktører.

Universitetet i Bergen sier i sin høringsuttalelse at med de endringer som gjøres i UH-institusjonenes finansieringssystem, så kan man ikke forvente at det legges like mye ressurser på å kontrollere og godkjenne enkeltpublikasjoner. En konsekvens av dette vil være redusert datakvalitet. Akademiet for yngre forskere uttrykker sin bekymring på denne måten:

Arbeidet med å utvikle publiseringsstatistikken og registeret over vitenskapelige publiseringskanaler har vært godt og sikret god datakvalitet. Vi anerkjenner verdien statistikken og registeret har for å gjøre forskning ved norske universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter åpent tilgjengelige. I sammenheng med innspillet over er vi bekymret for endringer som kan være med på å undergrave denne kvaliteten og det formålet registeret kan tjene. Bortfallet av publiseringsindikatoren individualiserer et ansvar for forskningsregistrering som ikke lenger støttes opp av relevante insentiver, og vi er bekymret for konsekvensene dette kan ha.

Forskerforbundet uttrykte en liknende bekymring i møte med arbeidsgruppen 7. februar 2024. Forskningsinstituttene Fellesarena (FFA) sier i sitt innspill at:

En svekket kvalitet på publiseringsregistrering vil være svært negativt for hele forskningssektorens faglige synlighet og omdømme, ikke minst for internasjonalt samarbeid.

Dette er bare et lite knippe fra innspillene som berører samme bekymring, at datakvaliteten skal svekkes som følge av endringen i finansieringssystemet.

7.6.3 Ansvarlig bruk av indikatoren

Ansvarlig bruk av indikatoren er hovedtemaet i et innspill som utredningen har mottatt fra De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK).

Komiteene påpeker i sitt innspill at avviklingen av resultatbasert uttelling for publisering i UH-sektoren skaper uklarhet og ubalanse i styrings- og finansieringssystemet, blant annet fordi indikatoren opprettholdes for forskningsinstituttene og helseforetakene.

FEK understreker viktigheten av ansvarlig bruk av indikatoren i rapportering, styring og finansiering. Det er viktig å prioritere kvalitetssikring av kanalregisteret og praktiske løsninger som er relevante for forskere, ikke bare for styring og finansiering. Derfor er særlig to av de fem målene som er gitt i mandatet for denne utredningen viktige, «god avgrensning av publikasjoner som følger vitenskapelige metoder og normer for kvalitetssikring» og «forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfelle vurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag». Det er viktig å kvalitetssikre Kanalregisteret og holde tvilsomme tidsskrifter utenfor.

FEK anbefaler det tredje av de organisatoriske alternativene som mandatet for utredningen beskriver, dvs. alternativet som dekker flere av forskersamfunnets informasjonsbehov knyttet til vitenskapelig publisering og publiseringskanaler vesentlig bedre enn i dag, og som kan innebære økte ressurser til arbeidet. Med henvisning til DORA-erklæringen, Leiden-manifestet og Agreement on Reform of Research Assessment (2022) oppfordres publiseringsutvalget til å ta en aktiv rolle for å fremme ansvarlig publisering og ansvarlig bruk av indikatorer, inkludert å beskrive mulige negative konsekvenser knyttet til bruk av kvantitative indikatorer.

FEK ønsker at utvalget eksplisitt drøfter relevante spenninger mellom publiseringssystemet, belønningssystemet og det forskningsetiske normsystemet. Man peker på at det internasjonale publiseringssystemet har en rekke forskningsetiske utfordringer og at det er viktig at noen jobber systematisk med dette i Norge. FEK

mener publiseringsutvalget kan ta med informasjon fra DOAJ, PubPeer og Retraction Watch i dette arbeidet.

I norsk sammenheng mener FEK at publiseringsutvalget bør drøfte utilsiktede konsekvenser av indikatoren og publiseringsstatistikken, og være tydelige på hva som er forsvarlig bruk. Komiteene er opptatt av åpenhet, rettferdighet og habilitet i utviklingen og forvaltningen av publiseringsstatistikken, registeret og indikatoren. De frykter at smale fagområder kan havne i skyggen av bredde, at nye fagfelt faller utenfor de etablerte fagorganene, at tverrfaglige områder kan falle mellom flere stoler, at faglige motsetninger og konflikter kan legge føringer på nominering og godkjenning, og at rykter og påstander om «hestehandel» kan svekke troverdigheten. Derfor er det viktig med gode rutiner for vurdering av habilitet for alle involverte.

FEK mener at publiseringsutvalget i større grad bør utvikle relevante ressurser for forskere som trenger informasjon og veiledning om vitenskapelig publisering. De nevner veiledninger om røvertidsskrifter og papirmøller, om gode løsninger for åpen publisering, om bruk av Cristin til rapportering og utforming av CV-er, etc.

7.7 Andre innspill

I tillegg til innspill fra institusjonene og publiseringsutvalgets faglige organisasjon har vi ønsket å få innspill fra forskernes egne organisasjoner. Utredningen har mottatt skriftlige innspill fra Akademiet for Yngre Forskere og Det Norske Videnskaps-Akademi og hatt et eget møte med Forskerforbundet.

7.7.1 Akademiet for Yngre Forskere (AYF)

AYF uttrykker bekymring for at mandatet for utredningen isolerer publiseringsstatistikken og registret fra finansieringssystemet. AYF er uenige i at publiseringsindikatoren er mindre viktig i UH-sektoren enn i instituttsektoren og helseforetakene, som viderefører indikatorens betydning for finansieringsmodellene. AYF er bekymret for at bortfallet av en indikator for forskning i UH-sektorens finansieringsmodell vil skape skjevheter i insentiver. Dette kan bidra til å undergrave mye av arbeidet som er gjort for sikre god tid til uavhengig forskning, og for å sikre at denne forskningen blir publisert og gjort tilgjengelig for offentligheten. Selv om intensjonen med endringen er å gi mer autonomi til sektoren, vil skjevheter i incentivordningen legge press på denne autonomien. Bortfallet av indikatoren kan true de trygge rammene for langsiktig og original forskning, og en nedprioritering av forskningstid i pressede budsjetter.

AYF frykter at yngre forskere, som er avhengige av solide internasjonale publikasjoner for både nasjonal og internasjonal karrierebygging, vil få svekkede

institusjonelle rammer. Gitt at forskningen fortsatt skal telles, så oppfordrer AYF at tellingen tas i bruk på måter som sikrer gode rammer for forskning av den kvalitet som er avgjørende for å gjøre yngre norske forskere konkurransedyktige på nasjonale og internasjonale arenaer.

AYF er også bekymret for datakvaliteten, som vist over. Kvalitetssikringen av kanaler i kanalregisteret kan løses administrativt i kombinasjon med kvalitetssikring fra et fagmiljø. For yngre forskere og andre så vil det å publisere i anerkjente og høyt rangerte tidsskrifter være avgjørende for å kunne konkurrere om finansiering og faste stillinger. For mange har systemet med nivåinndeling vært nyttig for å kunne navigere etter en nasjonal anerkjent vurdering av tidsskriftene. Fagorganene har også gjort en god nasjonal arena for diskusjon av kvalitet innad i fagfeltene, og hvis en nivåinndeling videreføres er det viktig at den forankres faglig.

7.7.2 Det norske Videnskaps-Akademi

Akademiet er positive til videreføring av kanalregister som danner et kvalitetssikret grunnlag for publiseringsaktivitet og statistikk ved institusjonene og nasjonalt over tid.

Det viktigste er å sørge for at useriøse tidsskrift tas ut av registeret og foreslår å heve terskelen for hva som regnes som vitenskapelige, kravet for å komme inn på nivå 1. Denne oppgaven kan løses administrativt.

Akademiet er opptatt av høye kvalitetskrav. Det er avgjørende viktig at det er forskersamfunnet som er involvert i å kvalitetssikre arbeidet i å skille mellom nivå 1 og 2 (evt. 3). Det er bra med et skille mellom de eksisterende nivåer, og nivå 2 er en viktig indikator for de gjeldende ledende tidsskriftene innen fagmiljøene. Akademiet mener det er store forskjeller mellom fagmiljøene hvor grensen mellom nivå 1 og de ledende tidsskriftene trekkes. Noen fagmiljøer ønsker også å kunne skille ut tidsskrifter som henger særlig høyt i et nivå 3.

Akademiet stiller også spørsmål om det er forsvarlig å opprettholde et kostnadskrevende vedlikehold av kanalregisteret som har lite økonomiske konsekvenser. Arbeidet med å skille ut kvalitet må ha en merverdi som kan rettferdiggjøre ressursinnsatsen og de peker på at kunstig intelligens (KI) på sikt muligens kan avhjelpe/effektivisere, særlig på rapporteringssiden.

Akademiet peker også på muligheten for et nordisk samarbeid/internasjonalt samarbeid. Muligens kunne Nordisk ministrerråd ved NordForsk koordinert dette på nordisk nivå. Men, en viktig forutsetning er at systemet må være styrt av forskersamfunnet selv.

7.7.3 Forskerforbundet

Arbeidsgruppen hadde møte med Forskerforbundet sekretariat 7. februar 2024. Forskerforbundet var særlig opptatt av arbeidet i Kanalregisteret, som vurderes som et viktig instrument for å holde useriøse aktører ute og sikre god kvalitet på kanaler som var godkjent. De var også opptatt av at forskersamfunnet fortsatt måtte ha en rolle i dette arbeidet, slik at registeret har legitimitet. De vurderer også at registeret har en viktig rolle når forskningssektorene skal fullføre overgangen til åpen forskning, der registeret er en sentral ressurs. De vurderer at registeret har en særlig viktig rolle i forhold til yngre forskere som er mindre kjent med publiseringslandskapet. For de er det særlig nyttig med et forskerstyrt register over anbefalte publiseringskanaler. Forskerforbundet understreket at Kanalregisteret og at den faglige kvalitetsriggen rundt må sikres tilstrekkelige ressurser, slik at det kan videreføres på en forsvarlig måte.

7.8 Publiseringsutvalgets vurderinger

I dette kapitlet har vi presentert ulike innspill vi har mottatt i arbeidet med utredningen. Sentralt står spørsmålene vi stilte til institusjonene og fagorganene. Publiseringsutvalget merker seg at det er svært stor tilslutning til at publiseringssindikatoren krever en faglig organisering. Publiseringsutvalget støtter denne konklusjonen. Arbeidet med å vurdere kanalkvalitet må ha en faglig organisering for at registeret skal ha legitimitet. Samtidig har dagens organisering noen kjente svakheter som må utbedres og tilpasses den modellen som til slutt anbefales. Publiseringsutvalget erfarer at endringer i organiseringen av det faglige arbeidet fungerer best om endringen er et resultat av dialog mellom utvalget og de berørte fagene. Tilpasning av den faglige organiseringen bør derfor være en konkret oppfølgingsoppgave for utvalget etter denne utredningen.

Det er delte meninger om hvorvidt ordningen med å skille på kvalitet på kanalnivå bør videreføres. Noen ønsker en videreføring av en modell med to nivåer, mens andre mener det vil være best med en modell med kun ett nivå. Vi vil derfor i kapittel 10, som del av det som der omtales som modell 2, skissere både en variant med to og en variant med ett kvalitetsnivå.

Av momentene som særlig trekkes fram i diskusjonen om ett eller to nivå er hensynet til kvalitet. Dette gjelder både behovet for en god røkting av nivå 1, samt at et eget nivå for kanalene med høyest kvalitet (nivå 2) er et insentiv for høy kvalitet framfor kvantitet. Et annet viktig moment er ressursbruken. Som kapittel 6 har vist er den samlede ressursbruken knyttet til publiseringssindikatoren omfattende. Det er imidlertid kun en liten del av denne som medgår til den faglige organiseringen (1,2% av det samlede antall årsverk). Publiseringsutvalget vurderer at den faglige organiseringen er nødvendig uavhengig av om det skal være ett eller

to nivåer av kanaler. Et tredje moment som trekkes fram er at nivå 2 kan være i strid med andre hensyn. I noen av høringssvarene pekes det på at nivå 2 står i konflikt med åpen publisering, ansvarlig vurdering av forskere eller norsk fagspråk. Dette diskuterer vi i kapittel 8. Som det også kommer frem fra kapittel 6, er det rapporteringen som binder opp de største ressursene i arbeidet med publiseringsstatistikken. Gjennom innspillene vi har fått har det kommet inn tydelige råd om forenkling og effektivisering. Vi har både fått konkrete forslag til endring av rutiner for rapportering og bedre løsninger for import som samlet kan gi betydelige ressursbesparelser. Det er utvalgets vurdering at det er her vi bør sette inn størst ressurser for å oppnå besparelser. Vurderinger publiseringsutvalget har innhentet gir et forsiktig anslag på ca. 30 % kutt i tidsbruk hos superbrukere og forskere om vi klarer å realisere bedre datakvalitet på sentralimport, legger om til nasjonal godkjenning i forbindelse med sentralimport og klarer å realisere import av fulltekst for alle publikasjoner med CC-lisens. Vi har også mottatt en rekke forslag som vil kunne redusere tidsbruken ytterligere hos Sikt, uten at vi har kvantifisert denne tilsvarende.

Publiseringsutvalget har fått flere andre innspill. Flere er bekymret for hvilken effekt endringen i finansieringssystemet til UH kan få for datakvaliteten på publiseringsstatistikken, på samarbeidet om publisering og på deltakelsen i det faglige arbeidet. Dette er bekymringer publiseringsutvalget deler. Vi ønsker å følge disse effektene tett i samarbeid med myndighetene.

Publiseringsutvalget ønsker også å følge opp forslaget fra museumssektoren ved å gå i dialog med dem om deres behov for å kunne dokumentere utstillinger.

Publiseringsutvalget vurderer at Kanalregisteret er en sentral ressurs for norsk forskning og opplever stor oppslutning om arbeidet som gjøres av HK-dir i samarbeid med publiseringsutvalget. Publiseringsutvalget vurderer at denne ressursen har et stort behov for å rustes opp, både ved å tettere integreres med Nettstedet for publiseringsindikatoren, få et bedre grensesnitt og at det bør legges til mer informasjon på kanalnivå, for eksempel slik det foreslås i *strategi for vitenskapelig publisering etter 2024*.

Forslaget fra De forskningsetiske komiteene om en mulig utvidelse av publiseringsutvalgets mandat omtales nærmere i kapittel 10, alternativ 3.

8 Åpen publisering, ansvarlig vurdering og norsk fagspråk

Som vist i kapittel 3 ble publiseringsindikatoren, dokumentasjonssystemet og Kanalregisteret utviklet som et forskningspolitisk virkemiddel for å stimulere og understøtte institusjonene i å ivareta forskningen på en god måte. Indikatoren skulle representere, skape oversikt over og stimulere til kvalitet i forskningen.

Med årene kom publiseringsindikatoren til å bli diskutert i sammenheng med tre andre initiativer som ble nye deler av forskningspolitikken. Ett av dem, hvor Norge er med blant andre land, er målet om fullstendig åpen lesetilgang til forskningspublikasjoner. Mens indikatoren hittil hadde fungert som et uttrykk for forskningsaktivitet, fikk den nå selvstendig interesse som uttrykk for publiseringsaktivitet. Samtidig ble det stilt spørsmål om indikatorens utforming, særlig nivå 2, har stått i veien for utviklingen mot åpen tilgang.

Et annet internasjonalt initiativ handler om å forbedre vurderingspraksis i forbindelse med forskeres søknader om ansettelse, opprykk og eksterne midler til forskning. Her kom indikatoren i berøring med politikken for ansvarlig evaluering og ressursfordeling. Spørsmålet ble reist om i hvilken grad hensynet til at forskere skal vurderes ut fra hva de har publisert, ikke ut fra hvor de har publisert står i konflikt med nivåinndelingen i publiseringsindikatoren.

Et tredje hensyn er hensynet til norsk som fagspråk. I 2023 la regjeringen fram en *Handlingsplan for norsk fagspråk i akademien* hvor man vurderer at publiseringsindikatoren favoriserer publisering på engelsk.

I dette kapitlet vil vi adressere disse spørsmålene. Kapitlet bygger på publiseringsutvalgets egne analyser og vurderinger og viser at publiseringsindikatoren ikke motvirker, men tvertom kan samvirke med de tre initiativene.

8.1 Åpen publisering

Publiseringsindikatoren har vært diskutert på flere måter i forbindelse med initiativene for å gjøre vitenskapelige publikasjoner fra offentlig finansiert forskning gratis tilgjengelige for lesere. Det har vært stilt spørsmål ved om indikatoren er til

hinder for målet om åpen publisering og om den eventuelt bør endres for å styrke utviklingen i denne retningen. Samtidig blir Kanalregisteret i økende grad nevnt som et viktig virkemiddel for å rettlede forskere i å finne gode publiseringsskanaler samtidig som man holder de tvilsomme utenfor.

Det siste er et tegn på at kvalitet har fått stadig større oppmerksomhet i forbindelse med overgangen til åpen publisering. I den nyeste *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024*,⁶⁴ som Forskningsrådet, HK-dir og Sikt utarbeidet i samarbeid med Forskningsinstituttens Fellesarena (FFA), Universitets- og høgskolerådet (UHR), de Regionale Helseforetakene (RHF) og publiseringsutvalgets faglige organer, formuleres en visjon som vektlegger at:

Publiseringsskanaler og publiseringstjenester er av høy kvalitet og sikrer umiddelbar åpen tilgang til forskningen og med rimelige kostnader som svarer til tjenestene utgiver leverer. Høy kvalitet innebærer faglige solide vurderinger og tilbakemeldinger og at publiseringsskanalens rutiner samsvarer med faglige standarder for å akseptere publisering av forskningsresultater, at forskningsintegritet ivaretas og at publiseringssprossene er effektive og ivaretar fullføringen av forskningen på en god måte.

I visjonen inngår dermed *kvalitet* og *rimelige kostnader* som kriterier for framgang ved siden av graden av åpen tilgang. Slik skiller den nye strategien seg fra rapporten *Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater* (2016),⁶⁵ som ble lagt til grunn for Regjeringens fortsatt gjeldende vedtak om *Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler*⁶⁶ i 2017 med en målsetting om fullstendig åpen tilgang innen 2024. Den gangen var fullstendig åpen tilgang det eneste kriteriet for framgang, og retningslinjene pekte kun i den retningen.

Internasjonalt har åpen publisering stått på agendaen i lang tid. I Norge ble prinsippet om åpen tilgang løftet frem allerede i forskningsmeldingen *Vilje til forskning* (St. meld.nr. 20, 2004-2005) og prinsippet om at «all forskning som er helt eller delvis offentlig finansiert skal være åpent tilgjengelig» har blitt tydeliggjort i senere stortingsmeldinger.

I 2018, året etter at regjeringen vedtok *Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler*, sluttet Norges forskningsråd seg til cOalition S og Plan S, hvor man sammen med andre lands organisasjoner for finansiering av forskning stilte seg bak en felles plan med krav om åpen publisering for forskning

⁶⁴ <https://www.openscience.no/strategi-norsk-vitenskapelig-publisering-etter-2024>

⁶⁵ <https://www.regjeringen.no/contentassets/6b8af231907a4899a7a05c72b7416191/rapport-nasjonale-retningslinjer.pdf>

⁶⁶ <https://www.regjeringen.no/contentassets/ae7f1c4b97d34806b37dc767be1fce76/nasjonale-mal-og-retningslinjer-for-apen-tilgang-til-vitenskapelige-artikler.pdf>

de finansierte. Planen fikk betydning for forskningsrådsprosjekter som ble finansiert etter 2021 og publikasjonene som disse resulterte i.

Da Norge signerte Plan S i 2018, var kun 3 prosent av de norske publikasjonene på nivå 2 og 30 prosent av de norske publikasjonene på nivå 1 publisert i åpne publiseringskanaler, dvs. kanaler som tilfredstilte kravene om åpen publisering slik de ble avgrenset i Plan S. Derfor vurderte myndighetene at nivå 2 kunne være til hinder for at norske publikasjoner kunne publiseres åpent. I 2019 gjennomførte Kunnskapsdepartementet en høring hvor man viste til at kravet i Plan S om åpen publisering hadde aktualisert spørsmålet om det var behov for å justere den norske publiseringsindikatoren med tanke på at åpne kanaler var underrepresentert på nivå 2. Spørsmålene som departementet ønsket at institusjonene, organisasjonene og andre myndigheter svarte på, var formulert slik:

- Fortsette med dagens indikator uendret?
- Fortsette med dagens indikator uendret, i kombinasjon med en egen indikator som belønner åpen publisering, enten på begge nivåer eller bare å nivå 2?
- Beholde nivå 2, men midlertidig sette uttellingen lik nivå 1 i en overgangsperiode?

Etter høringsrunden konkluderte Kunnskapsdepartementet slik da statsbudsjettet ble lagt frem 7. oktober 2019:

Kunnskapsdepartementet sende våren 2019 ut på høring ei sak om mogleg endring av publiseringsindikatoren i finansieringssystemet for universitet og høgskular som følge av Plan S. Eit klart fleirtal gjekk inn for å halde indikatoren uendra. To hovudargument går igjen mot å gjere endringar for å stimulere til meir open tilgang: at omsynet til forskingskvalitet vil kunne bli svekt, og at andre alternativ vil vere betre for å stimulere til open tilgang i gode kanalar, til dømes forhandlingar med dei forlaga som gir ut vitskaplege tidsskrift. Departementet deler desse synspunkta. Publiseringsindikatoren blir derfor ikkje endra.

Høringsrunden viste at man ønsket å se politikken for åpen tilgang i sammenheng med hensynet til kvalitet og tanken om at det finnes «gode kanalar».

Av kanskje større betydning for den videre utviklingen av publiseringsindikatoren var likevel at de større norske forskningsinstitusjonene, som er med i nasjonale konsortieavtaler med de store tidsskriftsforlagene, fikk forhandlet fram avtaler om åpen tilgang (publiser- og les-avtaler) som ga tilgang til åpen publisering i størstedelen av tidsskriftene på nivå 2. Dessuten etablerte en rekke institusjoner institusjonelle rettighetsstrategier som er uavhengige av tidsskriftenes forlagstilknøytning. Videre var det sterk økning i tidsskrifter som forlot

abonnementsbetaling og gikk over til å publisere åpent mot betaling, og mange nye tidsskrifter med åpen publisering mot betaling kom til. I sum har dette ført til at hele 77,8 prosent av alle NVI-rapporterte vitenskapelige artikler i 2022 var åpne på publiseringstidspunktet. Med utgangspunkt i data fra 2016-2020 viste en analyse i 2021 at 76 % av publikasjonene på nivå 2 og 64 % av publikasjonene på nivå 1 var åpne.⁶⁷ Forklaringen på at en høyere andel av nivå 2 publikasjonene er åpne ligger i publiser- og les-avtalene, som inneholder grunnfjellet av nivå 2 tidsskriftene. Det har altså vist seg at publiseringsindikatoren ikke hindrer åpen publisering.

Samtidig har bekymringen for kvaliteten i internasjonal publisering økt. I den nye *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024* er en av bekymringene at (s. 39):

Mekanismene i modellen med publiseringsavgift stimulerer til kvantitet foran fokus på god kvalitetssikring hos utgiverne og medfører utfordringer med useriøse aktører innen forskningspublisering.

Bekymringen munner ut i en anbefaling som er direkte relevant for denne utredningen (s. 54):

Videreutvikle Register over vitenskapelige publiseringskanaler i samarbeid med fagmiljøene, inkludert: sikre kritisk evaluering av tidsskrifter gjennom kanalregisteret; bidra til at det nasjonale kanalregisteret kan integreres med relevant internasjonal infrastruktur; synliggjøre relevante og gode diamanttidsskrifter.

Også denne anbefalingen er relevant (s. 47):

Å etablere et internasjonalt register over anbefalte vitenskapelige publiseringskanaler etter norsk modell, men registeret må utvides med flere kvalitetsfiltre. Registeret må sjekke fagfelleverderingsprosessen som i dag, men må også synliggjøre kostnadene ved publisering og presentere de samlede tjenestene tidsskriftet leverer. Dette vil bidra til å synliggjøre og heve nivået på gode tidsskrifter og samtidig gjøre det lettere for nye tidsskrifter å bli anerkjent.

Etter publiseringsutvalgets vurdering samvirker publiseringsindikatoren og Kanalregisteret godt med målene om åpen publisering. Uroen en del uttalte for noen år tilbake om at indikatorens utforming, og særlig nivå 2, sto i veien for åpen publisering har vist seg å ikke stemme. Publiseringsindikatorens nivå 1, og Kanalregisteret er viktige verktøy for å fremme kvalitet i et uoversiktlig publiseringslandskap. Behovet for å bygge videre på dette og videreutvikle kanalregisteret som et

⁶⁷ Karlstrøm, N., Wenaas, L., Røeggen, V. (2021). [Overgang til åpen publisering i Norge. Status for åpen publisering og kartlegging av kostnader.](https://www.openscience.no/media/2698/download?inline) <https://www.openscience.no/media/2698/download?inline>

kvalitetsregister er understreket både av innspillene utvalget har fått og i *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024*.

8.2 Ansvarlig vurdering av forskning

I vurderingen av forskeres kompetanser, erfaringer og meritter har vitenskapelige publikasjoner og publikasjonslister tradisjonelt spilt en viktig rolle. De senere årene har det vært økende uro internasjonalt omkring *hvordan* vitenskapelig publisering vurderes når forskere søker om opprykk, ansettelse eller forskningsmidler. Kritikken har dels siktet mot lettvinde metoder hvor man vurderer publiseringskanalen i stedet for den enkelte publikasjonen. Man har også vært kritisk til å vektlegge vitenskapelig publisering ensidig framfor andre kompetanser. Dessuten har det vært en bekymring for at uheldig vurderingspraksis også kan gi uheldige endringer i publiseringsadferd og brudd på forskningsetikk.

Ansvarlig vurdering av forskning er dermed også et politikkområde som kan påvirke hvordan publiseringsindikatoren og Kanalregisteret vurderes, utformes og organiseres. Her skal vi omtale indikatorens relasjon til tre initiativer som er ment å rettlede hvordan forskere og deres arbeider skal vurderes: DORA-erklæringen fra 2012, Universitets- og høgskolerådets *Veileder for vurdering av akademiske karrierer* fra 2021,⁶⁸ og *Agreement on Reform of Research Assessment*,⁶⁹ som siden 2022 er undertegnet av flere hundre organisasjoner innen forskningen og promoveres av sammenslutningen Coalition for Advancing Research Assessment (CoARA). I Norge har 19 institusjoner signert, inkludert Universitets- og høgskolerådet og Norges forskningsråd.

DORA-erklæringen (San Francisco Declaration on Research Assessment, 2012) ble undertegnet av Norges Forskningsråd i 2018. Erklæringen omhandler vurdering av forskning og har følgende hovedanbefaling:⁷⁰

Do not use journal-based metrics, such as Journal Impact Factors, as a surrogate measure of the quality of individual research articles, to assess an individual scientist's contributions, or in hiring, promotion, or funding decisions.

Med utgangspunkt i denne ble det reist spørsmål ved om denne anbefalingen sto i strid med publiseringsindikatorens inndeling i to kvalitetsnivåer, med høyere poenggivning til noen kanaler enn andre. I Publiseringsutvalgets veiledning *Bruk av bibliometri på individnivå* fra 2020 ble dette spørsmålet adressert eksplisitt. Utvalget konkluderer med at selv om en forskers kompetanse eller kvaliteten på en

⁶⁸<https://www.uhr.no/temasider/karrierepolitikk-og-merittering/vurdering-av-akademiske-karrierer/>

⁶⁹ <https://coara.eu/>

⁷⁰ <https://sfdora.org/>

publikasjon ikke kan vurderes ut hvor den er publisert, så kan det ut fra andre formål være relevant å vurdere *tidsskrifter*, slik det skjer i Kanalregisteret. Nivåinndelingen kan legge grunnlag for god publiseringsstrategi på institusjonelt eller nasjonalt nivå. Ellers skiller Kanalregisteret og nivåinndelingen seg fra *Journal Impact Factor* ved at den bygger på faglige vurderinger.

Universitets- og høyskolerådet har over tid arbeidet med spørsmål knyttet til forskerevalueringer og publiserte i 2021 *Veileder for vurdering i akademiske karriereløp*, også kalt NOR-CAM. Gjennom NOR-CAM gjøres koblingen til Publiseringsutvalgets egen veiledning om *Bruk av bibliometri på individnivå* (2020) eksplisitt ved at denne er gjengitt i sin helhet på side 12. Essensen er at hvis man velger å bruke bibliometri på individnivå, må man ta ansvar for en rekke begrensninger:

Ansettelse, opprykk, karriereoppfølging og fordelinger av oppgaver og ressurser skal bygge på helhetsvurderinger. I de fleste tilfeller skal ikke bare forskningen vurderes. Men også i vurderinger av forskningen har bibliometriske indikatorer begrenset verdi fordi de kun er tilbakeskuende, ikke tar hensyn til forskjeller i forutsetninger og ikke kan erstatte et beslutnings ansvar.

Publiseringsutvalgets veiledning om *Bruk av bibliometri på individnivå* ble utviklet i samarbeid med UHR-Forskning, organet der ledelsen ved medlemsinstitusjonene samordner seg innen forskningsområdet. Samarbeidet førte til denne presiseringen i slutten av veiledningen:

Vi understreker at dette kun er ment som råd. Vurdering av forskere på individnivå er et faglig ansvar for institusjonene og må tilpasses institusjonenes innretning og fagområdeforskjeller.

Dette kan være et viktig prinsipp å ta med videre i utviklingen av ansvarlig evaluering av forskere.

Det er altså enighet både om varsomhet i bruk av indikatoren på individnivå, og at den kan brukes på organisasjons- eller nasjonsnivå – dvs. det nivået som publiseringsindikatoren er skapt for.

Et tredje initiativ om forskervurdering er *Agreement on Reform of Research Assessment* (2022), som er en internasjonal avtale. Mens UHRs veileder er tydelig innrettet mot vurderinger av forskere i deres karrierer, omfatter *Agreement on Reform of Research Assessment* også vurderinger av søknader om ekstern finansiering og evalueringer av forskningsorganisasjoner og deres underenheter. Denne avtalen er gjennomgående kritisk til bruk av bibliometri.⁷¹

⁷¹ Gunnar Sivertsen (NIFU) and Alex Rushforth (CWTS): *The New European Reform of Research Assessment*, R-Quest Policy Brief No. 7 (2022). <https://www.r-quest.no/wp-content/uploads/2023/02/R-QUEST-Policy-Brief-7.pdf>

Alle de nevnte initiativene til ansvarlig vurdering av forskere og forskning er viktige, men de er ikke til hinder for å bruke bibliometri generelt og publiseringsindikatoren spesielt på overordnede organisatoriske nivåer i norsk forskning. Dette er den tiltenkte bruken. Bruk på individnivå må man imidlertid være varsom med i tråd med retningslinjene fra Publiseringsutvalget som er gjengitt i UHRs veileder.

Bruken av kanalregisteret på individnivå, som veiledning til forskere i et stadig mer uoversiktlig publiseringslandskap, anses som ønsket bruk.

8.3 Norsk fagspråk

Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med Kultur- og likestillingsdepartementet lagt fram *Frå ord til handling. Handlingsplan for norsk fagspråk i academia* (2023).⁷² Handlingsplanen vurderer at publiseringsindikatoren favoriserer publisering på engelsk (s. 13.):

Publiseringsindikatoren i finansieringssystemet for universitet og høyskular har eksistert i mange år og har i praksis favorisert vitenskapleg publisering i internasjonale engelskspråklege kanalar framfor norskspråklege.

At engelsk fortrenger norsk i academia står sentralt i hele Handlingsplanen (s.7):

Formålet med denne handlingsplanen er å setje i verk tiltak som er kraftfulle nok til å gje ei reell styrking av norsk fagspråk, samstundes som domenetapet til engelsk skal motverkast og etter kvart bli snudd.

Begrepet *domenetap* defineres slik i språkloven:⁷³ «Omgrepet domenetap blir nytta om situasjonar der eit språk blir fortrent av eit anna (større) språk innanfor ulike domene.»

Et annet relevant begrep er *flerspråkligheit*, eller mer presist, *parallellspråkligheit*. Dette begrepet er hittil lagt til grunn for UHRs *språkpolitiske plattform*,⁷⁴ for Språkrådets *Veiviser for språkvalg i universitets- og høyskolesektoren* og de norske og nordiske rapportene som denne bygger på,⁷⁵ og for Universitets- og høyskolerådets støtte siden 2019 til *Helsinki-initiativet om flerspråkligheit i formidling av forskning*.⁷⁶

⁷²<https://www.regjeringen.no/contentassets/1800367dc51846b98a0b33817f03c958/no/pdfs/handlingsplan-fra-ord-til-handling.pdf>

⁷³ LOV-2021-05-21-42, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42>

⁷⁴ <https://www.uhr.no/ressurser/sprakpolitisk-plattform/>

⁷⁵ <https://www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Forsking-og-hogre-utdanning/veiviser-for-sprakvalg-i-universitets-og-hogskolesektoren/>

⁷⁶ <https://www.uhr.no/nyheter/nyheter-fra-uhr/universitets-og-hogskoleradet-stotter-helsinki-initiativet-om-flerspraklighet-i-formidling-av-forskning.4726.aspx>

Flerspråklighet er ikke et presist faglig begrep for språklig praksis i forskeres skriftlige kommunikasjon. Ordet kan også brukes om personers språkkompetanse. Det presise begrepet er *parallellspråklighet*. Vi henter definisjonen fra Nordisk Ministerråds gjeldende *Deklarasjon om nordisk språkpolitikk*, som de nordiske ministrene for forskning og høyere utdanning undertegnet i 2006:⁷⁷

Med parallellspråklighet menes samtidig bruk av flere språk innenfor ett eller flere områder. Det ene språket slår ikke ut det andre, men språkene brukes parallelt.

Vi har sett at begrepet domenetap forutsetter det motsatte, at ett språk fortrenger et annet. I det følgende bruker vi ordet flerspråklighet i betydningen parallellspråklighet fordi det er brukt slik i andre dokumenter. Spørsmålet blir: Finnes det en tendens til at engelsk fortrenger norsk når norske forskere publiserer? Ser vi et domenetap eller finnes det en vedvarende flerspråklighet?

Det ligger nær å bruke begrepet domenetap hvis man prosentfordeler de vitenskapelige publikasjonene mellom to språk, slik man gjør i Handlingsplanen (s.7):

Delen av registrerte publikasjoner i det nasjonale forskingsinformasjonssystemet Cristin som er norskspråklege, er redusert fra 16 prosent i 2010 til 9 prosent i 2021, det seinaste året vi har tal for. Det er store skilnader mellom fagområda: Innenfor naturvitenskap og teknologi er det nesten ikkje vitenskaplege publikasjonar på norsk, i medisin og helsefag er 5 prosent av publikasjonane på norsk, i humaniora er delen norskspråklege publikasjonar redusert frå 42 til 27 prosent i perioden 2011–2019, og i samfunnsvitenskap er delen redusert frå 33 til 24 prosent i den same perioden.

Kilden til disse opplysningene er fokusartikkelen «Språk og vitenskapelig publisering» i *Indikatorrapporten 2020* fra Norges forskningsråd.⁷⁸ Den viser at andelen publikasjoner på engelsk i samfunnsvitenskap og humaniora primært øker fordi antallet publikasjoner på engelsk øker. Antallet publikasjoner på norsk er relativt stabilt. Det er altså ikke slik at engelsk fortrenger norsk. Dessuten viser artikkelen at andelen forskere i disse fagområdene som publiserer på norsk (ved siden av andre språk) er nokså stabil på 70-80 prosent. Med andre ord vedvarer flerspråkligheten i disse fagområdene. Artikkelen konkluderer med at fagenes tradisjoner for å finne relevante målgrupper gjennom flerspråklighet må respekteres og at norsk og engelsk ikke bør settes opp mot hverandre som motsetninger.

Konklusjonen er i tråd med en teoretisk artikkel om begrepet domenetap som utkom i tidsskriftet *Norsklæreren* i 2002.⁷⁹ Artikkelen viser at begrepet ikke er

⁷⁷ <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:700895/FULLTEXT01.pdf>

⁷⁸ <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/fokusartikler-og-dypdykk/sprak-og-vitenskapelig-publisering/>

⁷⁹ Dag Finn Simonsen. (2002). Å velge bort norsk. *Norsklæreren*, 2/2002, s. 5-17.

egnet til å forstå profesjonell flerspråklighet i språklige valgsituasjoner hvor man til enhver tid velger språk etter hvilket som er relevant ut fra hensikt og målgruppe, og hvor ingen av språkene dermed fortrenses. Det er dette som skjer når humanister og samfunnsvitere noen ganger publiserer på engelsk, noen ganger på norsk, og noen ganger på andre språk, hvorav tysk, dansk, svensk, fransk og spansk er de som oftest registreres i de vitenskapelige publikasjonene i Cristin.

Begrepet flerspråklighet blir desto mer anvendbart når man ser på de av forskernes publikasjoner som *ikke* er vitenskapelige. Siden 2011 er det registrert snart 300,000 formidlingspublikasjoner i Cristin. Hele 85 prosent av disse er på norsk og de kommer fra alle fag, blant dem de naturvitenskapelige og helsevitenskapelige. Det betyr at vi også finner en flerspråklig praksis med bruk av norsk blant de mange forskerne som sjelden eller aldri publiserer vitenskapelig på norsk. Ved å publisere på norsk for større målgrupper bidrar de ikke bare til å forsvare fagspråket, men også til å utvikle det. Dette er en praksis som alltid har vært der. Norsk forskning i fysikk har aldri vært publisert vitenskapelig på norsk. Før engelsk var det på latin, fransk og tysk. Den negative trenden som Handlingsplanen påstår truer utviklingen av norsk fagspråk, finnes ikke i fag som aldri har hatt norsk som viktigste vitenskapsspråk. Tvert imot er trenden stabil. *Tidsskrift for den norske legeforening*, som er utgitt siden 1890, fortsetter å ha en viktig rolle i å røkte norsk fagspråk samtidig som artiklene er relevante for norsk praksis.

Begrepet flerspråklighet (i betydningen parallellspråklighet) var rettleidende da publiseringsindikatoren ble utformet i 2004. Som nevnt i kapittel 3.1, var det norske systemet for dokumentasjon av vitenskapelig publisering som hadde eksistert inntil da, basert på et skille hvor alle utenlandske (såkalt «internasjonale») tidsskrifter ble rangert over de norske. Denne nedgraderingen av publisering på norsk ble praktisert både i nasjonal publiseringsstatistikk og lokalt mange steder, for eksempel ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet og ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo.

Ved utformingen av indikatoren ble alle språk stilt likt innenfor 80 prosent av publikasjonsmengden (nivå 1). Virkningen var for eksempel at publisering i *Tidsskrift for den norske legeforening*, *Norsk pedagogisk tidsskrift* og *Nytt norsk tidsskrift* fikk samme vekt som publisering i tidsskrifter som er møtesteder for ulike lands forskere og deres felles kvalitetskrav. Denne likestillingen av språk i indikatoren har blant annet ført til at vi senere har fått omkring femti nye tidsskrifter som utgir vitenskapelige artikler på norsk og er startet i Norge, for eksempel *Sykepleien Forskning*⁸⁰ og *Nordisk barnehageforskning*.⁸¹

Det daværende Utdannings- og forskningsdepartementet stilte krav om differensiering etter kvalitet i indikatoren i 2004. Dette ble løst ved at fagorganene i

⁸⁰ <https://sykepleien.no/forskning>

⁸¹ <https://www.nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/index>

alle fag fikk nominere de ledende og mest sentrale internasjonale tidsskriftene til nivå 2. Heller ikke her var språk et kriterium. Fagorganene i nordisk språk og litteratur og i rettsvitenskap nominerte tidsskrifter som utkommer på norsk. Fagorganet i romansk språk og litteratur nominerte tidsskrifter som utkommer på italiensk, portugisisk og spansk, mens fagorganet i germanistikk nominerte tidsskrifter som utkommer på tysk og nederlandsk. Når de fleste fagorganer nominerte tidsskrifter som utkommer på engelsk, var det ikke fordi disse fagene foretrekker engelsk framfor norsk, men fordi det felles vitenskapelige språket i disse fagene er engelsk.

I 2019 var publiseringsutvalget og UHR med på å starte *Helsinki Initiative on Multilingualism in Scholarly Communication* for å fremme parallellspråklighet i forskeres publisering.⁸² Initiativet samler forskere og forskningsorganisasjoner i mange land som er opptatt av å forsvare bruken av andre språk enn engelsk i forskningen. For å fremme saken bruker man begrepet *balansert flerspråklighet* med utgangspunkt i en artikkel som utkom året før.⁸³ Begrepet balansert flerspråklighet innebærer avveininger mellom ulike hensyn og egner seg dermed bedre til å motivere, anbefale, rettlede eller styre språkutviklingen i forhold til andre hensyn. I forskningspolitikken har andre hensyn for eksempel vært forskningsopphold for stipendiater i utlandet for å etablere seg i internasjonale nettverk, utlysning av norske stillinger i internasjonal konkurranse, satsing på økt gjennomslag for finansering i EUs rammeprogrammer og økt forskningssamarbeid med land vi ikke deler språk med.

Vi vurderer at begrepet balansert flerspråklighet er bedre egnet enn domene-tap hvis man vil beskrive og styre forskernes bruk av språk når de publiserer. Da unngår man å sette to språk opp mot hverandre og man kan *balansere* mot andre forskningspolitiske hensyn.

8.4 Publiseringutvalgets vurderinger

Sammenfattende mener Publiseringutvalget at publiseringindikatoren ikke har vist seg å motvirke, men tvert om kan samvirke med målene for de tre initiativene vi har omtalt i dette kapittelet: åpen publisering, ansvarlig vurdering av forskere og en gunstig utvikling for norsk som fagspråk.

Initiativene for åpen publisering har med tiden vist seg å være tjent med at Kanalregisteret og publiseringindikatoren finnes. For å fremme forskningspolitiske mål om både kvalitet i forskningen og åpen publisering samtidig, mener publiseringutvalget at indikatoren er nødvendig. Indikatoren kan bidra til dette gjennom

⁸² <https://www.helsinki-initiative.org/>

⁸³ Gunnar Sivertsen. (2018). Multilingüisme equilibrat en ciència. *BiD: textos universitaris de bibliotecnologia i documentació*, 40, <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2018.40.25>.

god utnyttelse av ressursene, og å følge utviklingen i publiseringslandskapet gjennom statistikk og dokumentasjon.

Initiativene til ansvarlig vurdering av forskning innebærer viktige grenseopp-ganger mot uansvarlig bruk av bibliometri på individnivå, men kan ikke innebære en avskaffelse av bibliometrisk informasjon generelt. Vurdering av forskere på individnivå er et faglig ansvar for institusjonene og de myndighetene og organisasjonene som bidrar til ekstern finansiering av forskning. Publiseringutvalget ønsker fortsatt å gi råd om ansvarlig bruk av informasjon fra vitenskapelig publisering ved vurdering av forskning.

Hensynet til norsk som fagspråk samvirker godt med publiseringsindikatoren. Publiseringsindikatoren har sidestilt alle språk innen 80% av publikasjonsmengden. Antallet publikasjoner på norsk, og andelen forskere som publiserer på norsk er nokså stabil. Når andelen publikasjoner på norsk synker, er det fordi det er enda sterkere vekst i internasjonal publisering. Det er ikke språkkrav knyttet til hvilke kanaler som er på nivå 2. Når engelsk dominerer her, er det fordi det felles vitenskapelige språket internasjonalt er engelsk innen mange fag.

Generelt ser utvalget at publiseringsindikatoren samvirker godt med målene om åpen publisering, ansvarlig vurdering av forskere og en gunstig utvikling for norsk som fagspråk.

9 Løsninger i andre land

I mandatet for utredningen inngår denne oppgaven: «Utredningen bør vurdere hvordan de angitte behovene blir dekket i andre land, og se hen til mulige utviklingstrekk i det samlede datagrunnlaget knyttet til vitenskapelig publisering internasjonalt.» Dette er i seg selv en stor oppgave som vi har valgt å løse ved å konsentrere oss om fire av de fem behovene som mandatet peker på: 1) behovene til finansieringssystemene for helseforetak og forskningsinstitutter for en publiseringssindikator som stimulerer både til kvalitet og omfang i forskningsproduksjonen, 2) god statistikk om vitenskapelig publisering som kan benyttes til styrings- og analyseformål og andre formål både nasjonalt og ved forskningsinstitusjonene, 3) god avgrensning av publikasjoner som følger vitenskapelige metoder og normer for kvalitetssikring, og 4) forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag. Det femte punktet i mandatet, som ikke tas med her, er behovet for å redusere kostnader, men vi vurderer dette underveis i forhold til de andre punktene.

For hvert av de fire punktene, hvorav punkt 2 og 3 vil bli behandlet i sammenheng, skal vi gi korte oversikter og drøftinger av lærdommer som eventuelt kan hentes fra utlandet. Sammen med de tidligere kapitlene vil dette gi en referanseramme for diskusjonen av de alternative modellene i kapittel 10.

9.1 Finansiering av forskningsinstitusjoner

Både finansieringen og organiseringen av forskningen varierer mellom land. Begge forhold avhenger av politiske valg over lang tid og bruken av landets egne offentlige midler i hvert nye statsbudsjett.⁸⁴ De internasjonale forskjellene er tydelige i de tre sektorene denne utredningen omfatter:

Helsesektoren: I Norge er universitetssykehusene siden 2002 med blant helseforetakene som utfører spesialisthelsetjenesten. Helse- og omsorgsdepartementet har dermed ansvar for forskningen og et behov for et eget finansieringssystem for

⁸⁴ Lepori B., Jongbloed B., and Hicks D. (Eds). *Handbook of Public Research Funding*, Edward Elgar Publishing, 2023.

forskning. Dette behovet ser vi ikke i samme grad i andre land der forskningen i universitetssykehusene typisk er en del av UH-sektoren.

Instituttsektoren: Norge har en relativt stor instituttsektor. Det har også enkelte andre land som Frankrike, Tyskland, Nederland og Sverige. Men Norge skiller seg ut med en felles nasjonal konkurransearena omkring en statlig grunnbevilgning som er relativt lav i forhold til omsetningen. Andre land med mye offentlig forskning utenfor høyere utdanning har store sentraliserte statlige organisasjoner for å ivareta dette (f.eks. CNRS i Frankrike), eller store føderale organisasjoner som i motsetning til de regionalt finansierte universitetene mottar midler til forskning (f.eks. Max Planck instituttene i Tyskland), eller store økonomisk selvstendige sammenslutninger av institutter (NWO i Nederland og RISE i Sverige). Med en felles konkurransearena for grunnbevilgninger, som andre land ikke har, trenger den norske instituttsektoren i likhet med helsesektoren et eget finansieringssystem for forskning.

UH-sektoren: Her er det større likhet med andre land. De fleste land i Europa finansierer denne sektoren over de statlige eller regionale budsjettene. Fordeelingen mellom de enkelte institusjoner kan framgå mer eller mindre eksplisitt gjennom tydelige og transparente budsjettmodeller. De fleste europeiske land har en eksplisitt særskilt finansiering av forskning gjennom UH-budsjettene.⁸⁵ Det mest kjente eksempelet er Storbritannia, som lar studentene betale for utdanningsaktiviteten gjennom studieavgifter. Universitetene konkurrerer seg imellom om grunnbevilgningene til forskning ved at det utføres forskningsevalueringer hvert sjuende år (Research Excellence Framework). I Danmark og Sverige er det ikke studentene som finansierer utdanningsaktiviteten, men i likhet med Storbritannia og de fleste andre europeiske land, får institusjonene for høyere utdanning *særskilte forskningsmidler* gjennom egne kapitler i statsbudsjettene. Norge skiller seg ut ved å gi en *samlet rammebevilgning* til både forskning og utdanning. Det nye i 2025 blir at forskningen ikke lenger er representert med indikatorer i budsjettmodellen.

Eksplisitte budsjettmodeller for forskningen ved offentlige forskningsinstitusjoner betegnes ofte som resultatbaserte systemer for forskningsfinansiering, 'performance-based research funding systems' (PRFS).⁸⁶ Betegnelsen brukes hvis man vurderer oppnådde resultater og ikke bare innsatsfaktorer (for eksempel antall forskere i førstestillinger). Resultatbaserte systemer for finansiering av

⁸⁵ Zacharewicz, T., Lepori, B., Reale, E., and Jonkers, K. (2019). Performance-based research funding in EU Member States – A comparative assessment. *Science and Public Policy*, 46(1), 2019, 105–115.

⁸⁶ Hicks, D. (2012.) Performance-based university research funding systems. *Research Policy*, 41(2), 251-261.

forskningsinstitusjoner finnes i tre hovedtyper (som også kan kombineres i det enkelte land):⁸⁷

- *Evalueringbasert finansiering*. Eksempler: Italia, Latvia, New Zealand, Portugal, Storbritannia.
- *Indikatorbasert finansiering*. Eksempler: Belgia (Flandern), Danmark, Estland, Finland, Kroatia, Norge (men nå kun i helse- og instituttsektor), Polen, Slovakia, Sverige og Tyskland (innenfor hver delstat).
- *Finansiering på grunnlag av oppnådde resultater i utviklingsavtaler*. Eksempler: Danmark, Estland, Finland, Nederland, Sveits.

Som nevnt i kapittel 3, vurderte de norske myndighetene de to første alternativene ved implementeringen av Kvalitetsreformen tidlig på 2000-tallet og valgte da indikatorbasert finansiering fordi man vurderte løsningen som minst byråkratisk. En dansk rapport gir en kort oversikt over styrker og svakheter ved de tre hovedalternativene.⁸⁸

9.2 God publiseringstatistikk med et godt datagrunnlag

Over hele verden brukes de kommersielle bibliografiske datakildene Scopus (som utgis av Elsevier) eller Web of Science (som utgis av Clarivate) som grunnlag for bibliometriske indikatorer som bidrar til nasjonal oversikt over og internasjonal sammenligning av forskningen. Det fremste og eldste eksempelet er rapporten *Science & Engineering Indicators*,⁸⁹ som har vært utgitt av National Science Board i USA siden 1972. Inntil nylig var indikatorene til den amerikanske rapporten basert på data fra Web of Science, som ble startet i 1960-årene, men nå brukes Scopus, som ble lansert som konkurrerende produkt i 2004. I Norge utgir Norges forskningsråd hvert år *Indikatorrapporten* med publiseringsstatistikk basert på Web of Science.

Scopus og Web of Science er ikke primært utformet for å gi bibliometrisk statistikk, men for å gi forskere et effektivt redskap til å søke og finne relevante publikasjoner i verdens forskningslitteratur. For å sikre denne effektiviteten, knyttes de indekserte artiklene sammen gjennom siteringsrelasjoner. Ved å ta utgangspunkt i en eldre kjent artikkel kan forskere dermed finne senere utgitte artikler som har sitert denne i sine referanselister. Man kan med andre ord søke seg fram til forskningsfronten for et gitt tema.

⁸⁷ Sivertsen, G. (2023). Performance-based research funding and its impacts on research organizations. In: Lepori B., Jongbloed B., and Hicks D. (Eds). *Handbook of Public Research Funding*, Edward Elgar Publishing, pp. 90-107.

⁸⁸ Gornitzka, Å., Hansen, H.F., Hesthaven, J.S., Schneider, J.W., Sivertsen, G. (2019). *Fremtidssikring af forskningskvalitet*. Ekspertudvalget for resultatbaseret fordeling af basismidler til forskning. København: Uddannelses- og Forskningsministeriet.

⁸⁹ <https://nces.nsf.gov/pubs/nsb202333>

Datagrunnlaget for Scopus og Web of Science er innholdet i et *utvalg* av vitenskapelige tidsskrifter som i stor grad er overlappende mellom de to produktene. Beslutningen om hvilke tidsskrifter som skal dekket, tas blant annet ved å måle i hvilken grad artiklene i et tidsskrift blir sitert i andre tidsskrifters artikler. Dermed måles også kundebehovet for litteratursøk opp mot kostnadene ved å indeksere tidsskriftet. I praksis innebærer dette at man i stor grad prioriterer internasjonale tidsskrifter og konferanseserier som utkommer på engelsk. Dermed blir dekningsgraden høy i fag som primært publiserer i slike kanaler og lavere i fag hvor publisering i bøker eller konferanseserier og på nasjonalspråket også har betydning. I den norske *Indikatorrapporten* brukes data fra Web of Science derfor med dette forbeholdet:⁹⁰

Bibliometriske indikatorer basert på Web of Science-databasen har en del begrensninger som det er viktig å være klar over når man tolker resultatene. Blant annet varierer dekningsgraden av litteraturen mellom fagfelt. Høyest dekning oppnås for naturvitenskap, biomedisin og klinisk medisin. I teknologi er deknningen også relativt høy. For samfunnsvitenskapene og humaniora er deknningen dårligere (Aksnes & Sivertsen 2019). Årsaken til disse forskjellene er dels at ikke alle relevante tidsskrifter er indeksert i databasen, dels at publiseringsmønsteret varierer mellom fagfelt. I noen fagfelt er forskningskommunikasjonen i mindre grad sentralisert i internasjonale tidsskrifter, men heller mer rettet mot nasjonale tidsskrifter og bøker.

Scopus har noe bedre dekning enn Web of Science, men mønsteret av begrensninger er akkurat det samme.⁹¹ Begge kan brukes til internasjonale sammenligninger, særlig i de fagene hvor deknningen er god, men hvis formålet er å sammenligne institusjoner i samme land, blir grunnlaget nødvendigvis skjevt selv om man for eksempel tar hensyn til fagforskjeller i siteringshyppighet. Grunnen er at institusjoner har ulike fagprofiler og dermed ulik dekningsgrad. Dekningen av norsk forskning i de to datakildene har vært økende med årene. Med tall fra 2022 måler vi nå at dekningsgraden for Web of Science er 79 prosent i helsesektoren, 68 prosent i instituttsektoren og 61 prosent i UH-sektoren. Tallene vil kunne være litt høyere i Scopus.

På globalt nivå har bibliometrisk informasjon blitt fritt tilgjengelig gjennom Google Scholar og Microsoft Academic (sistnevnte heter nå OpenAlex). Disse dekker større deler av forskningslitteraturen (men med samme systematiske mangler) ved å bruke algoritmer for høsting av bibliografiske data direkte fra internett.

⁹⁰<https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/indikatorrapporten-dokument/vitenskapelig-publisering/internasjonalt-utvikling-i-vitenskapelig-publisering-og-sitering/>

⁹¹ Aksnes, D.W., Sivertsen, G. (2019). A Criteria-based Assessment of the Coverage of Scopus and Web of Science. *Journal of Data and Information Science*, 4(1): 1-21.

Dette gir en usikker avgrensning og problemer med å knytte publikasjoner til institusjoner på en fullstendig måte.⁹²

Det er ikke mange land som har oversikter over vitenskapelig publisering som ikke dekkes av Scopus eller Web of Science. Kina har to egne databaser for artikler i tidsskrifter som utkommer på kinesisk. Latin-Amerika har Latindex for artikler som utkommer på spansk og portugisisk. I Europa har 39 land nasjonale databaser som ligner på det norske Cristin-systemet, men bare femten av disse er heldekkende⁹³ og kun seks har en struktur som gjør det mulig å måle og sammenligne publiseringsaktivitet: Finland, Flandern (Belgia), Norge, Polen, Slovenia og Tsjekia.⁹⁴ Inntil 2021 hørte Danmark med til denne gruppen.

Betydningen av de nasjonale databasene avhenger av formålet. Scopus og Web of Science er å foretrekke for internasjonale sammenligninger, men hvis formålet er å sammenligne eller finansiere institusjoner med ulik fagprofil, kan det komme godt med å ha et datagrunnlag og en indikator som er a) forskerstyrt, b) heldekkende, og c) balansert i målingen av ulik publiseringspraksis. Dette kan vises ved å bruke tre land som eksempler.

Regionen Flandern i Belgia innførte resultatfinansiering av sine fem universiteter i 2003, blant annet med indikatorer basert på Web of Science. Dette førte til et økende raseri i offentligheten blant forskere i humaniora og samfunnsvitenskap. Oppstanden ble snart møtt med forståelse av de flamske myndighetene, blant annet fordi Flandern har en historie hvor flamsk (nederlandsk) språk har vært marginalisert av elitens fransk. Uansett fag kunne alle forstå at Web of Science nedvurderte flamsk som publiseringsspråk. For å løse konflikten, søkte man råd fra Norge i 2008 og etablerte en egen database for publikasjoner utenfor Web of Science som ledes og avgrenses av et publiseringsutvalg med representanter fra humaniora og samfunnsvitenskap.⁹⁵ Løsningen bidro til å stilne oppstanden, men har aldri vært ideell fordi de to ulikt definerte databasene (Clarivate definerer den ene) fortsetter å eksistere side om side som grunnlaget for finansiering.

⁹² Zhang, L., Cao, Z., Shang, Y., Sivertsen, G., & Huang, Y. (2024). Missing institutions in OpenAlex: possible reasons, implications, and solutions. *Scientometrics*, <https://doi.org/10.1007/s11192-023-04923-y>.

⁹³ Šile, L., Pölönen, J., Sivertsen, G., Guns, R., Engels, T.C.E., Arefiev, P., Dušková, m., Faurbæk, I., Holl, A., Kulczycki, E., Macan, B., Nelhans, G., Petr, M., Pisk, M., Soós, S., Stojanovska, J., Stone, A., Šušol, J., Teitelbaum, R. (2018). Comprehensiveness of national bibliographic databases for social sciences and humanities: Findings from a European survey, *Research Evaluation*, 27(4): 310–322.

⁹⁴ Kulczycki, E., Guns, R., Pölönen, J., Engels, T.C.E., Rozkosz, E.A., Zuccala, A.A., Bruun, K., Eskola, O., Starčič, A.I., Michal Petr., M., Sivertsen, G. (2020). Multilingual Publishing in the Social Sciences and Humanities: A Seven-Country European Study. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71 (11), 1371-1385. <https://doi.org/10.1002/asi.24336>.

⁹⁵ Engels, T. & Guns, R. (2018). The Flemish Performance-based Research Funding System: A Unique Variant of the Norwegian Model. *Journal of Data and Information Science*, 3(4), 45–60. DOI: 10.2478/jdis-2018-0020.

Til tross for at oppstanden i Flandern allerede var kjent, planla Sverige i 2007 (*Resurser för kvalitet*, SOU 2007:81)⁹⁶ å innføre Web of Science som del av grunnlaget for å beregne den direkte grunnbevilgningen til forskning ved universitetene ('fakultetsanslagen'). Det førte til et brev til myndighetene den 29. september 2008 hvor dekanene i humaniora og samfunnsvitenskap ved de fleste svenske universiteter gikk sammen om å anbefale 'det norske systemet' som et bedre alternativ fordi deres publiseringsmønster var marginalisert i Web of Science. Regjeringen overså dette innspillet og innførte Web of Science som finansieringsgrunnlag. Snart hadde halvparten av de svenske universitetene i stedet innført den norske publiseringsindikatoren for å dekke lokale behov.⁹⁷ Dermed gjorde de seg avhengig av hvilke kanaler som er med i Kanalregisteret og hvordan norske forskere plasserer kanalene på nivå. Dette er en halv løsning. De svenske databasene DiVA og Swepub har aldri oppnådd samme fullstendige dekning av vitenskapelige publikasjoner som vi har i Cristin.

Det tredje og siste eksempelet henter vi fra Danmark, som den 3. desember 2021 stoppet produksjonen av data til sin publiseringsindikator. Som svar på denne beslutningen har Aalborg Universitet utviklet sin egen bibliometriske indikator til lokale formål og med egne data.⁹⁸ Indikatoren inngår i den interne budsjettmodellen og i strategiutviklingen på instituttnivå. Indikatoren ligner den norske, men suppleres med en siteringsindeks etter forslaget som ble lagt fram av Kunnskapsdepartementet i 2016, men ikke innført her, se kapittel 10.3.3. Hensikten i Aalborg med å supplere med siteringer, er å unngå rangering av tidsskrifter i samsvar med DORA-erklæringen og CoARA (se kapittel 8.2). Men de fleste av instituttene kunne ikke godta at nivåinndelingen av tidsskrifter forsvant. Derfor beholder det danske universitetet informasjon om tidsskriftenes norske nivå. Dette bringer oss over til det neste mandatpunktet.

9.3 Behovet for informasjon om publiseringskanaler

I et uoversiktlig publiseringslandskap har forskere og fagmiljø behov for informasjon om publiseringskanalene. Det finnes en rekke slike informasjonskilder som brukes internasjonalt, også i Norge. Det gjelder for eksempel Sherpa Romeo,⁹⁹

⁹⁶<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2007/11/sou-200781/>

⁹⁷ Hammarfelt, B, Nelhans, G., Eklund, P., Åström, F. (2016). The heterogeneous landscape of bibliometric indicators: Evaluating models for allocating resources at Swedish universities, *Research Evaluation*, 25(3), 292–305.

⁹⁸ Stoustrup, J., Jensen, W., Kristensen, T. N., Larsen, B., Müller, C., Nielsen, T., Albretsen, J., Bjerg Bennike, K., Melchiorsen, P. M., Sivertsen, G., Stehouwer Øgaard, L. (2023). *AAU Forskningsindikator: Til fremme af AAU's Videnskabelige Publicering og Impact, Samarbejde, Synlighed, Åbenhed og Innovation*. Aalborg Universitet. <https://doi.org/10.54337/aau524581687>

⁹⁹ <https://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

Journal Checker Tool¹⁰⁰ og Directory of Open Access Journals (DOAJ).¹⁰¹ Sistnevnte ble først utviklet i et dansk-finsk-svensk samarbeid med nordisk finansiering, men opererer nå globalt og har medarbeidere fra alle kontinenter som bidrar til å sikre en akseptabel kvalitet på de tidsskriftene som tas med. Det norske Kanalregisteret har DOAJ som samarbeidspartner og inkluderer alle de tre nevnte i informasjonen om hvert tidsskrift.

Utviklingen i retning av stadig flere useriøse tidsskrifter har ellers ført til en kommersiell produktutvikling av løsninger. *Cabells* (cabells.com) er en betalings-tjeneste som gir oversikter over tidsskrifter som kan anbefales og hvilke man skal holde seg borte fra.

Forskerstyrte kanalregistre er det få av. Utenfor Norden er det primært bibliotekene som overvåker kvaliteten på tidsskriftene på nasjonalt nivå, mens Scopus og Web of Science brukes til å overvåke utenlandske tidsskrifter. Kina er i gang med å utvikle et eget register over anbefalesverdige tidsskrifter. Ungarn og Sør-Afrika bruker det norske Kanalregisteret til samme formål. Det samme gjør Sverige, men på et bredere grunnlag: «I ett första steg jämför vi publiceringskanalerna i Swepub mot auktoritetsregister i Danmark, Finland och Norge, samt mot Web of Science, Directory of Open Access Journals (DOAJ) och metadata i Swepub.»¹⁰² Det danske registeret er nå borte, og Aalborg Universitet bruker det norske som erstatning. Derimot vedlikeholdes det finske registeret på samme måte som det norske, og det er uformelt samarbeid mellom dem. Tidligere var det et bedre organisert samarbeid mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige om «Nordiska listan» som ble finansiert av Nordforsk, men forskningsrådene valgte å avslutte denne støtten.

Som vist i kapittel 8, har det vært økende skepsis til å rangere tidsskrifter ved å bruke bibliometriske indikatorer, både blant initiativene til åpen publisering og blant initiativene til ansvarlig vurdering av forskere. Derfor kan forskerstyrte kanalregistre være en aktuell løsning. Disse baserer vurderingene på ekspertisen i fagfellesskap hvor man har erfaringer med å publisere i tidsskriftene. Siden dette er arbeidskrevende og det i de fleste tilfeller er snakk om å vurdere tidsskrifter som mange lands forskere publiserer i, er internasjonalt samarbeid en mulighet for arbeidsdeling. Dette var den opprinnelige tanken med samarbeidet som Nordforsk finansierte. På dette feltet er det kanskje i første omgang mer praktisk å vurdere nordisk samarbeid enn samarbeid mellom større grupper av land. I stedet kan DOAJ trekkes nærmere inn i det nordiske samarbeidet. Det har de sagt at de vil være interessert i. Dette kommer vi tilbake til i kapittel 10.3.1.

¹⁰⁰ <https://journalcheckertool.org/>

¹⁰¹ <https://doaj.org/>

¹⁰² <https://www.vr.se/analys/sa-arbetar-vi-med-analys/bibliometri/svenska-listan---sakkun-niggranskade-kanaler-i-swepub.html>

9.4 Publiseringsutvalgets vurderinger

Gjennomgangen av løsninger i andre land viser et stort mangfold. Norge skiller seg fra andre land ved å ha en annen type finansiering av forskningen i helseforetak og instituttsektor. De fleste land utformer statistikk om forskning basert på publisering, men mange baserer seg på kommersielle løsninger. Dette er rimelige løsninger, men har betydelige svakheter da de ikke gir et dekkende bilde. En del land har utformet egne registre over anbefalte kanaler. Det som atskiller det norske systemet fra de fleste andre, er at det er basert på fagfellers vurdering av kanal, det er heldekkende, og det kobler sammen informasjon fra en rekke kilder.

10 Drøfting av mulige løsninger

De foregående kapitlene danner forutsetninger for utvalgets vurderinger i dette kapitlet, hvor vi drøfter mulige modeller med hensyn til de fem målene som er gitt i utredningens mandat og de tre hovedalternativene for organisering og ressursbruk som mandatet skisserer:

- Et alternativ som innebærer betydelig reduserte samlede administrasjonskostnader. Dette omtales som *alternativ 1* nedenfor og innebærer direkte bruk av utenlandske data uten rapportering fra institusjonene.
- En organisering som ligner dagens system og som er mest mulig effektivt gjennomførbart i lys av endringene i finansieringssystemet i UH-sektoren og samtidig ivaretar instituttsektorens og de regionale helseforetakenes behov. Hit hører *alternativ 2*. Vi har valgt å dele alternativ 2 inn i 2a og 2b, der 2a er et alternativ med kun ett nivå og 2b er et alternativ med to nivåer som i dag. Vi skiller dem fordi de kan innebære ulik faglig organisering.
- Et alternativ som dekker flere av forskersamfunnets informasjonsbehov knyttet til vitenskapelig publisering og publiseringskanaler vesentlig bedre enn i dag. Dette presenterer vi som *alternativ 3*.

Mandatet sier at utredningen skal vurdere alternativene i forhold til de fem følgende målene:

- behovene til finansieringssystemene for helseforetak og forskningsinstitutt for en publiseringsindikator som stimulerer både til kvalitet og omfang i forskningsproduksjonen
- god statistikk om vitenskapelig publisering som kan benyttes til styrings- og analyseformål og andre formål både nasjonalt og ved forskningsinstitusjonene
- god avgrensning av publikasjoner som følger vitenskapelige metoder og normer for kvalitetssikring
- forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag

- lavest mulig samlede administrasjonskostnader og rapporteringsbyrder

Vi bruker disse målene som kriterier ved vurderingen av hvert alternativ. Samtidig legger vi opplysninger og innspill fra foregående kapitler til grunn. Til slutt foretar vi en samlet vurdering.

10.1 Alternativ 1: En modell basert på utenlandske datakilder

Som alternativ 1 skisserer vi en modell basert på utenlandske datakilder. I denne modellen bygger publiseringsstatistikken på en eller flere utenlandske datakilder, for eksempel Web of Science, Scopus eller OpenAlex. Som i den norske *Indikatorrapporten* må man utvikle og anvende indikatorer som tjener formålet med statistikken. Ved alternativ 1 vil kanalregisteret avvikles. Informasjon om kanalers status og kvalitet vil være begrenset til internasjonale informasjonskilder som utvalget av tidsskrifter i Scopus og Web of Science.

En slik modell vil likne på den vi finner i mange andre land. Kapittel 9 viste at de fleste land ikke har rapportering på nasjonalt nivå, men i stedet bruker utenlandske datakilder.

I kapittel 6 viste vi at 96 prosent av årsverkene som går med til å skape publiseringsstatistikken er knyttet til rapporteringen. Her finnes det største potensialet for å spare årsverk og redusere rapporteringsbyrder. Ved å benytte utenlandske datakilder vil rapporteringen i Cristin ikke lenger ligge til grunn for utarbeidelse av publiseringsstatistikk.

Her hører det med i bildet at rapporteringen av vitenskapelige publikasjoner i Cristin har flere formål enn statistiske analyser basert på publiseringsindikatoren. Rapporteringen gir de nødvendige metadata til lokale arkiver og til det som skal bli NVA. Dessuten vil registrerte publikasjoner i Cristin fortsatt brukes i lokale årsrapporter og i CV'er, og de gir statistikk pr. publiseringskanal. Dersom man fortsatt ønsker denne typen rapportering vil en betydelig del av ressursbruken måtte opprettholdes.

Som vist i kapittel 9.2, varierer dekningsgraden i de utenlandske datakildene mellom fagene. Dekningsgraden er lav i humaniora og samfunnsvitenskap, delvis også i teknologi, og vitenskapelig publisering på norsk dekkes som regel ikke. Det samme gjelder bokpublisering uansett språk. Hvis ikke de andre formålene med rapportering blir borte, må man uansett fortsette med å produsere metadata for publikasjoner som ikke dekkes av de utenlandske datakildene. Som beskrevet i kapittel 6.6, er det ønskelig å effektivisere dette arbeidet.

En fordel med Alternativ 1 er at de utenlandske datakildene gir grunnlag for internasjonale sammenligninger. Slike analyser gjøres allerede i dag av Forskningsrådet i *Indikatorrapporten* og i fagevalueringene uten at de utenlandske dataene dermed erstatter fullstendige norske data. Noen av de større institusjonene

abonnerer dessuten på SciVal, som er basert på Scopus og gir samme mulighet. Flere institusjoner deltar i Nasjonal infrastruktur for bibliometri (NIB), som gir tilgang til Web of Science for bibliometriske formål. I alle disse sammenhengene bidrar data fra publiseringsindikatoren til å utvide og berike informasjonen, for eksempel ved at referanser i Scopus eller Web of Science kan knyttes til personer og enheter på samme velstrukturerte måte som i Cristin.

Går man gjennom de fire øvrige målene som mandatet sier at alternativene skal vurderes i forhold til, framkommer flere ulemper enn fordeler med alternativ 1.

Finansieringssystemet for institutter og helseforetak krever sammenlignbarhet på tvers av institusjoner med ulike fagprofiler. Fagene har ulik dekningsgrad i de utenlandske datakildene. Særlig instituttsektoren, men også helseforetakene, har institusjoner med ulike fagprofiler. Med tall fra 2022 og Web of Science som eksempel varierer dekningsgraden i helsesektoren mellom 86 prosent (Diakonhjemmet sykehus) og 68 prosent (UNN). I instituttsektoren er spennvidden mellom 88 prosent (Norsk polarinstitutt) og 29 prosent (Fridtjof Nansens institutt). Som vist i kapittel 9.2, blir et finansieringssystem mer legitimt hvis man har et datagrunnlag og en indikator som er a) forskerstyrt, b) heldekkende, og c) balansert i målingen av ulik publiseringspraksis. Eksemplene på manglende legitimitet og motstand var hentet fra Belgia (Flandern), Danmark og Sverige.

Statistikk som kan benyttes til styrings- og analyseformål og andre formål vil svekkes betydelig dersom man utelukkende bruker utenlandske datakilder. Dette ser man for eksempel i *Indikatorrapporten*, hvor de utenlandske datakildene suppleres med statistikk basert på datagrunnlaget for publiseringsindikatoren.

Målet om *god avgrensning av publikasjoner som følger vitenskapelige metoder og normer for kvalitetssikring* er vanskelig å oppnå hvis man kun inkluderer vitenskapelige publikasjoner i kanaler som kommersielle leverandører velger å indeksere. Som nevnt tidligere, vil dette for eksempel ekskludere de fleste norskspråklige publikasjoner. Åpnere datakilder som OpenAlex gir i seg selv usikre avgrensninger fordi man bruker algoritmer til å hente metadata fra internett. I praksis vil avgrensningen kunne variere fra dag til dag. Utenlandske datakilder er derimot viktige som *importkilder* i Cristin.

Når det gjelder hensynet til *forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag* vil dette svekkes i en modell som bruker utenlandske datakilder. I kapittel 9.3 viste vi at det finnes internasjonale oversikter over tidsskrifter med tvilsom utgivelsespraksis, men disse har ikke tilsvarende transparens og kvalitetssikring gjennom fagfellevurdering slik Kanalregistret har. Kapittel 7 dokumenterte at mange innspill til denne utredningen legger stor vekt på at vi fortsatt har og videreutvikler et forskerstyrt Kanalregister. Både motivasjonen for å delta og det nødvendige

datagrunnlaget kan bli redusert hvis man erstatter rapporteringen til Cristin med utenlandske datakilder.

En modell basert på utenlandske databaser er altså mulig å innføre, men den vil gi vesentlig mindre informasjon, og den vil ikke svare på forventningene i mandatet for denne utredningen. Det er heller ingen av innspillene utvalget har mottatt som har tatt til orde for en slik modell.

10.2 Alternativ 2: En organisering som ligner dagens system

I kapittel 3-6 har vi beskrevet formålene med dagens system, organiseringen og bruken av det, og ressursene som medgår. Dette danner utgangspunktet for alternativ 2, som er basert på dagens system. Innspillene utvalget har fått tyder på at hovedtrekkene i dagens modell har sterk oppslutning. Det er et tydelig ønske både i fagmiljøene og i sektorene om å videreføre en modell som involverer forskersamfunnet i å vurdere kvalitet, og som gir mer heldekkende informasjon enn det man kan få gjennom internasjonale datakilder. Argumentene for et alternativ som likner på dagens modell er tett knyttet til tre av målene som skisseres i utredningens mandat:

- god statistikk om vitenskapelig publisering som kan benyttes til styrings- og analyseformål og andre formål både nasjonalt og ved forskningsinstitusjonene
- god avgrensning av publikasjoner som følger vitenskapelige metoder og normer for kvalitetssikring
- forskeres behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag

Spørsmålet oppstår så om en modell som likner på dagens modell bør ha ett eller to kvalitetsnivå. Hva vil best stimulere både til kvalitet og omfang i forskningsproduksjonen, slik mandatet også presiserer? Her er det ulike synspunkter, og vi har valgt å skissere dette som to varianter av modell 2.

Alternativ 2a bygger på dagens organisering og dataproduksjon, men indikatoren forenkles ved at all publisering teller likt på bare ett nivå for godkjente kanaler. Det blir fortsatt nødvendig med faglig organisering, men en forenkling er mulig når oppmerksomheten rettes mot kvalitetskravene for godkjente kanaler.

Alternativ 2b bygger også på dagens organisering og dataproduksjon, og den faglige organiseringen omkring nominering til nivå 2 videreføres.

Uavhengig av om man går for alternativ 2a eller 2b, bør forbedringstiltakene omtalt i kapittel 7 vurderes. Disse tiltakene vil også redusere de samlede administrasjonskostnader og rapporteringsbyrder, som er ett av de fem målene alternativ 2 skal vurderes i forhold til.

10.2.1 Hensyn som taler for Alternativ 2a (ett nivå)

I utgangspunktet ser det ut som det kan være ressursbesparende å fjerne nivå 2. Modellen med ett nivå vil kunne få en enklere faglig organisering. Konsensusprosessene som definerer nivå 2, kan være krevende selv om man gjennomfører de besparende tiltakene vi pekte på i kapittel 7. I praksis vil organiseringen med ett nivå primært ha som formål å bidra til røktingen av kvaliteten på publiseringskanaler som er godkjent i Kanalregisteret. Man trenger et faglig beredskap for å behandle tvilstilfeller. Derfor må faginndelingen av registeret videreføres for å vite hvem som skal tas med på råd.

Besparelsene ved å fjerne nivå 2 blir likevel ikke store. Som vist i kapittel 6, utgjør den faglige organiseringen omkring publiseringsindikatoren kun 1,2 prosent av de samlede kostnadene. De øvrige argumentene for å fjerne nivå 2 kan deles i to grupper.

I den ene gruppen finnes argumenter om at *nivå 2 er vanskelig å praktisere*. Disse argumentene er utvalget godt kjent med og har stor forståelse for. I avslutningen av kapittel 7 har utvalget oppsummert noen spørsmål å arbeide videre med på grunnlag av bekymringer og forslag i innspillene som handler om å forenkle arbeidet med nivå 2. Men kriteriene for nivå 2 vil uansett være krevende å arbeide med. Man skal velge de viktigste kanalene på internasjonalt nivå innenfor 20 prosent av den vitenskapelige produksjonen innenfor faget. Det kan være vanskelig å trekke grensen på en måte som skiller på kvalitet, som er representativ for de aktive forskerne i faget, som trekker grensene mellom fag på en rimelig måte, og som tar hensyn til kanaler som er tverrfaglige eller har stor betydning i flere fag. Alt dette blir enklere med bare ett nivå for godkjente kanaler.

Den andre gruppen av argumenter for å fjerne nivå 2 er de som vurderer at *nivå 2 er i strid med andre forskningspolitiske initiativer og målsettinger*. Dette gjelder i hovedsak de initiativene og målene som ble gjennomgått i kapittel 8, nemlig åpen publisering, ansvarlig vurdering av forskning, og hensynet til norsk fagspråk. Argumentene i denne gruppen finnes også blant innspillene vi har referert i kapittel 7. I kapittel 10.4 kommer vi tilbake til hvordan publiseringsutvalget vurderer disse spørsmålene.

En del innspill har foreslått å heve kvalitetsnivået på nivå 1 for å redusere behovet for nivå 2. Man må da eventuelt ta hensyn til at godkjenningrutinene i Kanalregisteret er basert på noen objektive minimumskriterier som det er mulig for HK-dir å sjekke. Kvalitetskrav ut over disse må følges opp av faglige vurderinger i forskningsmiljøer som bygger på kjennskap til kanalene, med andre ord av den eksisterende faglige organisasjonen omkring publiseringsindikatoren. Kanalregisteret har i dag 24,238 tidsskrift eller serier og 1,652 bokforlag på nivå 1. Tallene har vært holdt nede de senere årene ved at fagorganene har bidratt til å fjerne kanaler som ikke brukes av norske forskere og som ikke blir indeksert andre

steder. Vår vurdering er at det er vanskelig å følge forslaget om å heve kvalitetsnivået på nivå 1 fordi det vil være svært ressurskrevende for forskerne som er med i fagorganene. Det er krevende nok å vurdere de 2,232 tidsskriftene eller seriene og de 85 bokforlagene som er på nivå 2.

10.2.2 Hensyn som taler for Alternativ 2b (to nivå)

I innspillene som vi gjennomgikk i kapittel 7, ble hensynet til kvalitet nevnt i flere av dem. Disse innspillene kom både fra institusjonene i de tre sektorene, fra fagorganene og fra myndighetene. Den gjennomgående tendensen i innspill som er opptatt av kvalitet, er at de anbefaler å videreføre nivå 2. Dette begrunnes med at videreføringen vil stimulere til kvalitet og støtte opp om nåværende egen bruk av indikatoren. På samme måte er hensynet til å stimulere til kvalitet over kvantitet hovedargumentet for at flertallet i publiseringsutvalget går inn for å videreføre nivå 2. Argumentene kan knyttes til to oppgaver som nivåinndelingen har vist seg å kunne utføre:

1. Nivå 2 kan motivere institusjonene og underliggende enheter til å sammenligne seg og arbeide med kvalitet på organisasjonsnivå
2. Nivå 2 kan gi faglig veiledning til nye eller lite aktive forskere om å publisere i viktige kanaler med velorganisert kvalitetsvurdering

Punkt 1 samsvarer med den opprinnelige begrunnelsen for nivå 2, som ifølge *Vekt på forskning* (2004, s. 38)¹⁰³ er å gi en ønskelig retning til det overordnede publiseringsmønsteret på institusjonsnivå og å understøtte institusjonenes arbeid med å fremme kvalitet. I dag kan det også være viktig at nivå 2 demmer opp for økende publikasjonsmengder uten tilstrekkelig kvalitet og gir større vekt til kanaler med velorganisert kvalitetssikring og høye kvalitetskrav.

Publiseringsutvalget mener ikke at nivå 2 i seg selv måler kvalitet, men vi har undersøkt effekten av å fjerne nivå 2. Dette gir et interessant bilde. Vi simulerte endringene i institusjonenes andeler av publiseringspoengene innenfor hver av de tre sektorene. Vi brukte tall fra 2022 og begrenset utvalget til institusjoner med mer enn 50 publiseringspoeng det året (se vedlegg 5). Endringene blir ikke store, men viser en tydelig tendens til at nedgangen blir størst for de institusjonene som vanligvis framhever seg i Forskningsrådets fagevalueringer og siteringsstatistikk. I UH-sektoren går andelen publiseringspoeng mest ned for Universitetet i Oslo. I helsesektoren skjer det samme for Oslo Universitetssykehus. Blant instituttene får Havforskningsinstituttet og Folkehelseinstituttet de mest reduserte andelen. Det kan se ut til at nivå 2 samvirker med generelle mål om kvalitet i norsk forskning.

¹⁰³ https://npi.hkdir.no/dok/Vekt_pa_forskning_2004.pdf

Siteringshyppigheten for norske institusjoner er målt i Tabell 6.2b i *Indikatorrapporten* for 2023.¹⁰⁴ I tabellen måles institusjonene ikke etter nivå 2-andel, men etter relativ siteringsindeks med utgangspunkt i Web of Science. Likevel blir bildet omtrent det samme som når vi simulerer omfordeling av poeng ved å fjerne nivå 2. Dette bekreftes i Figur 6.2b samme sted, som måler sammenhengen mellom publiseringsnivå og siteringsindeks. Man finner at «de norske artiklene i nivå 2 tidsskriftene er nesten dobbelt så mye sitert som artiklene som er publisert i nivå 1 tidsskriftene». På organisasjonsnivå er altså nivå 2 et mål som tenderer mot å samsvare med siteringshyppighet for artiklene på verdensbasis. Forskjellen er at nivå 2 dekker alle fag og fagområder like godt. Det gjør ikke siteringsdatabasene.

Det er problematisk kun å bruke siteringshyppighet som et direkte mål på kvalitet.¹⁰⁵ Derfor er en annen studie interessant i denne sammenhengen. En finsk-belgisk forskergruppe har utforsket forholdet mellom nivåinndeling av kanaler og ekspertvurdering av kvalitet i den enkelte artikkel.¹⁰⁶ Man brukte resultatene fra den britiske universitetsevalueringen i 2021 (Research Excellence Framework) og sammenlignet ekspertenes karaktergivning av den enkelte artikkel med hvordan samme tidsskrift var plassert i Finlands nivåinndeling av publiseringskanaler, som er inspirert av den norske og i stor grad bruker de samme kriteriene. Mens artiklenes Journal Impact Factor var kjent for de ekspertene som vurderte de britiske artiklene (men etter reglene skulle JIF ikke brukes i vurderingen), var den finske nivåinndelingen ukjent og kunne ikke påvirke vurderingene. Studien fant en sterk sammenheng mellom ekspertvurderingen og den finske nivåinndelingen. Sammenhengen med Journal Impact Factor var ikke like sterk.

De to studiene viser at selv om nivåinndelingen ofte omtales som tilfeldig og problematisk, er den i det store og hele treffsikker nok til å karakterisere kvalitet. Nivå 2 har altså vist seg å være en relativt robust og stabil indikator som kan gi norske institusjoner gode holdepunkter for å sammenligne seg og arbeide med kvalitet på organisasjonsnivå. Videre gir resultatene holdepunkter for å fremme forskerstyrt evaluering av tidsskrifter som alternativ til Journal Impact Factor.

Den andre oppgaven et nivå 2 kan utføre, er å gi veiledning om viktige kanaler med velorganisert kvalitetsvurdering til nye eller lite aktive forskere. Veiledning er et viktig ord her: Det handler om å gi råd om gode kanaler, ikke om i ettertid å vurdere forskere ut fra hvor de har publisert, noe som kan være i strid med ansvarlig vurdering. Behovet for veiledning er knyttet til at norsk forskning til enhver tid har mange nykommere og at mange ansatte er lite aktive i forskningen.

¹⁰⁴<https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/indikatorrapporten-dokument/vitenskapelig-publisering/6.2-nasjonal-publiseringsprofil/>

¹⁰⁵ Aksnes, D. W., Langfeldt, L., & Wouters, P. (2019). Citations, Citation Indicators, and Research Quality: An Overview of Basic Concepts and Theories. *Sage Open*, 9(1), 10.1177/2158244019829575.

¹⁰⁶ Pölönen, J., Engels, T.C.E, Guns, R. (2023). Journal metrics as predictors of Research Excellence Framework 2021 results: Comparison of impact factor quartiles and Finnish expert-ratings. STI Conference 2023. <https://dapp.orvium.io/deposits/64a824eb6918850a35e07fee/view>

Blant forskerne som hvert år registrerer vitenskapelige publikasjoner i Cristin er det omtrent en femtedel som ikke har gjort det tidligere. Dessuten er det mange som sjelden publiserer. Over halvparten av forskerne registrerte kun en eller to publikasjoner gjennom de fem årene 2018-2022. Dette innebærer at flertallet av norske forskere publiserer hvert tredje år eller sjeldnere.

10.2.3 Publiseringsutvalgets vurderinger av alternativ 2a og 2b

Publiseringsutvalget vurderer at en modell som likner på dagens system vil svare godt på forventningene som myndighetene har uttrykt i mandatet. Viktige egenskaper ved en slik modell er at den baserer seg på faglig organisering og at den gir heldekkende informasjon gjennom innrapportering, ikke bare via internasjonale kilder. Det er publiseringsutvalgets oppfatning at dette vil gi grunnlag for god publiseringstatistikk som kan brukes til flere formål både nasjonalt og lokalt, det gir en god avgrensning av vitenskapelige publiseringer, og det vil gi viktig informasjon til forskerne.

Modellen er tegnet med to hovedalternativer - 2a med ett kvalitetsnivå, og 2b med to kvalitetsnivåer. To viktige spørsmål gjør at alternativene kan vurderes ulikt:

Kvalitet: Er nivåinndeling et godt virkemiddel for å stimulere til kvalitet og ikke bare kvantitet, eller har dette blitt mindre viktig?

Målkonflikt: Står nivåinndeling i konflikt med andre målsettinger i forskningspolitikken?

I innspillene vi har mottatt er det ulike svar på disse spørsmålene. I kapittel 10.4 kommer vi tilbake til publiseringsutvalgets konklusjoner.

Uavhengig av alternativ 2a eller 2b er det gode muligheter til å forbedre og effektivisere modellen slik at ressursbruken reduseres. Ressursbruken gir ingen vesentlig forskjell mellom alternativene.

10.3 Alternativ 3: En modell med mer informasjon

Dette alternativet samsvarer med at mandatet ber utredningen beskrive et alternativ som dekker flere av forskersamfunnets informasjonsbehov samtidig som alternativet vil kunne kreve flere ressurser. I lys av at finansieringssystemene for instituttene og helseforetakene er indikatorbaserte og at det ikke er planer om å endre dem til systemer basert på evaluering og/eller utviklingsavtaler, vurderer utvalget det som mest realistisk at alternativ 3 bygger videre på alternativ 2 med den organiseringen og de ressursene som dermed er etablert, og at man utvider tilbudet av informasjon på dette grunnlaget. Alternativ 3 er dermed ikke et

selvstendig alternativ, men innebærer mulige «tilvalg». Vi har vurdert disse mulighetene:

- Mer informasjon i kanalregisteret
- Utvide publiseringsutvalgets ansvar for rådgivning og samarbeid
- Innføre siteringer i publiseringsindikatoren

10.3.1 Mer informasjon i kanalregisteret

Mange av innspillene er opptatt av Kanalregisteret og mener dette er et stadig viktigere tiltak i norsk forskning med henblikk på å sikre kvalitet i vitenskapelig publisering. Det er Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) som forvalter registeret på vegne av Kunnskapsdepartementet. I kapittel 7.4.2 viste vi at HK-dir vurderer at registeret har tekniske utviklingsbehov som det hittil ikke har vært mulig å prioritere. Publiseringsutvalget, som ifølge sitt mandat skal samarbeide med HK-dir om det faglige ansvaret for registeret, pekte i samme kapittel på tekniske utviklingsbehov, men av litt forskjellig karakter. Det vil uansett kreve økte ressurser i en periode for å løse disse utviklingsoppgavene. Disse økte ressursene vil være nødvendige hvis man velger alternativ 2 og kan ikke være et tilvalg i alternativ 3.

Som tilvalg kan man imidlertid vurdere å gi mer informasjon om den enkelte kanal i registeret. Dette kan være i samsvar med mandatets mål om å dekke «forskernes behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskrifter og forlag». I den forbindelse vil vi her vurdere forslagene i *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024* (2023), som en rekke innspill har anbefalt utredningen å se nærmere på.

Enkelte innspill har nevnt muligheten for å stille større kvalitetskrav på nivå 1, i noen tilfeller som et argument for å fjerne nivå 2. Dette forslaget behandles her fordi det krever faglige vurderinger i tillegg til de formelle minimumskriteriene som nå gjelder for godkjenning på nivå 1. Spørsmålet om økte ressurser vil derfor kunne behandles på samme måte som forslagene om å utvide kanalregisteret med mer informasjon.

Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024 foreslår dels å utvide registeret med mer informasjon som samtidig brukes som kvalitetsfiltre ved vurderinger, dels å innlemme registeret i et internasjonalt organisert forskerstyrt register.

Som utvidet informasjon foreslår strategien å «synliggjøre kostnadene ved publisering og presentere de samlede tjenestene tidsskriftet leverer». Begrunnelsen er at dette «vil bidra til å synliggjøre og heve nivået på gode tidsskrifter og samtidig gjøre det lettere for nye tidsskrifter å bli anerkjent».

I praksis innebærer den første delen av forslaget at HK-dir henter informasjon om prisen for å publisere (Article Processing Charge) fra hver publiseringskanal

og sørger for å oppdatere denne. Oppdatert informasjon om prisene kan imidlertid enkelt søkes for hvert tidsskrift i Directory of Open Access Journals (doaj.org), som også informerer hvis det er gratis å publisere åpent i vedkommende kanal. Informasjonen er det også enkelt å hente hos de store internasjonale tidsskriftsforlagene, både som prislister og på nettsiden til det enkelte tidsskrift. Men prisen kan forekomme mer skjult eller halvkvadet blant tidsskrifter som henvender seg til forskere på epost med kommersielt motiverte invitasjoner til rask publisering. Disse skal imidlertid holdes unna registeret med andre hjelpemidler. Vår vurdering er derfor at HK-dir heller bør integrere kanalregisteret med andre informasjonskilder enn å hente prisen for APC for hver kanal.

Hvis kanalregisteret også skal «presentere de samlede tjenestene tidsskriftet leverer» for hvert enkelt tidsskrift, innebærer dette å hente opplysninger om redaksjonell organisasjon og prosedyrer samt forfatterinstruks fra hver nettside. Dette er informasjon som uansett sjekkes av HK-dir i forbindelse med godkjenningen av nye tidsskrifter. I en god del tilfeller er informasjonen mangelfull eller gir tvil om riktighet. Disse tilfellene behandles som tvilstilfeller og blir nøyere gjennomgått i samarbeid med publiseringsutvalgets arbeidsutvalg og eventuelt med vedkommende fagorgan. Erfaringen er altså at et tidsskrifts beskrivelse av egne tjenester kan være utroverdig. Hvis et tidsskrift er godkjent, er beskrivelsen sjekket, og da er dette informasjon som forfatteren uansett selv må oppsøke ved publisering i vedkommende tidsskrift. Kanalregisteret gir i dag lenke til vedkommende tidsskrift. Vi vurderer at dette gir tilstrekkelig informasjon og at forslaget i strategien er for ressurskrevende.

Godkjenningsprosedyrene for nye kanaler er allerede ressurskrevende. Publiseringsutvalget har diskutert en mulig løsning som vil kreve en investering i starten, men deretter en forenkling av arbeidet med å holde unna kanaler med tvilsom praksis. Ideen er å etablere en ordning hvor norske forskere enkelt kan viderevende eposter fra tvilsomme tidsskrifter til registeret og plassere ISSN-nummeret inn i emnefeltet. Hvis det viser seg at for eksempel minimum tre norske forskere har mottatt samme invitasjon, kan kanalen svartelistes og eventuelt trekkes ut av de godkjente kanalene. Hvis denne norske ordningen blir internasjonalt kjent, og andre land tar den i bruk, kan det bidra til å dempe den daglige spam fra tvilsomme tidsskrifter.

Strategien foreslår også å «etablere et internasjonalt register over anbefalte vitenskapelige publiseringskanaler etter norsk modell». Som nevnt i kapittel 9.3, vil et internasjonalt samarbeid om et forskerstyrt register gi en mulighet for arbeidsdeling. Dette var den opprinnelige tanken med samarbeidet om et nordisk kanalregister som Nordforsk finansierte. Strategien nevner et ytterligere argument at alle forlag og tidsskrifter dermed må forholde seg til registeret: «Dersom

registrering i registeret gjøres obligatorisk for å kvalifisere som vitenskapelig tidskrift, vil dette gi mye bedre kontroll enn vi har i dag.»

Vi vurderer at på dette feltet er det foreløpig mer praktisk å vurdere nordisk samarbeid og eventuelt inkludere enkelte andre land enn å organisere samarbeid mellom større grupper av land. I stedet kan DOAJ trekkes nærmere inn i det nordiske samarbeidet. Det har de sagt at de vil være interessert i. Det vil være ressurskrevende å gjenetablere det nordiske samarbeidet, og det vil være gode argumenter for at det får en fellesnordisk finansering ut fra en tydelig «nordisk nytte».

10.3.2 Utvide publiseringsutvalgets ansvar for rådgivning og samarbeid

Kapittel 8 konkluderte med at utvalget ser muligheter for at publiseringsindikatoren bedre enn hittil kan samvirke med målene om åpen publisering, ansvarlig vurdering av forskere og en gunstig utvikling for norsk som fagspråk. Forskningsetikk er et fjerde område som angår vitenskapelig publisering. Utvalget anerkjenner betydningen av alle disse politikkområdene og at de er relevante for eget arbeid og ansvarsområde. Her vil vi foreslå hvordan utvalget kan ta bedre hensyn til dem, blant annet med mer samarbeid med nasjonale organer som arbeider med de samme spørsmålene.

På området for ansvarlig vurdering har utvalget allerede et nært samarbeid med Universitets- og høyskolerådet (UHR). UHR koordinerer den norske deltakelsen i COARA og det norske arbeidet omkring karrieropolitikk og merittering. Som nevnt i kapittel 8.2, er kortversjonen av Publiseringsutvalgets veiledning om Bruk av bibliometri på individnivå (2020) i sin helhet tatt inn UHRs Veileder for vurdering i akademiske karriereløp (2021). Den lange versjonen dekker den internasjonale utviklingen. Men dette samarbeidet er foreløpig begrenset til ansvarlig vurdering av forskning på individnivå. Publiseringsindikatoren brukes også i evalueringer på organisasjonsnivå, som Norges forskningsråd har hovedansvar for, og hvor det også pågår en internasjonal diskusjon om bruk av bibliometri. Her foreligger en mulighet for at publiseringsutvalget engasjerer seg mer både som samarbeidspartner og rådgiver.

Omkring åpen publisering har det vært mer samarbeid og rådgivning nylig enn i tidligere år. Publiseringsindikatorens faglige organer ble rådspurt i forbindelse med utarbeidingen av *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024*. Et medlem av publiseringsutvalget og utvalgets sekretær deltok i arbeidsgruppen. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet er Sikt nasjonal koordinator for arbeidet med åpen publisering i Norge.¹⁰⁷ Her mangler det samarbeid med publiseringsutvalget. Et tegn på dette er at Sikt har inngått nasjonale avtaler om publiseringsavtaler med

¹⁰⁷ <https://sikt.no/tjenester/nasjonal-koordinator-open-tilgang-til-forskingsartiklar>

forlag som utgir tidsskrifter som ikke godkjennes i Kanalregisteret på grunn av tvilsom praksis.

Det har aldri vært kontakt mellom utvalget og Språkrådet til tross for at sistnevnte jevnlig bruker publiseringsindikatoren som datagrunnlag i rapporter hvor Språkrådet bedømmer indikatorens virkning for norsk språk i akademia. Publiseringsutvalget ble ikke rådspurt da Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet utarbeidet Handlingsplanen for norsk fagspråk i akademia (2023). Det inngår i Kunnskapsdepartementets mandat til publiseringsutvalget å «gi bredt forankrede faglige råd til myndighetene i saker som angår vitenskapelig publisering». Publiseringsutvalget har alltid vært opptatt av å inkludere språk og understøtte parallellspråklighet i vitenskapelig publisering. Det ville være naturlig at publiseringsutvalget ble rådført i språkpolitiske spørsmål som gjelder hvordan forskere publiserer.

De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) har gitt et grundig innspill til utredningen (se avsnitt 7.7.3) som tydelig viser at sammenhengen mellom vitenskapelig publisering og forskningsetikk blir stadig viktigere. FEK peker blant annet på viktigheten av ansvarlig bruk av indikatoren i rapportering, styring og finansiering. Med henvisning til DORA-erklæringen, Leiden-manifestet og Agreement on Reform of Research Assessment (2022) oppfordres publiseringsutvalget til å ta en aktiv rolle for å fremme ansvarlig publisering og ansvarlig bruk av indikatorer, inkludert å beskrive mulige negative konsekvenser knyttet til bruk av kvantitative indikatorer. Videre ønsker FEK at publiseringsutvalget eksplisitt drøfter relevante spenninger mellom publiseringssystemet, belønningssystemet og det forskningsetiske normsystemet. Man peker på at det internasjonale publiseringssystemet har en rekke forskningsetiske utfordringer og at det er viktig at noen jobber systematisk med dette i Norge. I norsk sammenheng mener FEK at publiseringsutvalget bør drøfte utilsiktede konsekvenser av indikatoren og publiseringsstatistikken, og være tydelige på hva som er forsvarlig bruk. Komiteene er opptatt av åpenhet, rettferdighet og habilitet i utviklingen og forvaltningen av publiseringsstatistikken, registeret og indikatoren.

Publiseringsutvalget drøfter jevnlig spørsmål i tilknytning til de temaene som FEK tar opp i sitt innspill og har en kontinuerlig oppmerksomhet mot at indikatoren utformes og brukes på en ansvarlig måte. Det som skjer internasjonalt, både uheldige utviklingstrekk og initiativer for å motvirke dem, er også med i drøftingene. Utvalget vurderer likevel at utvalgets oppmerksomhet mot forskningsetiske spørsmål kan bli større og at det er grunn til å legge mer vekt på sammenhengen mellom vitenskapelig publisering og forskningsetikk. Samtidig vurderer utvalget at FEK beskriver et overlappende ansvarsområde, noe som gir anledning til nærmere samarbeid mellom de to organene.

Det nasjonale publiseringsutvalget har et mandat som senest ble fastsatt av Kunnskapsdepartementet den 1. juli 2021, og hvor det heter:

Utvalget skal gi råd om saker som angår publiseringsindikatoren, Norsk vitenskapsindeks, Nasjonalt vitenarkiv, åpen publisering og vitenskapelig publisering generelt. Utvalget skal holde seg orientert om den internasjonale utviklingen på sitt ansvarsområde.

Man kunne vurdere å også nevne hensynene til ansvarlig vurdering, forskningsetikk og norsk fagspråk. I tillegg til å holde seg internasjonalt orientert, kunne mandatet også uttrykke en forventning om samarbeid med andre nasjonale organer der ansvaret er overlappende.

Grunnen til at vi har plassert dette temaet i alternativ 3, er at det vil kreve økte ressurser til utvalgets sekretariat dersom utvalget skal arbeide aktivt med de nevnte hensynene.

10.3.3 Innføre siteringer i publiseringsindikatoren

I 2016 gjennomførte Kunnskapsdepartementet en høring om en mulig utvidelse av publiseringsindikatoren med en siteringsindikator.¹⁰⁸ Forslaget ble ikke gjennomført i Norge, men er nå gjennomført lokalt ved Aalborg Universitet i Danmark med utgangspunkt i det norske forslaget.¹⁰⁹ I 2016 ble oppdraget med å utarbeide forslaget gjennomført med dette formålet:

Kunnskapsdepartementet ønsker en utredning av hvordan en resultatbasert siteringsindikator kan utformes og innlemmes i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Hovedformålet med en eventuell siteringsindikator skal være å stimulere til mer forskning av høyere kvalitet ved å premiere institusjoner med høy impact/stort gjennomslag i anerkjente publiseringskanaler.

Forslaget ble utformet på en slik måte at indikatoren fortsatt kunne balansere mellom ulike fags publiseringspraksis og siteringene fikk liten eller ingen innvirkning på publiseringspoengene i fag med begrenset dekning i siteringsdatabaser.

Bakgrunnen for og utformingen av indikatoren ved Aalborg Universitet er publisert i en egen rapport i 2023.¹¹⁰ Hovedhensikten med å supplere en publiseringsindikator med siteringer, er å stimulere til kvalitet slik hensikten også var i Norge i 2016. I tillegg skulle indikatoren være «internasjonalt genkendelig og anerkendt», og man ville unngå rangering av tidsskrifter i samsvar med DORA-

¹⁰⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-vekt-pa-forskningskvalitet-en-mulig-utvidelse-av-publiseringsindikatoren-med-en-siteringsindikator/id2518975/>

¹⁰⁹ <https://www.aau.dk/aau-far-ny-forsknings-indikator-sadan-fordeler-universitetet-basis-forsknings-midlerne-mellem-institutterne-n93391>

¹¹⁰ https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/527282387/AAU_Forskningsindikator.pdf

erklæringen og CoARA. Men de fleste av instituttene kunne ikke godta at nivåinndelingen av tidsskrifter forsvant. Derfor beholder det danske universitetet informasjon om tidsskriftenes norske nivå. Men nivået innvirker ikke på selve indikatoren. Alle publikasjoner gis ett nivå, men publiseringspoengene på instituttnivå modifiseres av siteringshyppigheten for instituttet. Metoden innebærer at indikatoren ikke kan beregnes på individnivå.

Vi har plassert den mulige utvidelsen med siteringer under alternativ 3 fordi det vil kreve ressurser å skape enighet om tiltaket og å implementere det. Samtidig må siteringsdata anskaffes og bearbeides på en profesjonell måte av en leverandør som ikke selv finansieres med indikatoren.

10.4 Publiseringsutvalgets vurderinger

I dette kapitlet har publiseringsutvalget vurdert tre alternativer for organisering og ressursbruk som mandatet skisserer. Alternativ 1 er basert på utenlandske databaser. En slik modell vil innebære sterkt redusert ressursbruk, men vil ikke ivareta behovene til institusjonene eller fagmiljøene og vil heller ikke ivareta hensynene skissert i mandatet.

Det neste alternativet tilsvarende en organisering som ligner dagens system. Her har vi skilt mellom to varianter, der alternativ 2a er en modell med ett nivå og der alternativ 2b er en modell som viderefører 2 nivåer. Vår vurdering er at begge modellene vil kunne innfri de tre første målene i mandatet (god statistikk, god avgrensning av publikasjoner og på ulik måte dekke forskernes behov for informasjon om kvalitet).

Det siste målet i mandatet knyttes til ressursbruk. Vi skal lete etter et alternativ som gir lavest mulig administrasjons- og rapporteringsbyrde. Som vi også har vist i kapittel 6, utgjør den faglige organiseringen av kanalregisteret bare 1,2 % av de samlede årsverkene som medgår. Alternativ 2a og 2b vil begge innebære en faglig organisering, men ved alternativ 2a kan organiseringen gjøres noe enklere. Publiseringsutvalgets vurdering er derfor at ressursbruk ikke skiller de to modellene nevneverdig, og at potensialet for ressursbesparelse i all hovedsak kan knyttes til rapportering.

Det siste alternativet vi vurderer (alternativ 3) er en modell med mer informasjon, som samsvarer med det mandatet ber utredningen vurdere flere av forskersamfunnets informasjonsbehov. Dette alternativet skal forstås som en tilvalgsmeny som både kan kombineres med 2a og 2b. Dermed er det ikke et selvstendig alternativ, men mulighet for påbygning for alternativ 2. Publiseringsutvalget har presentert tre spor for mulige tilvalg; mer informasjon i Kanalregisteret, utvidelse av mandatet til publiseringsutvalget og innføring av en siteringsindikator. Våre anbefalinger presenteres i kapittel 11.

11 Konklusjoner og anbefalinger

Med mandat fra Kunnskapsdepartementet har publiseringsutvalget vurdert mandatets tre alternativer opp mot fem konkrete mål. I kapittel 10 presenterte vi alternativene og diskuterte dem opp mot disse målene.

I dette kapitlet oppsummerer vi først (kapittel 11.1) de viktigste konklusjonene fra rapportens gjennomgang av hvordan indikatoren, publiseringsstatistikken og registret brukes i dag, bruken av ressurser, innspillene vi har fått til videreutvikling, hvordan indikatoren samvirker med andre forskningspolitiske mål, løsninger i andre land, og tre mulige alternativer.

Deretter (kapittel 11.2) presenterer vi utvalgets viktigste anbefalinger til valg av modell og behov for videre utvikling.

11.1 Konklusjoner

11.1.1 Bruken av indikatoren, publiseringsstatistikken og registeret

Vår utredning har dokumenter at publiseringsstatistikken brukes til mange ulike formål av institusjoner, myndighetsorganer og forskere. Statistikken brukes blant annet til styrings- og analyseformål, til finansiering, til fordeling av ressurser internt ved institusjonene, ved ansettelse, opprykk og fordeling av forskningstid, til porteføljeanalyser og fagevalueringer i Forskningsrådet, som underlag ved utforming av policy-dokumenter, i indikatorrapporten, i rapport om nøkkeltall for forskningsinstitutter, i stortingsmeldinger, årsrapporter og statsbudsjett. Statistikken brukes også som underlag i OA-barometeret som oppdateres av SIKT på www.openscience.no. Indikatoren leverer statistikk til Database for høyere utdanning (DBH) og Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) bruker statistikk fra indikatoren på sin hjemmeside for *Nasjonalt system for måling av forsknings- og innovasjonsaktivitet i helseforetakene og kompetansesentrene utenfor spesialisthelsetjenesten* og i *HelseOmsorg21 Monitor*. NOKUT bruker publiseringsstatistikken i sine kvalitetssikrings- og utviklingsprosesser og Språkrådet bruker statistikken

for å vurdere hvilke fagområder som har behov for ekstra tiltak for å styrke norsk fagspråk.

Blant forskningsinstitusjonene i de tre sektorene oppgir 26 av 35 at de bruker informasjon om kanalkvalitet som de kan hente ut av publiseringsstatistikken.

Kanalregisteret vurderes som en sentral infrastruktur som gir god informasjon om kanalkvalitet, og som samtidig gir viktig informasjon om en kanal har åpen tilgang. Utredningen har også vist at Kanalregisteret er en viktig ressurs internasjonalt, og brukes aktivt av en del land som ikke har et eget kanalregister.

11.1.2 Ressursbruk

Vår utredning har dokumentert ressursene som går med til faglig organisering, drift av kanalregisteret og rapportering. De beregninger vi har gjort viser at det totalt medgår ca. 170 årsverk til dette arbeidet samlet. Den faglige organiseringen utgjør 1,2 %, Kanalregisteret 2,4 %, sekretariatet i SIKT 3,5 %, superbrukerne ved institusjonene 72,3 % og forskerne 20,6 %. Med denne bakgrunn vurderer vi at potensialet for innsparing er størst for superbrukere og forskere i deres tidsbruk i tilknytning til rapportering. I kapittel 7 presenterer vi en lang rekke innspill til forbedring, videreutvikling og forenkling. Gjennomføres de mest sentrale av disse forslagene, anslår vi at den samlede tidsbruk for superbrukere og forskere vil kunne reduseres med 30 %, som tilsvarer 47 årsverk. Vårt forslag er at det etableres en egen prosjektgruppe under publiseringsutvalget som kan vurdere alle motatte forslag til forbedringer, forenklinger og tekniske forbedringer og legge frem et konkret forslag for å redusere ressursbruk spesielt knyttet til rapportering.

Vår vurdering er at Kanalregisteret drives med få ressurser i dag. Her foreslår vi også konkrete tiltak som vil kreve ekstra ressurser i en overgangsfase for å løfte kvaliteten på arbeidet og imøtekomme forskernes behov for informasjon om kvalitet i fagfellevurderinger og andre redaksjonelle prosesser i tidsskifter og forlag. Disse tiltakene bør inngå i en egen prosjektbeskrivelse som utformes av HK-dir (Kanalregisteret) og publiseringsutvalget i samarbeid, en beskrivelse som kan danne grunnlag for en ekstra ressurstildeling. Når Kanalregisteret er oppgradert i tråd med et slikt prosjekt vurderer vi at sekretariatet kan videreføres med samme ressurser som i dag.

Den faglige organiseringen inkluderer alle forskerne som deltar i arbeidet med å vurdere kanalkvalitet, observatørdeltakere, rådgiving og sekretariat i publiseringsutvalget. Som vi har vist utgjør denne organiseringen kun 1,2 % av de samlede ressursene som medgår. Gitt at vår anbefaling er å videreføre den faglige organiseringen av Kanalregisteret, vil det være lite potensiale for innsparing av ressurser. Publiseringsutvalget vil imidlertid gjennomgå egen organisering med henblikk på å gjøre arbeidet mer effektivt. Det er noen kjente utfordringer i medisin

og humaniora som må løses. Videre må utvalget finne mer hensiktsmessig organisering av tverrfaglighet i den faglige organiseringen og instituttsektoren må representeres bedre i samfunnsfagene. Publiseringssutvalget har dessuten fått innspill på at arbeidet med nivå 2 kan endres fra en årlig aktivitet til en aktivitet som organiseres med 2 til 3 års mellomrom. Dette vil kunne redusere tidsbruken noe hos de som deltar i det faglige arbeidet.

11.1.3 Innspill til videreutvikling

Vår utredning har dokumentert at det er bred oppslutning om fortsatt faglig organisering av Kanalregisteret. Mange foreslår samtidig at den faglige organiseringen kan gjøres på andre måter enn i dag. Noen foreslår en forenkling av organiseringen og andre peker på mangler i dagens organisering. Mange av utfordringene med dagens organisering har uansett vært kjent for publiseringssutvalget, men videreutvikling har vært satt på vent i lys av endringene i finansieringssystemet til UH-sektoren og resultatet av utredningen presentert i denne rapporten. Basert på innspill og egne vurderinger vil publiseringssutvalget prioritere videreutvikling av organiseringen i humaniora og medisin. Her er utfordringen størst. Videre vil utvalget gjennomgå organiseringen av tverrfaglighet og styrke instituttsektorens representasjon i samfunnsfagene.

Utredningen har dokumentert at helseforetak og instituttsektor i større grad støtter opp om ordningen med å skille på kvalitet på kanalnivå enn UH-sektoren, som er mer delt i spørsmålet. Publiseringssutvalget har i denne utredningen forsøkt å drøfte og systematisk gjennomgå argumenter som taler imot fortsatt nivåinndeling. Denne drøftingen har vært sentralt når utvalget har konkludert med å anbefale videreføring av dagens nivåinndeling av kanaler. Utvalget vil imidlertid vurdere tre særlige forhold ved dagens organisering av nivå 2; vurdere å endre 20 % grensen for omfanget av publikasjoner på nivå 2, gjennomgå kriteriene for nivå 2 og vurdere å oppdatere nivå 2 sjeldnere enn i dag.

Utredningen har dokumentert hvordan arbeidet med rapportering foregår i dag og har samtidig gitt konkrete forslag til forenkling av rutiner og forbedring av teknisk infrastruktur som vurderes å kunne gi stor effekt på ressursbruk. Publiseringssutvalget vil følge opp dette gjennom å organisere en egen arbeidsgruppe under utvalget med oppdrag å vurdere tiltak og foreslå videre oppfølging.

Utredningen har dokumentert at Kanalregisteret vurderes som en sentral ressurs av forskerne og deres institusjoner, og at det er en forventning om at det legges mer ressurser i teknisk løsning og oppdatering og utvidelse av informasjon per kanal. Publiseringssutvalget vil følge opp dette sammen med HK-dir, som organiserer Kanalregisteret. Videreutvikling av kanalregisteret må organiseres som et eget prosjekt. Dette vil forutsette ekstra ressurser.

Utredningen har også vist at det kan være behov for å vurdere publiseringsutvalgets mandat og vurdere en mulig utvidelse mot tilstøtende områder som er i tett berøring med publiseringsindikatoren. Her nevnes norsk fagspråk, åpen tilgang, forskningsetikk og ansvarlig vurdering av forskning og forskere som viktige områder der utvalget kan innta en mer aktiv rolle. Publiseringsutvalget har dette med som et mulig tilvalg og foreslår at Kunnskapsdepartementet kan vurdere en slik utvidelse av mandatet. For å innta en mer aktiv rolle her, vil det være behov for noe økte ressurser til sekretariatet. En nærmere beregning av ressursbehov for å innta en slik rolle kan beskrives nærmere om det skulle være aktuelt.

11.1.4 Åpen publisering, ansvarlig vurdering og norsk fagspråk

I vår utredning har publiseringsutvalget drøftet publiseringsindikatoren opp mot tre konkrete forskningspolitiske initiativ; åpen publisering, ansvarlig vurdering av forskere og en gunstig utvikling for norsk som fagspråk.

I utredningen konkluderer publiseringsutvalget med at publiseringsindikatoren ikke har vist seg å motvirke, men tvert imot samvirke med målene for de tre initiativene. Publiseringsutvalget anerkjenner betydningen av disse politikkområdene og ønsker å etablere en tettere dialog med andre nasjonale organer der ansvaret for disse oppgavene overlapper.

11.1.5 Løsninger i utlandet

Vår utredning har sammenliknet den norske løsningen med løsninger i andre land. Gjennomgangen har vist at det fortsatt er grunn til å diskutere utformingen av de norske finansieringssystemene for forskning, men også at Norge har funnet en relativt god løsning hvis man velger indikatorbasert finansering. I Norge har dette vært gjennomført gjennom utformingen av et system med et datagrunnlag og en indikator som er a) forskerstyrt, b) heldekkende, og c) balansert i målingen av ulik publiseringspraksis – se kapittel 9.2. Dette har, som vist i kapittel 5, også vist seg nyttig for andre formål enn finansering.

11.1.6 Drøfting av mulige løsninger

I vår utredning har vi drøftet tre ulike løsninger for organisering og ressursbruk som mandatet skisserer. Publiseringsutvalget vurderer imidlertid at alternativ 1, en modell basert på utenlandske datakilder, i liten grad er forenelig med de mål mandatet setter. Se mer i kapittel 10.1.

Det neste alternativet tilsvarer en organisering som ligner dagens system. Se kapittel 10.2. Her har vi skilt mellom to varianter, der 2a er en modell med ett nivå

og der 2b er en modell som viderefører 2 nivåer. I kapittel 10 drøfter vi argumenter for og mot begge alternativer. Basert på mottatte innspill (kapittel 7), egen drøfting og en samlet vurdering, har 8 av utvalgets 9 medlemmer konkludert med at de støtter fortsatt nivåinndeling. Vurderingen er at argumentene som har vært anført mot fortsatt nivå 2, som at den faglige organiseringen er ressurskrevende, at nivå 2 er problematisk i forhold til målet om åpen tilgang, at nivå 2 er til hinder for utvikling av norsk fagspråk eller at nivå 2 er problematisk i forhold til DORA-erklæringer eller nye reformer om forskervurdering, ikke står like sterkt etter våre drøftinger i kapittel 6 og 8.

Argumentene for å beholde nivå 2 har virket mer overbevisende på medlemmene, som at nivå 2 kan motivere institusjonene og underliggende enheter til å sammenligne seg og arbeide med forskingskvalitet på organisasjonsnivå og at nivå 2 kan gi faglig veiledning til nye eller lite aktive forskere om å publisere viktige kanaler med velorganisert kvalitetsvurdering. Sentralt for medlemmenes motivasjon for å kunne anbefale videreføring av nivå 2 handler om at ordningen kan understøtte institusjonenes arbeid med å fremme kvalitet og samtidig demme opp for økende publikasjonsmengder uten tilstrekkelig kvalitet ved å vise til kanaler med velorganisert kvalitetssikring og høye kvalitetskrav.

Det siste alternativet vi vurderer (alternativ 3) er en modell med mer informasjon, som samsvarer med det mandatet ber utredningen vurdere flere av forskersamfunnets informasjonsbehov. Dette er egentlig ikke et selvstendig alternativ, men snarere en meny med mulige tilvalg som hver for seg vil kreve mer ressurser. Utredningen har identifisert tre spor for tilvalg; mer informasjon i Kanalregisteret, utvidelse av mandatet til publiseringsutvalget og innføring av en siteringsindikator.

Vurderingen er at Kanalregisteret har behov for økte ressurser til nødvendig oppgradering av teknisk plattform og felles løsning med Nettstedet for publiseringsindikatoren, ikke som et tilvalg, men som en del av både 2a og 2b. Relevante tilvalg kan være å utvide informasjonen per kanal. Informasjon som ikke dekkes i dag, men som er lett tilgjengelig i andre databaser (f.eks prisen på artikkelbetaling) kan løses innenfor alternativ 2a og 2b. Informasjon som krever en manuell jobb, som ikke kan importeres direkte, vil kreve mer ressurser og slik være et tilvalg (f.eks informasjon om tidsskrifters refusjonsprosent etc.). Et annet ønske er å heve terskelen for nivå 1, noe som også krever mer ressurser både administrativt og faglig. Dette vil derfor også være et tilvalg.

Flere har også ønsket at den norske modellen for et forskerstyrt kanalregister skal transformeres til en internasjonal løsning. Publiseringsutvalgets vurdering er at den mest realistiske løsningen vil være å gjenoppta det nordiske samarbeidet i et forsøk på å få til en felles nordisk ressurs. Løsningen forutsetter også en

finansiering og et arbeid fra publiseringsutvalget med støtte fra myndighetene. Oppfølging av dette vil derfor også være et tilvalg.

Et annet tilvalg kan være å utvide publiseringsutvalgets mandat slik som beskrevet i kapittel 10.3.2. Dette vil også være et tilvalg som forutsetter utvidede ressurser for publiseringsutvalget.

Et siste tilvalg kan være å innføre siteringer i publiseringsindikatoren, som også tidligere har vært foreslått (2016). Løsningen har igjen blitt aktuell etter at Aalborg Universitet har gjennomført den lokalt. Motivasjonen til Universitetet i Aalborg var å utforme en forskningsindikator som stimulerer til kvalitet, som samtidig var internasjonalt gjenkjennelig, som ikke lot seg misbruke på individnivå og man ville unngå rangering av tidsskrifter i samsvar med DORA-erklæringen og CoARA.

11.2 Publiseringsutvalgets anbefalinger

Gjennom arbeidet med denne utredningen har vi undersøkt hvordan de fem målene i mandatet fra Kunnskapsdepartementet best kunne ivaretas og drøftet dette gjennom tre alternative løsninger. Til grunn for våre anbefalinger ligger vurdering av mottatte innspill, en kritisk gjennomgang av dagens ressursbruk, en drøfting av tre andre politikkområder som er i berøring med publiseringsindikatoren og som har preget debatten om indikatoren de senere år og en vurdering av tilsvarende løsninger i andre land.

Vi vil knytte våre anbefalinger til valg av modell, behov for forbedringer og videreutvikling, og potensialet for ressursbesparelser. På denne bakgrunn vil publiseringsutvalget fremme følgende anbefalinger for framtidig innretting og organisering av publiseringsindikatoren, publiseringsstatistikken og kanalregistret.

11.2.1 Valg av modell

Et samlet publiseringsutvalg anbefaler at man i videre arbeid med publiseringsindikatoren bygger på alternativ 2, som er en organisering som likner på dagens system.

Utvalget er samstemt i vurderingen av at vurdering av kanalkvalitet forutsetter en faglig organisering der forskningsmiljøene vurderer kanalkvalitet, men ser at alternativ 2b vil stille noe større krav til faglig involvering. Utvalget legger også vekt på at indikatoren spiller en sentral rolle for statistikk og analyseformål både nasjonalt og innad på institusjonene. Videre har kanalregistret blitt stadig viktigere for å skille mellom publiseringskanaler som holder vitenskapelig standard (nivå 1) og mer tvilsomme kanaler. Alternativ 2 vil være det beste utgangspunktet for å ivareta dette.

Når det gjelder om man bør videreføre en modell med to nivåer for kvalitet er utvalget delt. Et klart flertall i utvalget anbefaler variant 2b med to nivåer, mens et mindretall anbefaler variant 2a med ett nivå.

Flertallet (Storsul, Løvholt, Madland, Urdal, Mathiesen, Skoie og Gloppen) legger vekt på at en variant med to nivåer virker stimulerende på kvalitet. Kanalregistrets informasjon om to nivåer gir nyttig veiledning om kanalkvalitet for forskere. Inndeling i to kvalitetsnivåer gir også viktig informasjon om kvalitet for analyse og styringsformål både nasjonalt og innen institusjoner eller fagmiljø. Dersom man skulle fjerne nivå 2 vil man miste vesentlig informasjon, og det er risiko for at man vil miste et viktig insentiv for kvalitet og samtidig stimulere kvantitet i publiseringen over kvalitet. Disse medlemmene vurderer at indikatoren samvirker godt med andre forskningspolitiske målsettinger, inkludert norsk som fagspråk.

Flertallet mener derfor at man bør bygge på en variant med to kvalitetsnivåer. Denne modellen bør imidlertid videreutvikles fra dagens modell, og disse medlemmene anbefaler at man i en videreutvikling vurderer følgende knyttet til nivå 2:

- Å utvide nivå 2 fra 20% til 25 % slik at avgrensningen fungerer bedre innen små fagområder og kan inkludere større variasjon av gode kanaler
- Å revidere kriteriene for nivå 2 for å gjøre dem enda tydeligere.
- Å endre frekvens på hvor ofte nivå 2 oppdateres. Dette kan for eksempel gjennomføres hvert annet år og ikke hvert år som i dag.

Mindretallet (Maliks) legger vekt på at det er viktig å videreføre et nivå 1 som styrker vitenskapelig publisering på norsk språk gjennom at norske og internasjonale kanaler formelt sidestilles. En styrking av forskning på norsk vil fremme bruk av forskning i det norske samfunnet og bidra til å opprettholde og utvikle norsk som fagspråk. Opprettholdelsen av nivå 1 er vesentlig for å skille anerkjente vitenskapelige kanaler fra ikke vitenskapelige kanaler og mer tvilsomme kanaler. Ressursene framover bør settes inn på en god røkting av nivå 1. I motsetning til da kanalregistret ble opprettet, finnes det i dag gode nok registre over de fremste internasjonale publiseringsskanalene i de fleste fag til å gjøre opprettholdelsen av et særnorsk nivå 2 langt på vei overflødig. Ved å fjerne nivå 2, vil i tillegg behovet for en faglig organisering der forskningsmiljøene vurderer kanalkvalitet bli mindre. Mindretallet mener derfor at man bør bygge videre på en modell med kun tre kategorier: nivå 0 (ikke vitenskapelig kanal), nivå 1 (vitenskapelig kanal) og nivå X (kanal med tvilsom vitenskapelig praksis)

Alternativ 3 er en modell med mulige tilvalg til alternativ 2. *Et samlet utvalg* har følgende vurderinger av de tre tilvalgene som er utredet:

- *Mer informasjon i kanalregistret:* Mer informasjon om publiseringsskanalene vil være ønskelig og støttes i utgangspunktet av utvalget. Dette må

imidlertid ses i lys av ressursituasjonen og hva slags informasjon det er mulig å integrere med automatiserte løsninger.

- *Utvide publiseringsutvalgets ansvar for rådgivning og samarbeid:* Publiseringsutvalget har mottatt viktige innspill om områder der det i dag kan være manglende rådgivning og samarbeid, knyttet til forskningsetikk og norsk som fagspråk. Publiseringsutvalget er åpen for å diskutere en eventuell utvidelse av eget mandat, men vil peke på at dette må ses i sammenheng med institusjonenes eget ansvar, og rollen andre organer spiller. En eventuell utvidelse av publiseringsutvalgets mandat vil også kreve tilførsel av ekstra ressurser til utvalget.
- *Innføre siteringer i publiseringsindikatoren:* Publiseringsutvalget ser at det vil kunne gi ytterligere informasjon å knytte siteringer til publiseringsindikatoren. Dette vil imidlertid gjøre indikatoren mer kompleks. Å knytte sammen flere dimensjoner i samme indikator vil gjøre resultatene mindre transparente. Forslaget om en utvidelse av publiseringsindikatoren med en siteringsindikator som ble vurdert i 2016, tok hensyn til at lærestedene hadde ulike fagprofiler og at en siteringsindikator kan ha lavere validitet i noen fag.¹¹¹ Samtidig ser utvalget at det også finnes andre kilder til informasjon om institusjoners resultater i form av siteringer. Dette gjenfinnes både i den norske indikatorrapporten, og i de internasjonale databasene. En slik utvidelse framstår derfor som kompliserende og unødvendig. Utvalget støtter derfor ikke en slik utvidelse av indikatoren.

Alternativ 1 er en modell som bygger på utenlandske datakilder. Publiseringsutvalget vurderer at dette er et alternativ som vil innebære redusert ressursbruk, men at modellen ikke vil ivareta noen av de øvrige hensynene skissert i mandatet. Det er heller ingen, verken institusjonene eller fagmiljøene, som har tatt til orde for en slik modell. Alternativ 1 anbefales derfor ikke.

11.2.2 Behov for videreutvikling

Publiseringsutvalget anbefaler altså en modell som bygger på dagens system. Dette er også tungt understøttet av innspillene fra høringsrundene som er gjennomført i forkant av denne rapporten. Vi vurderer samtidig at det er flere tiltak som kan og bør gjennomføres. Disse er knyttet til den faglige organiseringen av indikatoren, hvordan rapporteringen gjennomføres, infrastrukturen for kanalregistret, samt behovet for internasjonalt samarbeid:

¹¹¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/5a982cb2fb364cf59893917b8a806a0b/rapport-vekt-pa-forskningskvalitet.pdf>

Faglig organisering

Den faglige organiseringen, der forskningsmiljøene deltar i vurdering av kanalens kvalitet i Kanalregistret er viktig. Samtidig er det behov for noen justeringer og forbedringer av arbeidet. Utvalget vil i sitt eget arbeid prioritere følgende tiltak:

- Den faglige organiseringen innen humaniora og medisin gjennomgås.
- Et arbeid for å forbedre organiseringen av tverrfaglighet igangsettes.
- Representasjon for instituttsektoren i samfunnsvitenskapelige fag som er viktige for denne sektoren sikres bedre.

Rapportering

Rapporten har vist at innrapportering av publikasjoner fra forskere og institusjoner er svært ressurskrevende. Publiseringsutvalgets eget anslag er at det er mulig å innføre tiltak som vil kunne gi besparelser i tidsbruk ved institusjonenes arbeid med rapportering på inntil 30 % eller ca. 47 årsverk. Publiseringutvalget foreslår at det igangsettes et arbeid for å forenkle rapporteringsarbeidet betydelig. Utvalget foreslår:

- Det opprettes en egen prosjektgruppe som får i oppdrag å vurdere tiltak basert på mottatte innspill til forbedringer og forenklinger som kan redusere ressursbruk i forbindelse med rapporteringen. Prosjektgruppa ledes av publiseringsutvalget og inkluderer representanter for SIKT, HK-dir, i tillegg til forskere og superbrukere.

Oppgradering av registrene

Kanalregistret er av stor betydning som informasjon til forskere og fagmiljøer. Samtidig har kanalregisteret en annen teknisk plattform enn Nettstedet for publiseringsindikatoren, som er grunnlaget for nominasjonsprosesser og den faglige organiseringen. Forskere kan imidlertid bruke begge nettstedene når de skal legge inn kommentarer og bekymringsmeldinger. Denne todelingen er lite hensiktsmessig. Publiseringutvalget foreslår derfor:

- Nettstedet for publiseringsindikatoren og Kanalregisteret slås sammen til en ny og oppdatert ressurs med nytt og bedre grensesnitt. Dette må organiseres som et samarbeidsprosjekt mellom HK-dir og publiseringutvalget. Det må tilføres nødvendige ressurser til oppgradering.

Sluttr resultatet for en ny felles infrastruktur må inneholde:

- Utvidet statistikk i Kanalregisteret slik at den også dekker instituttsektor og helseforetak (Forutsetter samarbeid mellom SIKT og HK-dir)
- En tettere integrasjon av fagorganene i arbeidet med nivå 1
- Import av pris for artikkelbetaling for åpen publisering (DOAJ)

- En automatisert import av tidsskrifter som inngår i publiseringsavtaler, inkludert hvilke institusjoner som er med, for å løse dagens problem med manuell oppdatering (Forutsetter samarbeid mellom SIKT og HK-dir).
- Utvikle teknisk løsning for rapportering av tidsskrifter som sender ut spam-e-post.
- Rette opp i kjente svakheter i tilknytning til saksbehandling

Internasjonalt samarbeid

Flere av innspillene og også en av anbefalingene i *strategi for vitenskapelig publisering etter 2024*, tar til orde for å samarbeide internasjonalt om et kanalregister, gjerne i form av nordisk samarbeid. Publiseringsutvalget er svært positive til dette og vil utforske mulighetene for slikt samarbeid.

11.3 Vurdering opp mot utredningsinstruksen

I henhold til mandatet gitt av Kunnskapsdepartementet skal utredningen *innenfor rammene av oppdraget oppfylle utredningsinstruksens krav til innholdet i beslutningsgrunnlaget for statlige tiltak, og beskrive ev. økonomiske eller administrative konsekvenser av alternativene*. Det nasjonale publiseringsutvalget har konferert med Kunnskapsdepartementet og avklart at henvisningen til kravene i utredningsinstruksen gjelder minimumskravene (avsnitt 2.1).

Vi har fått klargjort at utredningen ikke trenger å disponeres etter disse spørsmålene, men samlet sett bør spørsmålene være dekket, og i et omfang som er tilpasset de endelige tids- og ressursrammene. Publiseringsutvalget vurderer at de seks spørsmålene er dekket i et tilstrekkelig omfang innenfor den tidsramme og de ressurser vi har hatt til rådighet.

Referanser

- Aksnes, D. W., Langfeldt, L., & Wouters, P. (2019). Citations, Citation Indicators, and Research Quality: An Overview of Basic Concepts and Theories. *Sage Open*, 9(1), 10.1177/2158244019829575.
- Aksnes, D., Karlstrøm, H. (2023). Internasjonal utvikling i vitenskapelig publisering og sitering. Indikatorrapporten 2023.
<https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/indikatorrapporten-dokument/vitenskapelig-publisering/>
- Aksnes, D.W., Sivertsen, G. (2019). A Criteria-based Assessment of the Coverage of Scopus and Web of Science. *Journal of Data and Information Science*, 4(1): 1-21.
- Brekke, T., Brandtzæg, P.B, Løvhaug, J.W., Nilsen, T.K, Røttingen, J.A., Samdal, O., Aanestad, M. (2016.) *Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater*. Rapport til Kunnskapsdepartementet 14.06.2016.
- Engels, T. & Guns, R. (2018). The Flemish Performance-based Research Funding System: A Unique Variant of the Norwegian Model. *Journal of Data and Information Science*, 3(4), 45–60.
- Frihet med ansvar. Om høgre utdanning og forskning i Norge*. NOU 2000:14.
- Gornitzka, Å., Hansen, H.F., Hesthaven, J.S., Schneider, J.W., Sivertsen, G. (2019). *Fremtidssikring af forskningskvalitet*. Ekspertudvalget for resultatbaseret fordeling af basismidler til forskning. København: Uddannelses- og Forskningsministeriet.
- Hammarfelt, B, Nelhans, G., Eklund, P., Åström, F. (2016). The heterogeneous landscape of bibliometric indicators: Evaluating models for allocating resources at Swedish universities, *Research Evaluation*, 25(3), 292–305.
- Hicks, D. (2012.) Performance-based university research funding systems. *Research Policy*, 41(2), 251-261.
- Karlstrøm, N., Wenaas, L., Røeggen, V. (2021). Overgang til åpen publisering i Norge. Status for åpen publisering og kartlegging av kostnader.
<https://www.openscience.no/media/2698/download?inline>
- Kulczycki, E., Guns, R., Pölönen, J., Engels, T.C.E., Rozkosz, E.A., Zuccala, A.A., Bruun, K., Eskola, O., Starčič, A.I., Michal Petr., M., Sivertsen, G. (2020). Multilingual Publishing in the Social Sciences and Humanities: A Seven-

- Country European Study. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71 (11), 1371-1385.
- Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023). *Frå ord til handling Handlingsplan for norsk fagspråk i akademia*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/1800367dc51846b98a0b33817f03c958/no/pdfs/handlingsplan-fra-ord-til-handling.pdf>
- Lepori B., Jongbloed B., and Hicks D. (Eds). (2023.) *Handbook of Public Research Funding*, Edward Elgar Publishing,
- Norges forskningsråd. (2006). *Nytt basisfinansieringssystem for instituttsektoren*.
- Pölönen, J., Engels, T.C.E, Guns, R. (2023). Journal metrics as predictors of Research Excellence Framework 2021 results: Comparison of impact factor quartiles and Finnish expert-ratings. *STI Conference 2023*.
<https://dapp.orvium.io/deposits/64a824eb6918850a35e07fee/view>
- Røeggen, V. (2021). Introducing level X in the Norwegian Publication Indicator. *Nordic Perspectives on Open Science*, 6/2021.
- Sîle, L., Pölönen, J., Sivertsen, G., Guns, R., Engels, T.C.E., Arefiev, P., Dušková, m., Faurbæk, l., Holl, A., Kulczycki, E., Macan, B., Nelhans, G., Petr, M., Pisk, M., Soós, S., Stojanovska, J., Stone, A., Šušol, J., Teitelbaum, R. (2018).
 Comprehensiveness of national bibliographic databases for social sciences and humanities: Findings from a European survey, *Research Evaluation*, 27(4): 310–322.
- Simonsen, D.F. (2002). Å velge bort norsk. *Norsklæreren*, 2/2002, s. 5-17.
- Sivertsen, G, Rushforth, A. (2022). The New European Reform of Research Assessment, *R-Quest Policy Brief No. 7*. <https://www.r-quest.no/wp-content/uploads/2023/02/R-QUEST-Policy-Brief-7.pdf>
- Sivertsen, G. (2003). *Måling av forskningsaktiviteten ved helseforetakene*. Vitenskapelige artikler og doktorgrader som resultatindikatorer. NIFU skriftserie nr. 1/2003.
- Sivertsen, G. (red.). (2008). Norsk vitenskapsindeks. Forslag til en felles database for vitenskapelig publisering innenfor et nasjonalt system for forskningsinformasjon. Innstilling fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Kunnskapsdepartementet. NIFU STEP Rapport 33/2008.
- Sivertsen, G. (2016). *Vekt på forskningskvalitet. En mulig utvidelse av publiseringsindikatoren med en siteringsindikator*. NIFU Arbeidsnotat 2016:9.
- Sivertsen, G. (2017). Unique, but still best practice? The Research Excellence Framework (REF) from an international perspective. *Palgrave Communications*, 3: 17078, doi:10.1057/palcomms.2017.78
- Sivertsen, G. (2018). Multilingüisme equilibrat en ciència. *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, 40,
<http://dx.doi.org/10.1344/BiD2018.40.25>.

- Sivertsen, G. (2021.) Språk og vitenskapelig publisering. *Indikatorrapporten 2021*. <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/fokusartikler-og-dypdykk/sprak-og-vitenskapelig-publisering/>
- Sivertsen, G. (2023). Performance-based research funding and its impacts on research organizations. In: Lepori B., Jongbloed B., and Hicks D. (Eds). *Handbook of Public Research Funding*, Edward Elgar Publishing, pp. 90-107.
- Stortinget, Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. *Innst. S. nr. 110 (1999-2000) om Forskning ved et tidsskille*.
- Stoustrup, J., Jensen, W., Kristensen, T. N., Larsen, B., Müller, C., Nielsen, T., Albrechtsen, J., Bjerg Bennike, K., Melchiorsen, P. M., Sivertsen, G., Stehouwer Øgaard, L. (2023). *AAU Forskningsindikator: Til fremme af AAU's Videnskabelige Publicering og Impact, Samarbejde, Synlighed, Åbenhed og Innovation*. Aalborg Universitet. <https://doi.org/10.54337/aau524581687>
- Strategi for norsk vitenskapelig publisering etter 2024. <https://www.openscience.no/strategi-norsk-vitenskapelig-publisering-etter-2024>
- Universitets- og høyskolerådet. (2004). *Vekt på forskning*. Nytt system for dokumentasjon av vitenskapelig publisering Innstilling fra faglig og teknisk utvalg til UHR. https://npi.hkdir.no/dok/Vekt_pa_forskning_2004.pdf
- Utdannings- og forskningsdepartementet. *St.meld. nr. 27 (2000-2001) Gjør din plikt - Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning*.
- Utdannings- og forskningsdepartementet. *St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille*.
- Zacharewicz, T., Lepori, B., Reale, E., and Jonkers, K. (2019). Performance-based research funding in EU Member States – A comparative assessment. *Science and Public Policy*, 46(1), 2019, 105–115.
- Zhang, L., Cao, Z., Shang, Y., Sivertsen, G., & Huang, Y. (2024). Missing institutions in OpenAlex: possible reasons, implications, and solutions. *Scientometrics*, <https://doi.org/10.1007/s11192-023-04923-y>.
- Aagaard, K., Bloch, C. Schneider, J.W., Henriksen, D., Ryan, T.K., Lauridsen, P.S. (2014). *Evaluering af den norske publiceringsindikator*. Dansk Center for Forskningsanalyse. Referansene skal settes i denne stilen

Vedlegg

Vedlegg 1: Eksempelbrev til institusjonene (RHF)

<https://www.uhr.no/f/p1/i1693c6ea-5221-4cde-9e02-30a9e16aa37a/vedlegg-1-eksempelbrev-til-institusjonene-rhf.pdf>

Vedlegg 2: Eksempelbrev til nasjonale fagorgan (humaniora)

<https://www.uhr.no/f/p1/ic4d5db99-2ca9-471d-9a5d-f581b882b3c9/vedlegg-2-eksempelbrev-til-nasjonale-fagorgan-humaniora.pdf>

Vedlegg 3: Notat fra Sikt om organisering av rapportering

<https://www.uhr.no/f/p1/ibea29bbb-62aa-4ce4-b53e-b0e0323ac9b5/vedlegg-3-notat-fra-sikt-om-organisering-av-rapportering.pdf>

Vedlegg 4: Notat fra HK-dir. om Kanalregisteret

<https://www.uhr.no/f/p1/i6b88b0fe-efd9-4eee-b612-0bccee6e9f56/vedlegg-4-notat-fra-hk-dir-beskrivelse-av-kanalregisteret.pdf>

Vedlegg 5: Simulering av å fjerne nivå 2

<https://www.uhr.no/f/p1/i7499fc43-acd0-40bb-8ef3-72366e42575a/vedlegg-5-simulering-av-a-fjerne-niva-2.pdf>

